

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Η σύγχρονη εγκληματικότητα και η αντιμετώπισή της»**

**«Επιστημολογική και εμπειρική αξιολόγηση της αντίληψης
του φυλακτικού προσωπικού για τους επαγγελματικούς κινδύνους
και τον ρόλο του στη λειτουργία της φυλακής.»**

Όνοματεπώνυμο:
Μπασδέκη Ευτυχία
Αριθμός μητρώου:
3213Μ008

Τριμελής Επιτροπή
Ευσταθία Λαμπροπούλου, Καθηγήτρια
Αντώνης Μαγγανάς, Ομότιμος Καθηγητής
Γιώργος Νικολόπουλος, Καθηγητής

Αθήνα 2016

«Στους γονείς μου
και σε αυτούς που χωρίς την συνδρομή τους
δεν θα ήταν εφικτή η ολοκλήρωση αυτού του πονήματος»

Περιεχόμενα

Πίνακας Περιεχομένων	4
Συνοπτομογραφίες	6
Περίληψη	7
Εισαγωγή	8

Μέρος Α

Κεφάλαιο 1: Θεωρητικό πλαίσιο	10
1.1 Η Ιστορική εξέλιξη της θεωρίας των οργανώσεων.....	10
1.2 Η φυλακή ως οργάνωση	12
Κεφάλαιο 2: Οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι.....	15
2.1 Περιγραφή, κατηγορίες και καθήκοντα στην Ελλάδα.....	15
2.2 Βιβλιογραφική επισκόπηση των χαρακτηριστικών των σωφρονιστικών υπαλλήλων	16

Μέρος Β

Κεφάλαιο 3: Περιγραφή έρευνας και μεθοδολογία	19
3.1 Αντικείμενο έρευνας και μεθοδολογικά προβλήματα	19
3.2 Ερευνητικές υποθέσεις και ερωτήματα	19
3.3 Επιλογή του δείγματος, σύνθεση και διαδικασία συλλογής δεδομένων.....	21
3.4 Ερευνητικό εργαλείο και σύνταξη ερωτηματολογίου	21
3.5 Αποσαφήνιση του όρου σωφρονιστικός υπάλληλος.....	23
3.6 Καταστήματα κράτησης	24
3.6.1 Κατάστημα κράτησης Λάρισας	25
3.6.2 Κατάστημα κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού.....	26
3.6.3 Κατάστημα κράτησης Κορυδαλλού Γυναικών.....	27
Κεφάλαιο 4: Παρουσίαση αποτελεσμάτων ερωτηματολογίων και ανάλυση.....	28
4.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά	28
4.2 Λόγοι επιλογής επαγγέλματος.....	31
4.3 Άποψη φυλακτικού προσωπικού για το επάγγελμά του.....	32
4.4 Βαθμός ικανοποίησης από το επάγγελμα	34
4.5 Άποψη φυλακτικού προσωπικού για εικόνα της κοινής γνώμης για το επάγγελμα τους.....	36
4.6 Άποψη φυλακτικού προσωπικού για τον ρόλο του στην λειτουργία της φυλακής.....	38
4.7 Βαθμός ικανοποίησης από τον τρόπο αντιμετώπισης των κρατουμένων	42
4.8 Άποψη φυλακτικού προσωπικού για τον ρόλο της φυλακής στην κοινωνία.....	43
4.9 Άποψη φυλακτικού προσωπικού για τους επαγγελματικούς κινδύνους.....	45
Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα.....	50

Παράρτημα.....	58
1. Ερωτηματολόγιο.....	58
2. Συνεντεύξεις.....	60
Βιβλιογραφία.....	120
1. Ελληνική.....	120
2. Ξένη.....	123
3. Διαδικτυακοί τόποι.....	125

Συντομογραφίες

Βλ.: Βλέπε

Δ.Ε: Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

ΕΔΕ: Ένορκη διοικητική εξέταση

Κ.Κ: Κατάστημα κράτησης

ΜΜΕ: Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Π.Ε: Πανεπιστημιακή εκπαίδευση

ΣΔΕ: Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας

Σελ.: Σελίδα

ΤΕΙ: Τεχνολογικό εκπαιδευτικό ίδρυμα

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει επιστημολογικά και εμπειρικά την αντίληψη του φυλακτικού προσωπικού για τους επαγγελματικούς κινδύνους και τον ρόλο του στην λειτουργία της φυλακής. Η σημασία του ρόλου του φυλακτικού προσωπικού στην λειτουργία του σωφρονιστικού συστήματος καταδεικνύεται σύμφωνα με την διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία. Έμφαση όμως δίνεται, στην ελληνική ερευνητική πρακτική, στους κρατούμενους. Γι' αυτό το λόγο σκοπός μας είναι να διερευνήσουμε την πλευρά του φυλακτικού προσωπικού.

Ειδικότερα, μέσα από αυτή την εργασία, εξετάζουμε αρχικά με την συστηματική προσέγγιση των οργανώσεων τη φυλακή ως μία οργάνωση που αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος και στην συνέχεια το φυλακτικό προσωπικό μέσα σε αυτή. Πιο συγκεκριμένα γίνεται εξέταση των αντιλήψεων και των απόψεων του φυλακτικού προσωπικού για το επάγγελμά του και την ικανοποίησή του από αυτό, για τον ρόλο του στην καθημερινή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος αλλά, και για αυτή καθεαυτή την λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος. Επιπλέον, ερευνάται η άποψή του για το ρόλο της φυλακής στην κοινωνία, καθώς επίσης, η άποψή του για τους επαγγελματικούς κινδύνους, τους οποίους αναγνωρίζει και καλείται να αντιμετωπίσει στην καθημερινότητα της εργασίας του. Προς αυτή την κατεύθυνση, κινήθηκε η συλλογή και επεξεργασία των ποιοτικών εμπειρικών δεδομένων, τα οποία συγκεντρώθηκαν από ένα δείγμα 10 σωφρονιστικών υπαλλήλων από τα καταστήματα κράτησης Λάρισας, Κορυδαλλού Ανδρών και Γυναικών (Δεκέμβριος 2015 – Ιανουάριος 2016). Αρχικά, εξετάστηκαν τα δημογραφικά – κοινωνικά χαρακτηριστικά τους. Έπειτα, αναλύθηκαν οι απόψεις του φυλακτικού προσωπικού γενικότερα, ως προς την επιβεβαίωση και τον εντοπισμό τυχόν διαφοροποιήσεων από την υπάρχουσα διεθνή και κυρίως ελληνική ερευνητική πρακτική, και ειδικότερα, ως προς τα κύρια υπό εξέταση ζητήματα, σχετικά με την αντίληψη των επαγγελματικών κινδύνων και τον ρόλο του φυλακτικού προσωπικού στην λειτουργία της φυλακής, τα οποία επιχειρεί να απαντήσει η παρούσα διπλωματική.

Τα ευρήματα που προέκυψαν αναφορικά με τα παραπάνω ζητούμενα, είναι αρκετά σημαντικά, αφού προσθέτουν με την σειρά τους στην περιορισμένη, στα ελληνικά πλαίσια, διερεύνηση και ενασχόληση με το φυλακτικό προσωπικό των σωφρονιστικών καταστημάτων.

Λέξεις κλειδιά: φυλακτικό προσωπικό, σωφρονιστικοί υπάλληλοι, επαγγελματικοί κίνδυνοι, λειτουργία φυλακής

Εισαγωγή

Διαβάζοντας το βιβλίο «The English Prison Officer Since 1850»¹, από την εισαγωγή του ακόμη γίνεται φανερό, όπως και ο ίδιος ο συγγραφέας επισημαίνει, ότι έχουν γραφτεί πολύ λίγα για το προσωπικό των φυλακών. Το ενδιαφέρον συγκέντρωναν οι κρατούμενοι. Όμως, αν επιζητούμε να κατανοήσουμε πλήρως τη φυλακή, τότε πρέπει να εξετάσουμε το προσωπικό της φυλακής. Οι απόψεις των υπαλλήλων των σωφρονιστικών καταστημάτων θα πρέπει να έχουν άμεσο αντίκτυπο και να είναι βαραινουσας σημασία σχετικά με την λειτουργία του σωφρονιστικού συστήματος.

Η διεθνής βιβλιογραφία επιβεβαιώνει, ότι η σχέση υπαλλήλων και κρατουμένων επιδρά καταλυτικά στον τρόπο της καθημερινής λειτουργίας της φυλακής. Παρόλα αυτά, η πλειοψηφία των ερευνών, δίνει έμφαση στην καταγραφή των απόψεων των κρατουμένων. Αυτό, στις μέρες μας, δεν είναι τόσο έντονο σε διεθνές επίπεδο, όσο σε εθνικό. Στην Ελλάδα η συστηματική θεωρητική και εμπειρική ενασχόληση με το προσωπικό των σωφρονιστικών καταστημάτων είναι περιορισμένη. Αυτό ακριβώς το γεγονός αποτέλεσε την αφορμή για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας. Λόγω δε της ύπαρξης προηγούμενης έρευνας, σχετικά με το θέμα του φυλακτικού προσωπικού των σωφρονιστικών καταστημάτων, επιζητήθηκε να γίνει μια προσπάθεια για να εξετάσουμε κατά πόσο σήμερα επιβεβαιώνονται ή διαφοροποιούνται τα τότε ερευνητικά δεδομένα.

Έτσι, λοιπόν, σκοπός της παρούσας εργασίας υπήρξε η επιστημολογική και εμπειρική διερεύνηση της αντίληψης του φυλακτικού προσωπικού για τους επαγγελματικούς κινδύνους και τον ρόλο του στην λειτουργία της φυλακής. Περιλαμβάνει δύο μέρη: α) την βιβλιογραφική ανασκόπηση των υπό εξέταση ζητημάτων και β) την ερευνητική προσέγγισή τους.

Στο πρώτο κεφάλαιο του πρώτου μέρους, παρατίθεται το θεωρητικό πλαίσιο, στο οποίο μελετάται η φυλακή ως οργάνωση. Παρουσιάζεται η ιστορική εξέλιξη της θεωρίας των οργανώσεων και ακολουθείται η συστημική θεώρηση, λόγω της δυνατότητας που παρέχει να παρατηρούμε τη φυλακή στο εσωτερικό και στο κοινωνικό της περιβάλλον. Η φυλακή έτσι, αναδεικνύεται ως μια οργάνωση με πολλαπλούς στόχους και ειδικά χαρακτηριστικά.

1 Thomas, 1972.

Στο δεύτερο κεφάλαιο του πρώτου μέρους, παρουσιάζονται οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι, περιγράφονται οι κατηγορίες και τα καθήκοντά τους στην Ελλάδα και πραγματοποιείται βιβλιογραφική επισκόπηση των χαρακτηριστικών τους ως προς τα ζητήματα που πραγματεύεται η εργασία.

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει την εμπειρική διερεύνηση του θέματος. Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ερευνητική διαδικασία που ακολουθήθηκε, το αντικείμενο της έρευνας και τα μεθοδολογικά προβλήματα του. Ακόμη, τις υποθέσεις εργασίας και τα ερευνητικά ερωτήματα, καθώς και τα στάδια σχεδιασμού και υλοποίησης της έρευνας και το ερευνητικό εργαλείο. Αναφορά επίσης, γίνεται στα καταστήματα γενικά, και στα καταστήματα κράτησης ειδικά, από τα οποία προήλθε το δείγμα των ερωτώμενων που συμμετείχαν στην έρευνα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο του δεύτερου μέρους, παρουσιάζονται και αναλύονται τα αποτελέσματα που αναδείχθηκαν από την επεξεργασία των απαντήσεων του φυλακτικού προσωπικού στο ερωτηματολόγιο. Τέλος, στο τρίτο κεφάλαιο, αρχικά ελέγχονται τα ερευνητικά ερωτήματα με βάση τα εμπειρικά δεδομένα. Έπειτα, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα, τα οποία εξάγονται με βάση τόσο, την επισκόπηση της βιβλιογραφίας όσο, με την παράθεση και σύγκριση των αποτελεσμάτων για την διαπίστωση επιβεβαίωσης ή διαφοροποίησης των προγενέστερων ερευνητικών δεδομένων, για τα ζητήματα της αντίληψης του φυλακτικού προσωπικού για τους επαγγελματικούς κινδύνους, τον ρόλο του στην λειτουργία της φυλακής και μια σειρά άλλων ζητημάτων που εξετάστηκαν μέσω των συνεντεύξεων. Παραθέτονται δε, τα προβλήματα που αναφέρει το φυλακτικό προσωπικό, οι προτάσεις του για την βελτίωση του σωφρονιστικού συστήματος ως δομής και τα αιτήματά του ως επαγγελματικής ομάδας.

Το πόνημα αυτό, ολοκληρώνεται με την παράθεση των κειμένων των συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν.

Μέρος Α

Κεφάλαιο 1: Θεωρητικό πλαίσιο

1.1 Ιστορική εξέλιξη της θεωρίας των οργανώσεων

Στην παρούσα εργασία επιλέχθηκε να μελετηθεί το σωφρονιστικό σύστημα ως οργάνωση. Αρχικά θα αναπτυχθεί συνοπτικά η εξέλιξη της οργανωσιακής θεωρίας. Βασικοί εκφραστές της κλασσικής οργανωσιακής θεωρίας είναι ο Frederick Taylor, με την μηχανιστική αντίληψη για την ανθρώπινη εργασία και ο Henri Fayol, με την λειτουργική διάρθρωση των οργανώσεων.

Ο Frederick Taylor, Αμερικανός μηχανικός ο οποίος θεωρείται ο «πατέρας του επιστημονικού μάνατζμεντ», μέσα από το έργο του "On the economy of Machinery and Manufactures" – "Η οικονομία των μηχανικών και των βιομηχάνων" (1832), προσπάθησε να κατανοήσει τρόπους με σκοπό την βελτίωση της απόδοσης των εργαζομένων. Διατύπωσε συστήματα επιστημονικής οργάνωσης της εργασίας, για να αντιμετωπιστούν τα υπάρχοντα προβλήματα στην παραγωγική διαδικασία.² Αν και το σύστημα του ήταν πρωτοποριακό, δέχθηκε επικρίσεις γιατί αγνόησε την ανθρώπινη φυσιολογία και ψυχολογία μέσα στις οργανώσεις.³

Ήταν ο Henry Ford, ο οποίος επέκτεινε θεωρητικά και πρακτικά τις αρχές της επιστημονικής οργάνωσης της εργασίας του Taylor, στην γραμμή παραγωγής της αυτοκινητοβιομηχανίας του⁴, δίνοντας σημασία στη σχέση της μαζικής παραγωγής και τη μείωση του κόστους.

Ο Henri Fayol, Γάλλος μηχανικός, από την πλευρά του διατύπωσε μια σειρά αρχών για την οργάνωση της διοίκησης διακρίνοντας τις κύριες λειτουργίες της.

2 Γιανούζα & Κάρζο, 1968, σελ. 28-30.

3 March, Simon, 2003 (1958), σελ. 79-83.

4 Η οικονομική ιστορικός Ασημακοπούλου αναφέρει ως απαρχή του φορντισμού το 1913, όταν ο Ford εφάρμοσε την αυτοματοποιημένη συνεχή γραμμή παραγωγής για την συναρμολόγηση του "μοντέλου T" αυτοκινήτου. Ασημακοπούλου, 2008, σελ. 222.

Η κοινωνιολογική θεώρηση των οργανώσεων οφείλεται στους προγενέστερους του Taylor, Max Weber και Emile Durkheim. Ο Weber βασιζόμενος στον καταμερισμό της εργασίας, ανέπτυξε την γραφειοκρατία, η οποία έχει βασικά χαρακτηριστικά της τις στενά καθορισμένες αρμοδιότητες, την εφαρμογή ιεραρχικού συστήματος οργάνωσης και τους αυστηρούς κανόνες.⁵

Ο Durkheim, ήταν εκείνος που έδωσε έναυσμα για την ανάπτυξη της θεωρίας των ανθρωπίνων σχέσεων, μετατοπίζοντας το ενδιαφέρον από το άτομο στην κοινωνία, όσον αφορά τις σχέσεις που διαμορφώνονται μέσα από τον καταμερισμό της εργασίας. Έτσι επινόησε τον όρο ανομία, εννοώντας την αδυναμία του ατόμου να ταυτίσει τον εαυτό του με δραστηριότητες τις οποίες δεσπόζουν νόμοι και κανόνες.⁶

Το έργο των πρώτων θεωρητικών της οργανωσιακής θεωρίας σηματοδότησε το πέρασμα στην νεωτερικότητα, όπου στην κοινωνία κυριαρχεί η λογική της οργάνωσης.

Στην συνέχεια ακολούθησε η ανάπτυξη του κινήματος των ανθρωπίνων σχέσεων, με εκφραστές τους Mayo, Dickson, Roethlisberger, οι οποίοι έφεραν νέο προσανατολισμό στη μελέτη της οργάνωσης. Δόθηκε σημασία στον άνθρωπο, την ψυχολογία και τα συναισθήματα των εργαζομένων⁷, οι οποίοι νοούνται ως ένα κοινωνικό σύστημα, όπου οποιαδήποτε αλλαγή σε ένα μέρος του επιφέρει αλλαγές και στα υπόλοιπα μέρη του συστήματος, με σκοπό την εξασφάλιση της αρχικής κατάστασης ισορροπίας.⁸

Οι ερευνητές της Σχολής με το ερευνητικό τους έργο σήμαναν την έναρξη διεπιστημονικής μελέτης των ζητημάτων της οργάνωσης, στο πλαίσιο της οποίας ξεκίνησαν και οι έρευνες για την οργάνωση της φυλακής.⁹ Οι έρευνες αυτές μελέτησαν την κοινωνία των κρατουμένων σε σχέση με την διοίκηση και στόχευαν στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των σωφρονιστικών καταστημάτων, ώστε να καθοριστεί ένα πλαίσιο δράσης.¹⁰

5 Giddens, 2002, σελ. 394-396.

6 <https://sciencearchives.wordpress.com/2012/06/12/%CE%BF-%CE%B8%CE%B5%CE%BC%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CF%89%CF%84%CE%AE%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CE%B5%CE%BC%CE%AF%CE%BB/> Πρόσβαση 12/2015

7 Γιανούζα & Κάρζο, 1968, σελ. 121-133.

8 Μουζέλης, 2009, σελ. 176-184.

9 Clemmer, 1958 (1940).

10 Λαμπροπούλου, 1990.

Σύμφωνα με την συστημική θεωρία τώρα, οι οργανώσεις αποτελούν κοινωνικά υποσυστήματα. Αυτά έχουν συσταθεί με στόχο την επίτευξη κάποιων σκοπών (Parsons). Οι σκοποί των οργανώσεων δηλώνουν την κατεύθυνση προς την οποία θα εργαστούν, αποτελούν τη νομιμοποίηση για τις δραστηριότητές τους και παρέχουν το κριτήριο για την αξιολόγησή τους.¹¹ Ο λόγος που ακολουθήθηκε εδώ η συστημική θεωρία είναι ότι η φυλακή εντάσσεται σε ένα ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, από το οποίο αντλεί το λόγο ύπαρξής της, αλλά και τη δυνατότητα επιβίωσης και συνέχισης των δραστηριοτήτων της. Παρέχει λοιπόν τη δυνατότητα να παρατηρήσουμε το σύστημα της φυλακής στο εσωτερικό της και στο κοινωνικό της περιβάλλον, με σκοπό να διαφανούν οι δομές και διαδικασίες που τη χαρακτηρίζουν.

1.2 Η φυλακή ως οργάνωση

Η φυλακή ως θεσμός αποτελεί τον καθορισμένο τρόπο τιμωρίας των παραβατών σε μια κοινωνία.¹² Η μεταφορά του θεσμού στην πράξη είναι η οργάνωση. Κάθε οργάνωση έχει κάποιους σκοπούς, οι οποίοι τίθενται από την ίδια την οργάνωση ή από εξωτερικούς φορείς ή και από τους δύο.

Στην περίπτωση της φυλακής, και σε συνέχεια με τους σκοπούς των οργανώσεων, οι σκοποί της τίθενται αρχικά από τους προϊστάμενους φορείς (Υπουργείο Δικαιοσύνης) και το κοινωνικό σύστημα, και η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς της παρουσιάζει δυσκολίες, διότι η φυλακή ως οργάνωση ανήκει στις οργανώσεις πολλαπλών στόχων.¹³

11 Λαμπροπούλου, 1990, σελ. 26 και Λαμπροπούλου 1994, σελ. 240.

12 Λαμπροπούλου, 1990, σελ. 26.

13 Λαμπροπούλου, 1990 και Λαμπροπούλου, 1994.

Βασικός σκοπός της στέρησης της ελευθερίας και κατ' επέκταση της φυλακής συνιστά η επανακοινωνικοποίηση των παραβατών, σύμφωνα με τους Σωφρονιστικούς κώδικες και το κατά πόσο το επιτυγχάνει και με ποιο τρόπο το επιδιώκει είναι ένα ζήτημα από μόνο του. Η παροχή αισθήματος ασφάλειας στη κοινή γνώμη, μέσω της ανακούφισης του αισθήματος απειλής από τους παραβάτες, η ενίσχυση στους πολίτες του σεβασμού και της πίστης στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης και η ανάπτυξη της εντύπωσης της αποτελεσματικότητας του κράτους αναφορικά με το έγκλημα και την αντιμετώπισή του αποτελούν λανθάνουσες λειτουργίες, καθώς δεν είναι επίσημα διακηρυσσόμενοι σκοποί.

Η αποτελεσματικότητα επίσης των οργανώσεων εξαρτάται από το είδος και το βαθμό του ελέγχου που ασκείται σ' αυτές, και διακρίνονται σε τρία είδη, το φυσικό, τον υλικό και τον συμβολικό έλεγχο και συνήθως ασκούνται παράλληλα.¹⁴

Η αντίφαση όμως ανάμεσα στην τιμωρία των παραβατών αφενός με την αποκοπή τους από το κοινωνικό σύνολο, αλλά ο σωφρονισμός και η κοινωνική επανένταξη τους αφετέρου, επιφέρει τελικά και την αναποτελεσματικότητα των φυλακών σε διεθνές επίπεδο.¹⁵

Η μελέτη πάντως του φυλακτικού προσωπικού (αντικείμενο της παρούσας εργασίας) ξεκίνησε συστηματικά μόλις τη δεκαετία 1980. Μέχρι τότε η εξέταση αφορούσε την κοινωνία των κρατουμένων, πάνω σε τρία μοντέλα ανάλυσης, το λειτουργικό, της πολιτισμικής μεταφοράς και το συνθετικό.¹⁶

Πρώτη φορά το 1990 χρησιμοποιήθηκε η θεωρία των αυτοαναφερόμενων συστημάτων στην ανάλυση της φυλακής και της λειτουργίας της, ως θεσμού κοινωνικού ελέγχου και οργάνωσης από τη Λαμπροπούλου.¹⁷

14 Αναλυτικά βλ. Λαμπροπούλου, 1990, σελ. 28-29.

15 Χάιδου, 2002, σελ. 46.

16 Περισσότερα βλ. Λαμπροπούλου, 1990, σελ. 29-34 και Λαμπροπούλου, 1994, σελ. 244-252.

17 Λαμπροπούλου, 1994, σελ. 272-278.

Σύμφωνα με την θεωρία κάθε σύστημα διαθέτει ένα εσωτερικό και ένα εξωτερικό περιβάλλον. Σύστημα είναι η διαφορά του συστήματος από το περιβάλλον του¹⁸. Στην περίπτωση της φυλακής, τα χαρακτηριστικά των κρατουμένων, η δράση και τα χαρακτηριστικά του προσωπικού (φυλακτικού και ειδικευμένου) αποτελούν το εσωτερικό περιβάλλον, ενώ τα υπόλοιπα κοινωνικά υποσυστήματα, π.χ Δικαιοσύνη, αποτελούν το εξωτερικό περιβάλλον.

Η φυλακή στοχεύει κυρίως την διατήρησή της και όχι στη διάλυσή της και επεξεργάζεται προς την εκπλήρωση του σκοπού αυτού τις επιρροές του περιβάλλοντός της και αναπαράγει τα στοιχεία που χρειάζεται γι' αυτό (την διατήρησή της).¹⁹

Τέλος, την θεωρητική προσέγγιση του συστήματος της φυλακής επηρέασαν με την σειρά τους και οι έννοιες της υποκουλτούρας και της υποπολιτισμικής ομάδας.²⁰ Τέτοιες συνιστούν ο τρόπος αντίδρασης των κρατουμένων με σκοπό την επίλυση προβλημάτων που συνεπάγεται η στέρηση της ελευθερίας. Οι λόγοι της δημιουργίας υποπολιτισμικών ομάδων στην φυλακή και οι διαδικασίες ενσωμάτωσης σε αυτές δύνανται να χρησιμοποιηθούν και για την διερεύνηση της συμπεριφοράς του φυλακτικού προσωπικού, όπως θα αναλύσουμε πιο κάτω.

18 Luhmann 1990 σύμφωνα με Λαμπροπούλου, 1999, σελ. 151.

19 Luhmann 1984 σύμφωνα με Λαμπροπούλου, 1999, σελ. 151.

20 Λαμπροπούλου, 1994, σελ. 245.

Κεφάλαιο 2: Οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι

2.1 Περιγραφή, κατηγορίες και καθήκοντα στην Ελλάδα

Η τελευταία τροποποίηση και σύνταξη του σωφρονιστικού κώδικα, ο οποίος εφαρμόζεται στην χώρας μας έγινε το 1999, με βάση το νόμο 2776/1999. Στα 87 άρθρα του Σωφρονιστικού Κώδικα γίνεται αναφορά για το σωφρονιστικό προσωπικό σε επτά από αυτά. Δεν αφορούν άμεσα τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντά τους, αλλά περιγράφουν την θέση και την φύση του επαγγέλματος στο γενικότερο σωφρονιστικό σύστημα της χώρας.

Ο Σωφρονιστικός Κώδικας του 1999 (ν.2776/1999)²¹ αναφέρει ότι το προσωπικό στα καταστημάτων κράτησης διακρίνεται στις παρακάτω κατηγορίες. Το διοικητικό προσωπικό (διευθυντής, υποδιευθυντής, υπάλληλοι γραμματείας), το Φυλακτικό προσωπικό (υπάλληλοι επίβλεψης και φύλαξης κρατουμένων), το Υγειονομικό προσωπικό (ιατροί, οδοντίατροι, φαρμακοποιοί, νοσοκόμοι), το Προσωπικό κοινωνικής υπηρεσίας (κοινωνικοί λειτουργοί), το Τεχνικό προσωπικό (δάσκαλοι, οδηγοί αυτοκινήτων, τεχνικοί κάθε κατηγορίας) και το Προσωπικό άλλων κατηγοριών (ιερείς, ειδικοί επιστήμονες, ψυχολόγοι, εκπαιδευτικοί, γυμναστές, υπάλληλοι άλλων ειδικοτήτων). Χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες: αρχιφύλακες, υπαρχιφύλακες και φύλακες.

Τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες του φυλακτικού προσωπικού αναφέρονται στον «Κώδικα Βασικών Κανόνων για τη Μεταχείριση των Κρατουμένων και άλλες διατάξεις» (ν. 1851/1989) και στον «Σωφρονιστικό Κώδικα» (ν. 2776/1999). Τα καθήκοντα τους όμως προσδιορίζονται από το Κεντρικό Επιστημονικό Συμβούλιο Φυλακών του Υπουργείου Δικαιοσύνης και εμπεριέχονται στον εσωτερικό κανονισμό των καταστημάτων κράτησης (ΦΕΚ Α 122 – 16/5/1989 αρ. 117).²² Ο εσωτερικός κανονισμός αποσκοπεί στην διασφάλιση της εφαρμογής της σωφρονιστικής πολιτικής με τον ίδιο τρόπο σε όλα τα σωφρονιστικά καταστήματα της επικράτειας.

21 http://www.osye.org.gr/arxeiadb/sofronistikos_kodikas_pdf_7413e680a6a1645b75a1344aabfbdd6c.pdf Πλήρες κείμενο του Σωφρονιστικού Κώδικα. Τελευταία Πρόσβαση: 12/2015.

22 http://www.et.gr/idos-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wFZVaaeTcpr-3dtvSoClrL87iJx0JCjFxp5MXD0LzQTLWPU9yLzB8V68knBzLCmTXKaO6fpVZ6Lx3UnK13nP8NxdnJ5r9cmWyJWelDvWS_18kAEhATUkJb0x1LIdQ163nV9K--td6SIuRomjkQaQ7q_Lm6ILciYujK5HnSjMoffUupl_uuD1qo1 για το πλήρες κείμενο. Τελευταία Πρόσβαση: 12/2015.

2.2 Βιβλιογραφική επισκόπηση των χαρακτηριστικών των σωφρονιστικών υπαλλήλων

Είδαμε στην αρχή του πρώτου μέρους, ορισμένα στοιχεία για την φυλακή ως οργάνωση. Σημειώθηκε ότι η αποτελεσματικότητά της, όπως και κάθε οργάνωσης, είναι αλληλένδετη με τον συνδυασμό των ρόλων που αναλαμβάνουν και αναπτύσσουν τα μέλη της. Έτσι το φυλακτικό προσωπικό με την συμπεριφορά του επηρεάζει και επηρεάζεται από την οργάνωση, την φυλακή. Επίσης, ο ρόλος του (του προσωπικού) όπως ακριβώς και το σύστημα στο οποίο ανήκει, έχει βιώσει αρκετές αλλαγές.²³ Ο κύριος ρόλος του σήμερα αφορά την εμπλοκή του στον σωφρονισμό και την κοινωνική επανένταξη των κρατουμένων αλλά το βασικό του καθήκον, όπως περιγράφεται και από τους νόμους και τις διατάξεις που παρατέθηκαν προηγουμένως, είναι η διαφύλαξη της τάξης του σωφρονιστικού καταστήματος και η επιτήρηση των κρατουμένων. Αυτό βέβαια δεν αποτρέπει και τις περιπτώσεις που το προσωπικό θα αναλάβει και περαιτέρω καθήκοντα. Συχνά όμως οι ρόλοι που θα αναλάβει το προσωπικό μπορεί να διαφέρουν ή να έρχονται σε αντίθεση μεταξύ τους.²⁴

Όπως αναφέρθηκε από την αρχή αυτής της εργασίας στην Ελλάδα η ενασχόληση θεωρητική ή εμπειρική είναι πολύ περιορισμένη όσον αφορά το φυλακτικό προσωπικό. Δεν ισχύει βέβαια το ίδιο στη διεθνή βιβλιογραφία, όπου η ερευνητική δραστηριότητα σε θέματα που άπτονται του επαγγέλματος των σωφρονιστικών υπαλλήλων και διάφορες πτυχές αυτού, είναι αρκετά. Στην συγκεκριμένη εργασία θα παρουσιαστούν τα ερευνητικά δεδομένα που αφορούν τα ερευνητικά ερωτήματα και τις ερευνητικές υποθέσεις που τέθηκαν στην έρευνα και θα απαριθμηθούν στο επόμενο μέρος της εργασίας, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον στα δεδομένα που αφορούν την άποψη του φυλακτικού προσωπικού για τον ρόλο του στη λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος και τους επαγγελματικούς κινδύνους.

23 Πιο συγκεκριμένα βλ. Παρακάτω Μέρος Β, κεφάλαιο 3.5.

24 Fox, 1982, σελ. 29.

Αρκετά στοιχεία τα οποία θα εξετάσουμε πραγματοποιήθηκαν από νωρίς ερευνητές, κυρίως στην Αμερική. Στην πρώτη μεγάλη έρευνα του 1975 είχαν εξαχθεί συμπεράσματα τα οποία περιέγραφαν ότι μεγάλο ποσοστό του δείγματος επέλεξαν το συγκεκριμένο επάγγελμα για οικονομικούς λόγους, γιατί βασικό θετικό στοιχείο αυτού είναι η μονιμότητα, η οποία υπερτερεί του αρνητικού που είναι οι επαγγελματικοί κίνδυνοι.²⁵ Το ίδιο επιβεβαιώνει και η έρευνα του κ. Αρφαρά (2011)²⁶ για τους υπαλλήλους των σωφρονιστικών καταστημάτων της χώρας μας και τα κριτήρια επιλογής του επαγγέλματος, καθώς και της κ. Λαμπάκη (2009)²⁷.²⁸ Ακόμη, σε αντίστοιχες έρευνες του εξωτερικού γίνεται λόγος για την αίσθηση απουσίας στήριξης των υπαλλήλων από την διοίκηση.²⁹

Η θεωρία και η έρευνα έδειξε ότι η άποψη του φυλακτικού προσωπικού για τον ρόλο του μπορεί να διαμορφωθεί από μια σειρά παραγόντων. Τέτοιοι είναι οι εργασιακοί παράγοντες.³⁰ Σε αυτούς περιλαμβάνονται ο ανεπαρκής αριθμός προσωπικού, η απουσία στήριξης από την διεύθυνση και οι φόβοι για την προσωπική τους ασφάλεια, στοιχεία που δύνανται να προκαλέσουν και ψυχολογικά προβλήματα στους υπαλλήλους.³¹ Το αίσθημα κινδύνου και απειλής, έχει διαπιστωθεί επίσης σε έρευνες, οι οποίες εξετάζουν τους επιβαρυντικούς παράγοντες εργασίας των σωφρονιστικών υπαλλήλων³², λόγω της βίας ή της απειλής για άσκησης βίας. (Η αντίληψη αυτή θεωρείται από τους σημαντικότερους παράγοντες στρες).

Οι έρευνες επίσης φθάνουν σε αντιφατικά αποτελέσματα σχετικά με την ικανοποίηση από το επάγγελμά τους και τους παράγοντες που την καθορίζουν αφού εντοπίζουν συγχρόνως και δυσaréσκεια.³³

25 Jacobs, 1978.

26 Αρφαράς, 2011.

27 Λαμπάκη, 2009.

28 Πιο αναλυτικά βλ. Επίσης Αρφαράς, 2014, σελ. 22-24.

29 Jacobs, 1975.

30 Βλ. Kauffman, 1988, Lindquist & Whitehead, 1986, Long, Shouksmith, Voges, & Roache, 1986.

31 Αρφαράς, 2014, σελ. 22-24.

32 Lambert & Clouse-Tolar, 2007.

33 Τέτοιες έρευνες είναι: Flanagan κ.ά, 1996, Lambert κ.ά, 2002 και Lambert, 2004.

Η άποψη πάντως, των σωφρονιστικών υπαλλήλων για τον ρόλο τους, επηρεάζεται από το πως βλέπει η κοινωνία το επάγγελμά τους. Και επειδή σχεδόν σε όλες τις κοινωνίες το επάγγελμα του σωφρονιστικού υπαλλήλου έχει αρνητική εικόνα και απαξιώνεται από το κοινωνικό σύνολο, αυτό έχει ως αποτέλεσμα να επηρεάζονται και οι ίδιοι. Έρευνες³⁴ καταδεικνύουν το παραπάνω επίσης ως σημαντική πηγή στρες.

ΜΕΡΟΣ Β

Κεφάλαιο 3: Περιγραφή της έρευνας και της μεθοδολογίας

3.1 Αντικείμενο έρευνας και μεθοδολογικά προβλήματα

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η διερεύνηση της άποψης του φυλακτικού προσωπικού για τον ρόλο που επιτελεί στην λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος, καθώς επίσης και τους παράγοντες που επηρεάζουν τον ρόλο αυτό. Επίσης, η άποψη του για τους επαγγελματικούς κινδύνους, τους οποίους αντιμετωπίζει στην καθημερινότητα της εργασίας του.

Η διερεύνηση του παραπάνω αντικειμένου, λόγω του ότι αφορά ένα κλειστό πεδίο, την φυλακή, δημιουργεί αρκετά προβλήματα και προκλήσεις. Ως τέτοια/ες θα μπορούσαμε να καταγράψουμε την δυσκολία εύρεσης του δείγματος και την συμμετοχή των ερωτώμενων, λόγω των ωραρίων της εργασίας και της οικογενειακής τους κατάστασης (οι περισσότεροι συμμετέχοντες σε αυτήν την έρευνα – οι 9 από τους 10 – είναι παντρεμένοι με παιδιά και ο χρόνος που μπορούσαν να διαθέσουν ανάμεσα από την δουλειά τους και τις υποχρεώσεις τους ήταν περιορισμένος και πολύτιμος).

3.2 Ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις

Τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας αυτής είναι τα παρακάτω:

1. Τα δημογραφικά – κοινωνικά χαρακτηριστικά των σωφρονιστικών υπαλλήλων
2. Η άποψή τους για το επάγγελμά τους (βαθμός ικανοποίησης)
3. Η άποψη για την εικόνα του επαγγέλματός τους που έχει η κοινή γνώμη
4. Η άποψή τους για τον ρόλο τους στην καθημερινή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος
5. Η γνώμη τους για την λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος και το δικό τους ρόλο σε αυτήν

6. Η άποψη τους για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους (εμπόδια, δυσκολίες)
7. Η γνώμη τους για το ρόλο της φυλακής στην κοινωνία
8. Η άποψή τους για τους επαγγελματικούς κινδύνους

Βασικότερα αυτών αποτέλεσαν τα δυο ερωτήματα που αφορούν την άποψη του φυλακτικού προσωπικού για τους επαγγελματικούς κινδύνους και την άποψη για τον ρόλο του στη λειτουργία της φυλακής.

Οι υποθέσεις οι οποίες θα ελεγχθούν με βάση τα εμπειρικά αποτελέσματα της έρευνας είναι οι εξής:

1. Η επιλογή του επαγγέλματος του σωφρονιστικού υπαλλήλου γίνεται περισσότερο τυχαία και για λόγους οικονομικής και επαγγελματικής αποκατάστασης.
2. Ο βαθμός της ικανοποίησης των σωφρονιστικών υπαλλήλων από το επάγγελμά τους είναι χαμηλός.
3. Οι απόψεις των σωφρονιστικών υπαλλήλων σχετικά με την εικόνα που έχει η κοινή γνώμη για το επάγγελμά τους είναι αρνητικές και έρχονται σε αντιδιαστολή με την δική τους άποψη για το επάγγελμα που ασκούν.
4. Η άποψη των σωφρονιστικών υπαλλήλων είναι ότι ο ρόλος τους στην καθημερινή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος είναι κυρίως διεκπεραιωτικός.
5. Οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι είναι ικανοποιημένοι με τον τρόπο που αντιμετωπίζουν τους κρατούμενους.
6. Η άποψη των σωφρονιστικών υπαλλήλων για τον ρόλο της φυλακής στην κοινωνία διαχωρίζεται στον ρόλο που θα έπρεπε να έχει και στον ρόλο που τελικά διαδραματίζει στην κοινωνία.
7. Οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι αναγνωρίζουν στην άσκηση του επαγγέλματός τους μια σειρά από κινδύνους.

3.3 Επιλογή του δείγματος, σύνθεση και διαδικασία συλλογής δεδομένων

Το συνολικό δείγμα στην έρευνα της εργασίας αυτής είναι 10 σωφρονιστικοί υπάλληλοι. Συγκεκριμένα, το δείγμα προήλθε από τρία σωφρονιστικά καταστήματα, το κατάστημα κράτησης Λάρισας (5), το κατάστημα κράτησης Κορυδαλλού ανδρών (4) και το κατάστημα κράτησης Κορυδαλλού γυναικών (1).

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε την περίοδο Δεκεμβρίου 2015 – Ιανουαρίου 2016. Η συλλογή των δεδομένων προήλθε από προσωπικές και τηλεφωνικές συνεντεύξεις της ερευνήτριας με τους ερωτώμενους σε Λάρισα και Αθήνα.

3.4 Ερευνητικό εργαλείο και σύνταξη ερωτηματολογίου

«Η συνέντευξη είναι το αποτέλεσμα κάποιου είδους μεθοδολογικής στρατηγικής» και «η πληροφορία πραγματοποιείται μέσω δύο συνειδητοποιήσεων».³⁵

Για την συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της δομημένης συνέντευξης με προσωπική και τηλεφωνική συνέντευξη. Η δομημένη συνέντευξη αποτελεί κατηγορία των τυποποιημένων συνεντεύξεων³⁶, όπου ο ερευνητής ρωτάει μια σειρά από προκαθορισμένες ερωτήσεις, οι οποίες δεν αλλάζουν από ερωτώμενο σε ερωτώμενο.³⁷

35 Φίλιας, 1993, σελ. 129.

36 Τα είδη της συνέντευξης είναι οι τυποποιημένες συνεντεύξεις και οι μη τυποποιημένες. Στις τυποποιημένες συνεντεύξεις περιλαμβάνονται η δομημένη συνέντευξη και η ημιδομημένη συνέντευξη.

37 Κυριαζή, 2009, σελ. 122.

Η προσωπική συνέντευξη προσφέρει μια σειρά από πλεονεκτήματα. Εξασφαλίζει μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής, ο ερευνητής έχει την δυνατότητα για άμεσες διευκρινήσεις αλλά και δύναται να απαντήσει σε τυχόν απορίες του ερωτώμενου, το οποίο οδηγεί σε πιο αξιόπιστα αποτελέσματα.³⁸

Η τηλεφωνική συνέντευξη είναι κατάλληλη όταν επιδιώκεται σύντομη καταγραφή των απόψεων του ερωτώμενου για τα θέματα που είναι προς εξέταση. Πλεονεκτήματα αυτού του τύπου διεξαγωγής συνέντευξης συνιστά ο συγκριτικά μειωμένος χρόνος.³⁹ Γι' αυτόν το λόγο, η μέθοδος αυτή χρησιμοποιήθηκε μόνο στις περιπτώσεις των συμμετεχόντων που δεν είχαν την δυνατότητα να διαθέσουν τον απαιτούμενο χρόνο για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου μέσω προσωπικής συνέντευξης. Στην πράξη ο χρόνος των συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν με προσωπική συνάντηση κυμάνθηκε από 1.5 έως 2 ώρες, ενώ ο αντίστοιχος χρόνος των τηλεφωνικών συνεντεύξεων κυμάνθηκε από 45 λεπτά έως 1.5 ώρα.

Ως ερευνητικό εργαλείο της έρευνας αυτής χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου. Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο βασίστηκε εξ ολοκλήρου στο ερωτηματολόγιο του κ. Αρφαρά (2011), το οποίο συνέθεσε και χρησιμοποίησε στην εκπόνηση της διδακτορικής του διατριβής με θέμα « Η επαγγελματική κοινωνικοποίηση των σωφρονιστικών υπαλλήλων και ο ρόλος τους στην άσκηση σωφρονιστικής πολιτικής». Προηγουμένως βέβαια έγιναν οι απαραίτητες τροποποιήσεις, επειδή η έρευνα του κ. Αρφαρά ήταν ποσοτική και η παρούσα έρευνα ποιοτική⁴⁰, καθώς επίσης η παρούσα έρευνα επικεντρώθηκε στη διερεύνηση ενός συγκεκριμένου κομματιού της συνολικής έρευνας του κ. Αρφαρά, αφού ζητούμενό μας ήταν η εξέταση δυο κύριων θεμάτων, η άποψη του φυλακτικού προσωπικού για τον ρόλο του στη λειτουργία της φυλακής και για τους επαγγελματικούς κινδύνους. Το όφελος από την παρούσα έρευνα αποτελεί η δυνατότητα να διαπιστώσουμε τυχόν διαφοροποιήσεις από την έρευνα Αρφαρά που πραγματοποιήθηκε το 2001-02, ποια στοιχεία επιβεβαιώνονται σήμερα και ποια όχι,

38 Κυριαζή, 2009, σελ. 125.

39 Κυριαζή, 2009, σελ. 125-127.

40 Ο Eisner (1991), αναφέρει για τις ποιοτικές μεθόδους ότι καταγράφουν τη «φωνή» του υποκειμένου και τις εκφράσεις του.

Το πρώτο κομμάτι του ερωτηματολογίου αφορά στα δημογραφικά – κοινωνικά χαρακτηριστικά, με 8 ερωτήσεις κλειστού τύπου. Το δεύτερο μέρος αποτελείται από 5 κύριες ερωτήσεις και 11 υποερωτήματα, όλα ανοικτού τύπου.

Η συγκεκριμένη ανοικτή μορφή των ερωτήσεων, μπορεί να παρουσιάζει μειονεκτήματα όταν πρόκειται για αυτο - συμπληρούμενο ερωτηματολόγιο, αλλά στην παρούσα έρευνα, λόγω του τρόπου συμπλήρωσης με προσωπική συνέντευξη, προσέφεραν μεγαλύτερο βάθος και πιο ολοκληρωμένη εικόνα για το υπό έρευνα θέμα.⁴¹

3.5 Αποσαφήνιση του όρου σωφρονιστικός υπάλληλος

Στην παρούσα εργασία κεντρικό θέμα αποτελούν οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι ή αλλιώς το φυλακτικό προσωπικό. Τόσο στα ελληνικά όσο και στα αγγλικά ο όρος έχει αλλάξει μέσα στα χρόνια. Στα αγγλικά από guards, ονομάστηκαν prison officers, ενώ στην αμερικάνικη βιβλιογραφία χρησιμοποιείται ο όρος correctional staff. Στα ελληνικά ο όρος ανθρωποφύλακες χρησιμοποιήθηκε στην δικτατορία και λίγο μετά για την περίοδο της χούντας, έπειτα δεσμοφύλακες και σήμερα χρησιμοποιείται ο όρος σωφρονιστικοί υπάλληλοι. Ο όρος όμως αυτός περιλαμβάνει όλο το προσωπικό, το οποίο εργάζεται μέσα σε ένα κατάστημα κράτησης. Η έρευνα αυτή αφορά αποκλειστικά το φυλακτικό προσωπικό. Οπότε, στο κείμενο της έρευνας ο όρος σωφρονιστικός υπάλληλος και φυλακτικό προσωπικό χρησιμοποιείται με την ίδια έννοια.⁴²

41 Κυριαζή, 2009, σελ. 127-128.

42 Λαμπάκη, 2009, σελ. 116-117.

3.6 Καταστήματα κράτησης

Τα γενικά καταστήματα κράτησης διακρίνονται σε Α', Β' και τελευταία Γ' τύπου. Στα καταστήματα Α' τύπου (Δικαστικές Φυλακές) κρατούνται οι υπόδικοι, οι κρατούμενοι για χρέη, οι κρατούμενοι για εγκλήματα κατά της περιουσίας και ιδιοκτησίας, που έχουν τελεσθεί χωρίς βία ή απειλή και οι κατάδικοι σε ποινή φυλάκισης. Στα Β' τύπου (Κλειστές Φυλακές) κρατούνται, οι υπόλοιποι κρατούμενοι (δηλαδή μέχρι 5 χρόνια). Στα Γ' τύπου, τα οποία ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κρατούνται αποκλειστικά δράστες σοβαρών αδικημάτων.⁴³ Να σημειωθεί όμως εδώ, ότι τα Γ' τύπου καταστήματα κράτησης νομοθετήθηκαν τον Ιούλιο του 2014, άρχισε να λειτουργεί ένα τμήμα τους τον Αύγουστο του 2014 και καταργήθηκαν τον Απρίλιο του 2015⁴⁴, καθώς θεωρήθηκε επαρκής η αντιμετώπιση του συνόλου των κρατουμένων από το προϋφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, αφού με τη διάταξη του άρθρου 11 του Σωφρονιστικού Κώδικα (ν. 2776/1999) υπάρχουν ρητές και σαφείς προβλέψεις για την αντιμετώπιση των κρατουμένων που δημιουργούν σοβαρά προβλήματα στην κοινή διαβίωση και στην εν γένει εύρυθμη λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος.

43 <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/?p=5501> Τελευταία Πρόσβαση: 12/2015

44 Βλ. περισσότερα <http://www.tovima.gr/files/1/2015/03/17/FYLAKES%20G.pdf> Τελευταία Πρόσβαση: 1/2016

3.6.1 Κατάστημα κράτησης Λάρισας

Η φυλακή Λάρισας, λειτουργεί από το 1976. Βρίσκεται πάνω σε κεντρικό δρόμο (Τέρμα Καρδίτσης), έξω από την πόλη. Το κατάστημα κράτησης έχει συνολικά 4 πτέρυγες. Κάθε πτέρυγα έχει θαλάμους και υπάρχουν και μερικά κελιά.⁴⁵

Αριθμός κρατουμένων	620
Αριθμός θέσεων κρατουμένων	600
Αριθμός φυλακτικού προσωπικού (όχι το σύνολο των σωφρονιστικών υπαλλήλων του κ.κ.)	105 (από σύνολο 146 σωφρονιστικών υπαλλήλων)
Αριθμός ειδικευμένου προσωπικού	
• Ψυχολόγοι	2
• Κοινωνικοί Λειτουργοί	1

Πίνακας 1. Στοιχεία κ.κ. Λάρισας⁴⁶

⁴⁵ Αρφαράς, 2011, σελ. 173-174.

⁴⁶ Τα παραπάνω στοιχεία όπως εμφανίζονται στον Πίνακα 1, δεν προέρχονται από επίσημες πηγές, αφού δεν κατέστη δυνατή η ανεύρεση τους από το διαδίκτυο ή την ιστοσελίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, αλλά από την συνδρομή των υπαλλήλων του κ.κ. Λάρισας και αποτυπώνουν την εικόνα που ισχύει για τον Ιανουάριο του 2016.

3.6.2 Κατάστημα κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού

Οι Φυλακές Κορυδαλλού λειτουργούν από το 1962, μετά το κλείσιμο των Φυλακών της Καλλιθέας και τη μεταφορά των κρατουμένων. Ακολούθησε η επέκταση των παλαιών εγκαταστάσεων, χτίζοντας τα κτίρια του Ψυχιατρείου- Νοσοκομείου των Φυλακών.⁴⁷ Αποτελούνται από 8 κτίρια που περικλείουν το προαύλιο. Πρόκειται για το Διοικητήριο, τις 6 πτέρυγες με τα κελιά και το Νοσοκομείο των φυλακών. Στη Β' πτέρυγα κρατούνται υπόδικοι ή καταδικασθέντες για αδικήματα του νόμου περί ναρκωτικών. Στις Γ' πτέρυγα κρατούνται αλλοδαποί έγκλειστοι κυρίως πακιστανικής και αφρικανικής καταγωγής και στη Δ' πτέρυγα κρατούνται οι «σκληροί» κακοποιοί, συνήθως αλβανικής καταγωγής. Στην Ε' πτέρυγα φιλοξενούνται όσοι κρατούμενοι εργάζονται σε διάφορα πόστα των φυλακών.⁴⁸

Αριθμός κρατουμένων	2.270 ⁴⁹
Αριθμός θέσεων κρατουμένων	840 ⁵⁰
Αριθμός φυλακτικού προσωπικού (όχι το σύνολο των σωφρονιστικών υπαλλήλων του κ.κ.)	-
Αριθμός ειδικευμένου προσωπικού	-

Πίνακας 2. Στοιχεία κ.κ. Ανδρών Κορυδαλλού (όσα κατέστη δυνατό να βρεθούν)

47 http://www.korydallosca.gr/2012/06/blog-post_03.html Τελευταία Πρόσβαση: 12/2015.

48 <http://newpost.gr/ellada/280067/synthhkes-apomonwshs-gia-niko-mixaloliako-kai-giannh-lago-sth-fylakh> Τελευταία Πρόσβαση: 12/2015.

49 Ο αριθμός αυτός βρέθηκε από στοιχεία που κατέθεσε στη Βουλή ο υπουργός Δικαιοσύνης, Χαράλαμπος Αθανασίου για τον αριθμό των κρατουμένων στις φυλακές της χώρας το 2014 βλ. Περισσότερα <http://www.koutipandoras.gr/article/113780/yperdiplasioi-apo-provlepomeno-oi-kratoymenoi-stis-fylakes-korydalloy> Τελευταία πρόσβαση: 12/2015.

50 Το στοιχείο του επίσημου αριθμού θέσεων για το κ.κ. Ανδρών Κορυδαλλού προέρχεται από έγγραφο της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στην Ελλάδα, στην οποία αναφέρεται ο αριθμός σύμφωνα με την τελευταία (Φεβρουάριος 2013) έκθεση του European Committee for the Prevention of Torture of the Council of Europe - Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης (CPT) βλ. Περισσότερα http://www.ohchr.org/Documents/Issues/RuleOfLaw/OverIncarceration/NCHR_Greece.pdf Τελευταία πρόσβαση: 1/2016, σελ. 2.

3.6.3 Κατάστημα κράτησης Κορυδαλλού Γυναικών

Η ίδρυση των Γυναικείων Φυλακών αποφασίστηκε κατά τη διάρκεια της δικτατορίας (1967-1974)⁵¹, η οποία κατασκευάστηκε το 1974. Το 1995 κατασκευάστηκε ένας ξεχωριστός οικίσκος με 16 κελιά για τις κρατούμενες μητέρες και τα παιδιά τους.⁵² Το 2008 το τμήμα των καταδίκων κρατουμένων μεταφέρθηκε σε νέες εγκαταστάσεις στην Θήβα⁵³ και οι υπόδικες έμειναν στον Κορυδαλλό.⁵⁴

51 <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/?p=5501> Τελευταία Πρόσβαση: 12/2015.

52 Αρφαράς, 2011, σελ. 174-175.

53 <http://wikimapia.org/10675927/el/%CE%93%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CF%86%CF%85%CE%BB%CE%B1%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%9A%CE%BF%CF%81%CF%85%CE%B4%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CF%8D> Τελευταία Πρόσβαση: 12/2015.

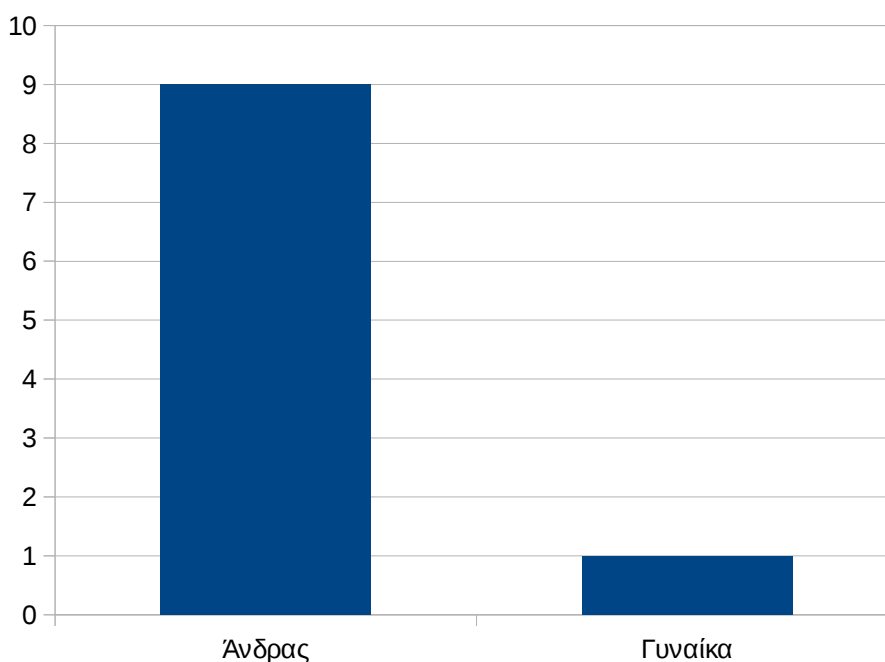
54 Για τα δυο καταστήματα Ανδρών και Γυναικών στο Κορυδαλλό ζητήθηκε από την ερευνήτρια επίσημη άδεια για να δοθούν οποιαδήποτε στοιχεία, οπότε χρησιμοποιήθηκαν μόνο όσα βρέθηκαν στο διαδίκτυο.

Κεφάλαιο 4: Παρουσίαση αποτελεσμάτων ερωτηματολογίων και ανάλυση

Για την ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις της έρευνας η μέθοδος που χρησιμοποιείται είναι η ανάλυση περιεχομένου. Είναι μια μέθοδος ελεγχόμενης και συστηματικής περιγραφής και ερμηνείας του γραπτού και προφορικού λόγου⁵⁵.

4.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά

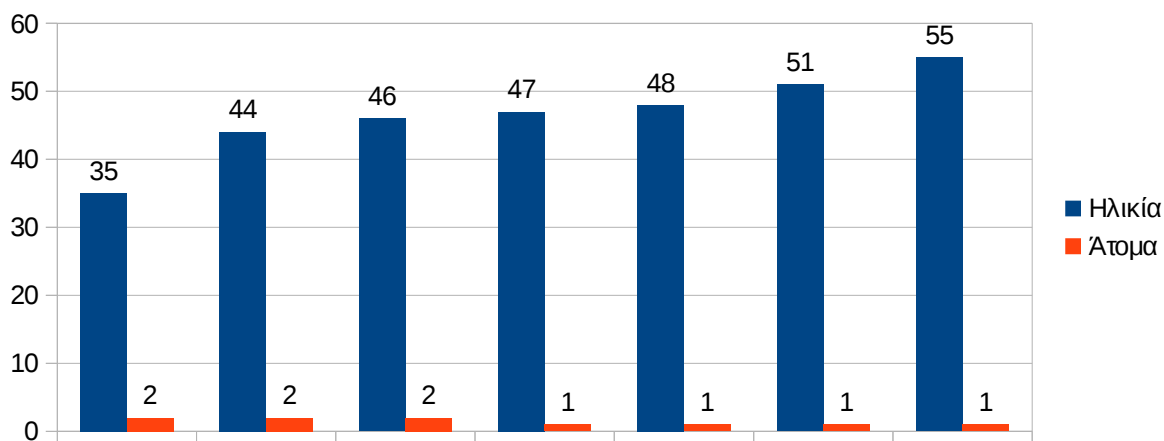
Στην παρούσα έρευνα συμμετείχαν 10 άτομα, σωφρονιστικοί υπάλληλοι οι οποίοι ανήκουν στο φυλακτικό προσωπικό⁵⁶ των καταστημάτων κράτησης Λάρισας, Κορυδαλλού ανδρών και γυναικών. Από αυτούς η πλειοψηφία του δείγματος, τα 9 από τα 10 άτομα, είναι άνδρες και μία γυναίκα στο κατάστημα κράτησης του Κορυδαλλού γυναικών (Γράφημα 1) και το ηλικιακό εύρος των συμμετεχόντων κυμαίνεται από τα 35 έτη έως τα 55 έτη (Γράφημα 2).

Γράφημα 1. Κατανομή φύλου

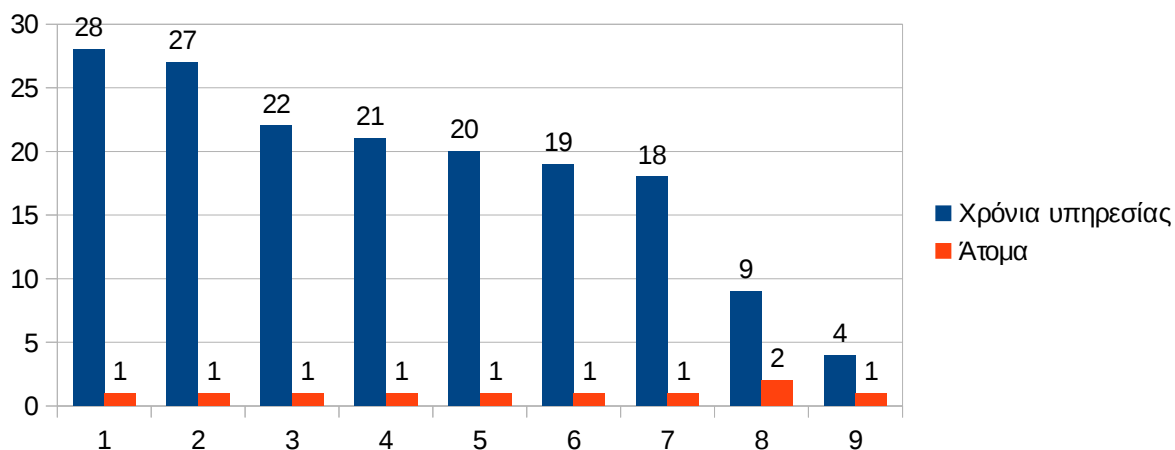
⁵⁵ Παπαστάμος κ.ά, Τόμος Α', 2001, σ. 477 – 493.

⁵⁶ Η αποσαφήνιση του όρου σωφρονιστικός υπάλληλος και φυλακτικό προσωπικό έγινε προηγουμένως, βλ. Κεφάλαιο 1.5.

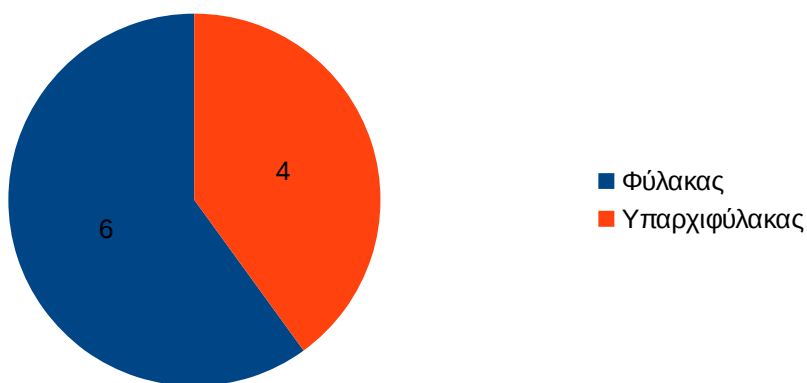

Γράφημα 2. Απεικόνιση Ηλικιακού εύρους

Όσον αφορά στα χρόνια υπηρεσίας των υπαλλήλων του δείγματος, κυμαίνονται από 4 έτη υπηρεσίας έως και 28 έτη υπηρεσίας (Γράφημα 3). Από τα 10 άτομα του δείγματος, έξι από τους υπαλλήλους έχουν το βαθμό του φύλακα και 4 τον βαθμό του υπαρχιφύλακα (Γράφημα 4).

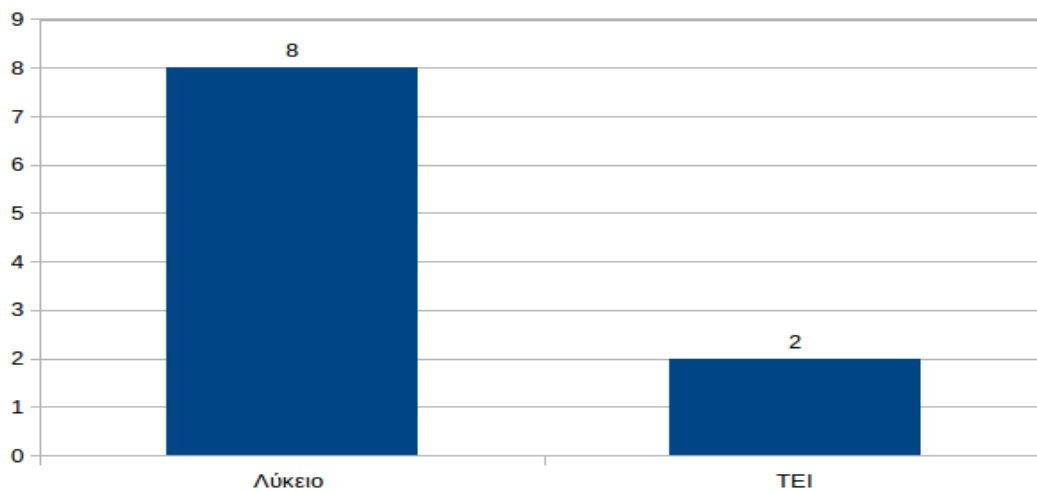

Γράφημα 3. Χρόνια υπηρεσίας

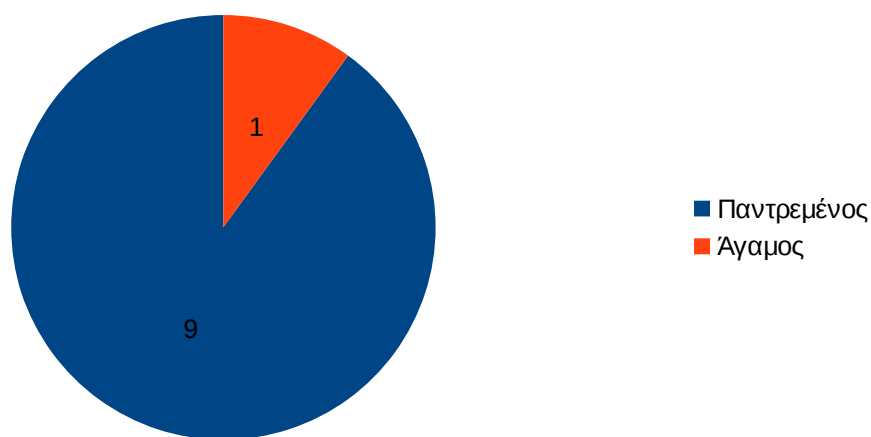
Γράφημα 4. Απεικόνιση Βαθμού υπαλλήλων

Από το παρακάτω γράφημα (Γράφημα 5) βλέπουμε ότι οι περισσότεροι υπάλληλοι του δείγματος, οι 8 από τους 10, έχουν ολοκληρώσει το Λύκειο και οι 2 μόνο έχουν ως ολοκληρωμένο επίπεδο μόρφωσης Τεχνολογικό εκπαιδευτικό ίδρυμα (ΤΕΙ).

Γράφημα 5. Απεικόνιση μορφωτικού επιπέδου

Τέλος, ως προς την οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων στην έρευνα, η πλειοψηφία τους, οι 9 από τους 10, είναι παντρεμένοι και μόνο ένας υπάλληλος είναι άγαμος (Γράφημα 6), ενώ από τους έγγαμους όλοι έχουν παιδιά, πιο συγκεκριμένα, οι 5 έχουν 2 τέκνα, οι 3 έχουν 1 τέκνο και 1 έχει 3 τέκνα.

Γράφημα 6. Αποτύπωση της οικογενειακής κατάστασης

4.2 Λόγοι επιλογής επαγγέλματος

Περνώντας στα αποτελέσματα της έρευνας, στο υποκεφάλαιο αυτό θα δούμε τους λόγους οι οποίοι οδήγησαν τους υπαλλήλους του δείγματος να επιλέξουν το επάγγελμα που ασκούν. Ένα μέρος των υπαλλήλων (3 στους 10) ανέφερε ότι η επιλογή τους ήταν τυχαία, ο κύριος σκοπός τους ήταν να βρουν δουλειά στο δημόσιο, είτε γιατί δεν είχαν δουλειά μέχρι εκείνη την στιγμή είτε γιατί θέλανε να αλλάξουν επαγγελματική απασχόληση (π.χ υπάλληλος ο οποίος ανέφερε ότι ήταν αγρότης και ήθελε να αλλάξει επάγγελμα για να φύγει από το χωριό του), έτυχε να δουν την προκήρυξη και αποφάσισαν να κάνουν αίτηση. Όλοι οι υπάλληλοι όμως επέλεξαν την δουλειά αυτή λόγω των χαρακτηριστικών που προσφέρει μια δουλειά στο δημόσιο, την μονιμότητα και την οικονομική εξασφάλιση.

4.3 Άποψη φυλακτικού προσωπικού για το επάγγελμα τους

Στην ερώτηση για την αντίληψή του φυλακτικού προσωπικού για το επάγγελμα τους υπήρχαν υπο ερωτήματα προς βοήθεια των συμμετεχόντων, σχετικά με το πως οι ίδιοι βλέπουν τον εαυτό τους ως σωφρονιστικούς υπαλλήλους, καθώς και την ικανοποίησή τους από το επάγγελμά τους (βλ. 4.4).

Στην κύρια ερώτηση απάντησαν 7 από τους 10 συμμετέχοντες. Από αυτούς, ένας υπάλληλος ανέφερε ότι το επάγγελμα που ασκεί είναι απλά μια δουλειά "για να ζει την οικογένειά του και να μεγαλώνει τα παιδιά του". Τρεις από τους υπαλλήλους χαρακτήρισαν το επάγγελμα τους δύσκολο, με ιδιαιτερότητες και ψυχοφθόρο, διότι ενυπάρχει στην δουλειά τους ο παράγοντας άνθρωπος και η καθημερινή τους επαφή με τους κρατούμενους τους επηρεάζει ψυχολογικά. Στο κομμάτι δε των ιδιαιτεροτήτων έκαναν λόγο για τα προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν στην εργασιακή τους καθημερινότητα, τα οποία όμως αναπτύχθηκαν αναλυτικότερα από τους ίδιους στην ερώτηση σχετικά με την ικανοποίησή τους από το επάγγελμά (βλ. Παρακάτω 4.4) Ένας υπάλληλος εξέφρασε την άποψη ότι σαν άτομο Δ.Ε δεν διαθέτει τα απαιτούμενα προσόντα για την δουλειά και τόνισε την ανάγκη στελέχωσης των φυλακών με προσωπικό Π.Ε. Την ανάγκη ύπαρξης επιστημονικού προσωπικού μέσα στη φυλακή την αναγνώρισαν και άλλοι υπάλληλοι απαντώντας σε ακόλουθες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου. Απαξιωμένο επάγγελμα θεωρεί ένας υπάλληλος, τόσο από την κοινωνία όσο και από την πολιτεία, το επάγγελμα που ασκεί. Το στοιχείο της απαξίωσης θα περιγραφεί αναλυτικότερα και σε ακόλουθες ερωτήσεις από τους υπόλοιπους συμμετέχοντες. Τέλος, ο έβδομος ερωτώμενος που απάντησε στην ερώτηση υποστηρίζει ότι στο επάγγελμα αυτό θα έπρεπε σαν υπάλληλος ο ρόλος του να είναι σωφρονιστικός αλλά αυτός ο ρόλος στην δουλειά του δεν επιτελείται.

Στο υπο ερώτημα για το *πως βλέπουν τον εαυτό τους ως σωφρονιστικό υπάλληλο* απάντησαν όλοι οι ερωτώμενοι. Δύο υπάλληλοι απάντησαν ότι ως σωφρονιστικοί προσφέρουν ότι και όπως μπορούν καλύτερα. Τρεις ερωτώμενοι ανέφεραν ότι προσπαθούν ως σωφρονιστικοί υπάλληλοι να βοηθήσουν τους κρατούμενους, κάνοντας το σωστό, με το να είναι δίκαιοι και καταβάλλοντας προσπάθεια να τους καταλάβουν και να είναι συνεργάσιμοι και ανεκτικοί, γιατί όπως χαρακτηριστικά ανέφερε η υπάλληλος στο κατάστημα κράτησης Κορυδαλλού γυναικών «είμαστε ο συνδετικός κρίκος με την έξω ζωή» μέσα στην φυλακή για τους κρατούμενους.

Δύο ερωτώμενοι δεν αποδέχτηκαν τον χαρακτηρισμό του σωφρονιστικού υπαλλήλου. Ο ένας διότι θεωρεί τον εαυτό του απλά φύλακα, ο οποίος προσπαθεί όπως μπορεί να βοηθήσει τους κρατούμενους και ο δεύτερος γιατί όπως ανέφερε «δεν μπορώ να σωφρονίσω κάποιον που δεν το θέλει». Τόνισε ακόμη ότι δεν διαθέτει τα μέσα ή την εκπαίδευση που χρειάζεται για να συμβάλει στην μείωση της υποτροπής των κρατουμένων, ενδεικτικό στοιχείο κατά την γνώμη του της αποτυχίας σωφρονισμού είτε λόγω δικής τους ευθύνης είτε του συστήματος της φυλακής, γεγονός που καθιστά σήμερα τις φυλακές «μήτρες εγκλήματος».

Ένας ερωτώμενος απάντησε ότι βλέπει τον εαυτό του περισσότερο ως κοινωνικό λειτουργό με τα καθήκοντα τα οποία εκτελούν και μετά ως φύλακα που τον έχουν βάλει να φυλάει αυτούς που το το σύστημα και οι δικαστές θεωρούν επικίνδυνους. Από τους δυο εναπομείναντες ερωτώμενους απάντησαν ο μεν πρώτος απάντησε ότι ως σωφρονιστικός υπάλληλος του δίνεται η δυνατότητα να βοηθήσει ανθρώπους, ο δε δεύτερος υποστήριξε ότι οι περισσότεροι, ένα 90%, των υπαλλήλων είναι "ήρωες" με την δουλειά που κάνουν και συμπεριφέρονται στους κρατούμενους όσο πιο ανθρώπινα γίνεται. (στο υποκεφάλαιο 2.5 θα περιγραφεί και η αιτιολόγηση της θέσης του υπαλλήλου ότι οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι είναι ήρωες)

4.4 Βαθμός ικανοποίησης από το επάγγελμα

Η ερώτηση σχετικά με το βαθμό της επαγγελματικής ικανοποίησής τους συμπληρώθηκε στο ερωτηματολόγιο με το ερώτημα αν θα άλλαζαν το επάγγελμα τους αν τους δινόταν η δυνατότητα. Ικανοποιημένοι και αρκετά ικανοποιημένοι απάντησαν 5 υπάλληλοι από το δείγμα. Το αιτιολόγησαν με το μέγεθος των οικονομικών απολαβών (2 από αυτούς, από το κατάστημα κράτησης Λάρισας), με το γεγονός ότι οι "έξυπνοι" κρατούμενοι, όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ένας υπάλληλος, αναγνωρίζουν την δουλειά που κάνουν (υπάλληλος από το κατάστημα κράτησης Κορυδαλλού) και με την ευχαρίστηση που απολαμβάνει από την συναναστροφή με τις κρατούμενες (1 υπάλληλος από κατάστημα κράτησης Κορυδαλλού γυναικών).

Ένας υπάλληλος ανέφερε ότι δεν είναι ούτε ικανοποιημένος ούτε δυσαρεστημένος, αν και διευκρίνισε ότι αν δει το επάγγελμα του ως λειτούργημα τότε είναι ικανοποιημένος αλλά από άποψη συναισθηματικής, ψυχολογικής επιβάρυνσης είναι δυσαρεστημένος.

Μη ικανοποιημένοι απάντησαν 2 υπάλληλοι, οι οποίοι το αποδίδουν στις συνθήκες εργασίας και τα προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν, όπως η υποστελέχωση, ο υπερπληθυσμός και η επικινδυνότητα του επαγγέλματος αλλά και στην έλλειψη συναδελφικότητας στις σχέσεις μεταξύ των υπαλλήλων (ένας υπάλληλος στο κατάστημα κράτησης Λάρισας).

Κάνοντας χρήση μιας κλίμακας από το 1 έως το 10, δύο υπάλληλοι (στο κατάστημα κράτησης Κορυδαλλού) τοποθέτησαν την ικανοποίησή τους στο 3 και το 5 αντίστοιχα. Και οι δυο θεωρούν το επάγγελμα απαξιωμένο και υποτιμημένο από το κράτος (1 υπάλληλος), λόγω του ότι δεν εισακούονται οι προτάσεις τους για εξυγίανση του Σωφρονιστικού συστήματος και βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων και της δικής τους, αλλά και από την κοινωνία (1 υπάλληλος), η οποία έχει διαμορφώσει στρεβλή εικόνα όπως αναφέρει μέσα από τα ΜΜΕ.

Στο υπο ερώτημα, *αν θα άλλαζαν το επάγγελμά τους*, 4 από τους 5 ερωτώμενους στο κατάστημα κράτησης Κορυδαλλού απάντησαν ναι, ότι θα άλλαζαν το επάγγελμά τους και 1 μόνο, η σωφρονιστική υπάλληλος στο κ.κ. Κορυδαλλού γυναικών, ότι είναι ικανοποιημένη και την ευχαριστεί η δουλειά της. Οι τέσσερις που απάντησαν ναι, δικαιολόγησαν την απάντησή τους απαριθμώντας μια σειρά από παράγοντες, κυριότερος από αυτούς να εμφανίζονται οι οι συνθήκες εργασίας, οι οποίες χαρακτηρίζονται από την υποστελέχωση και το αίσθημα ελλιπής κάλυψής τους και επικινδυνότητας. Αναφορά επίσης (1 ερωτώμενος) έγινε σχετικά με τις επιπτώσεις του επαγγέλματος, τόσο σωματικές όσο και ψυχικές, καθώς όμως και για οικονομικούς λόγους, αφού οι οικονομικές απολαβές έχουν μειωθεί και υπάρχει η πεποίθηση ότι οι συνθήκες εργασίας δεν πρόκειται να αλλάξουν στο μέλλον (1 ερωτώμενος).

Διαφοροποιημένη εικόνα σχηματίστηκε από τις απαντήσεις των υπαλλήλων στο κ.κ. Λάρισας. Η πλειοψηφία των υπαλλήλων, τρεις από τους πέντε, απάντησαν αρνητικά στην πιθανότητα να άλλαζαν το επάγγελμά τους. Οι δύο από αυτούς βέβαια ανέφεραν ότι τα πρώτα χρόνια της εργασιακής τους ζωής στο κ.κ θα ήταν θετικοί στο να το πράξουν αν τους δινόταν η ευκαιρία και ήταν κάτι το οποίο σκέφτηκαν. Πλέον όμως δεν θα άλλαζαν το επάγγελμά τους διότι είτε είναι ευχαριστημένοι από την αίσθηση προσφοράς (1 ερωτώμενος), είτε πλησιάζουν στην συμπλήρωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και θέλουν να μαζέψουν ένσημα (1 ερωτώμενος), είτε τους αρέσει η δουλειά τους και θεωρούν ότι τους έχει προσφέρει (η δουλειά) θετικά στοιχεία σε προσωπικό επίπεδο (1 ερωτώμενος).

Οι δύο ερωτώμενοι οι οποίοι απάντησαν ναι στο ερώτημα, ανέφεραν τον παράγοντα της επικινδυνότητας (και οι 2 ερωτώμενοι) αλλά και τις γενικότερες συνθήκες εργασίας, με ειδική αναφορά στα ωράρια (1 ερωτώμενος).

4.5 Άποψη φυλακτικού προσωπικού για εικόνα της κοινής γνώμης για το επάγγελμά τους

Πλήρη συμφωνία μεταξύ των ερωτώμενων ανέκυψε στην ερώτηση ποια πιστεύουν ότι είναι η εικόνα που έχει η κοινή γνώμη για το επάγγελμά τους. Αναλυτικότερα, 6 από τους 10 ερωτώμενους, περιέγραψαν την εικόνα που θεωρούν ότι έχει η κοινή γνώμη ως κακή, άσχημη, κάκιστη, 1 ερωτώμενος την περιέγραψε ως λανθασμένη και οι υπόλοιποι 2 δίνοντας πιο περιγραφικές απαντήσεις κινήθηκαν στο ίδιο μήκος κύματος με τους συναδέλφους τους.

Πιο συγκεκριμένα, όλοι σχεδόν, οι 9 από τους 10 ερωτώμενους, ανέφεραν την πεποίθηση ότι η κοινή γνώμη θεωρεί τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους διεφθαρμένους (Ότι "τα παίρνουν" ή διακινούν ναρκωτικά και κινητά μέσα στην φυλακή). Βέβαια οι ερωτώμενοι (3 από αυτούς) διευκρίνισαν σε αυτό το σημείο ότι αναγνωρίζουν την ύπαρξη περιπτώσεων συναδέλφων τους που έχουν διαπράξει τέτοιες ενέργειες αλλά αντιτίθενται στο γεγονός ότι η κοινή γνώμη έχει την πεποίθηση ότι αυτές οι περιπτώσεις αποτελούν την πλειοψηφία των σωφρονιστικών υπαλλήλων και οι ίδιοι δηλώνουν ότι είναι η μειοψηφία. Άλλοι χαρακτηρισμοί που καταγράφηκαν στις απαντήσεις είναι βασανιστές (3 ερωτώμενοι, θεωρούν ότι ο κόσμος πιστεύει ότι χτυπάνε τους κρατούμενους) και ανθρωποφύλακες (3 ερωτώμενοι από τους 10).

Όσοι από τους ερωτώμενους εξέφρασαν στην ερώτηση της προσωπικής τους άποψη για το λόγο ή τους λόγους για τους οποίους η κοινή γνώμη θεωρούν ότι έχει την παραπάνω εικόνα για το επάγγελμά τους, αναφέρθηκαν στα μέσα μαζικής ενημέρωσης αλλά και στο συνδικαλιστικό τους όργανο.

Ειδικότερα 4 από τους 10 ερωτώμενους (2 από το κ.κ. Λάρισας και 2 από το κ.κ Κορυδαλλού) ανέφεραν ότι τα ΜΜΕ δεν παρουσιάζουν την πραγματικότητα σχετικά με το τι συμβαίνει στις φυλακές ή προβάλλουν μόνο τα αρνητικά.

Όσον αφορά το συνδικαλιστικό τους όργανο, 2 ερωτώμενοι από τους υπαλλήλους στο κ.κ Λάρισας, υποστήριξαν ότι υπάρχει ανάγκη ενημέρωσης του κοινού και ανάδειξη της δουλειάς τους από τους ίδιους και πιο συγκεκριμένα από τους συνδικαλιστές, ενώ η ερωτώμενη από το κ.κ Κορυδαλλού Γυναικών, ανέφερε ότι σημαντικός παράγοντας στην διαμόρφωση της εικόνας της κοινής γνώμης για το επάγγελμά τους, συνιστά το γεγονός ότι κανένας δεν έχει ασχοληθεί με την δημόσια εικόνα της φυλακής στην κοινωνία, αποδίδοντας το στο ότι η φυλακή είναι ένα κλειστό πεδίο. Ίδια αναφορά επίσης από 1 ερωτώμενο από κ.κ Ανδρών Κορυδαλλού ο οποίος σημείωσε ότι δεν υπάρχει πρόσβαση στο ευρύ κοινό για να έχει διαφορετική άποψη και 1 ερωτώμενος από κ.κ Λάρισας ότι ο κόσμος δεν γνωρίζει το επάγγελμα.

Είναι φανερό από τα παραπάνω ότι αυτό που οι ίδιοι οι ερωτώμενοι πιστεύουν για το επάγγελμά τους έρχεται σε αντιδιαστολή με την εικόνα της κοινής γνώμης. Σε αυτό συνηγορούν χαρακτηριστικές αναφορές των ίδιων όπως "οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι είναι ήρωες" (1 ερωτώμενος κ.κ Λάρισας), "εγώ κάνω την δουλειά μου και είμαι σωστός απέναντι στην υπηρεσία μου" (1 ερωτώμενος κ.κ Λάρισας) και "είμαστε και εμείς άνθρωποι, κάποιος πρέπει να κάνει αυτή την δουλειά" (1 ερωτώμενος κ.κ Κορυδαλλού).

Τέλος έχει ενδιαφέρον και η απάντηση ενός ερωτώμενου (κ.κ. Κορυδαλλού) ότι η εικόνα της κοινής γνώμης μπορεί να διαφοροποιείται ανάλογα με την ευαισθησία που επιδεικνύει κάποιος προς το επάγγελμα αυτό. "Αν κάποιος είναι ευαίσθητος μας θεωρεί κακόμοιρους, αν δεν είναι, τότε μας θεωρούν ανθρωποφύλακες", συμπληρώνοντας ότι τελικά "η ίδια η κοινωνία δεν ξέρει τι θέλει από την πολιτεία για την φυλακή".

4.6 Άποψη φυλακτικού προσωπικού για τον ρόλο του στην λειτουργία της φυλακής

Για να διερευνηθεί η άποψη που έχουν οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι του δείγματος σχετικά με τον ρόλο τους στην λειτουργία της φυλακής, διατυπώθηκε στο ερωτηματολόγιο 1 κύρια ερώτηση σχετικά με το *ποιος πιστεύουν ότι είναι ο ρόλος τους στην καθημερινή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος*, και 2 υπό ερωτήματα α) για το ποια είναι η γνώμη τους για τη λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος και τον δικό τους ρόλο σε αυτή, καθώς επίσης β) πόσο εύκολα μπορούν να εκπληρώσουν τα καθημερινά τους καθήκοντα, και αν υπάρχουν κάποιες δυσκολίες ή εμπόδια στην εκτέλεση αυτών.

Αρχικά, στην κύρια ερώτηση, οι 3 από τους 10 ερωτώμενους, οι οποίοι έχουν τον βαθμό του υπαρχιφύλακα, ανέφεραν ότι ο ρόλος τους στην καθημερινή λειτουργία του καταστήματος είναι να επιτηρούν και να ελέγχουν τους υφιστάμενούς τους και ακολούθως να επιλύουν τα προβλήματα τα οποία δεν δύνανται να λύσουν οι φύλακες (1 ερωτώμενος) και να ελέγχουν γενικότερα την λειτουργία της φυλακής (1 ερωτώμενος). Ο τέταρτος ερωτώμενος με βαθμό υπαρχιφύλακα του κ.κ Κορυδαλλού Γυναικών διαφοροποιήθηκε, αναφέροντας ότι ο ρόλος της προσδιορίζεται από τους ανωτέρους της και είναι να κάνει ότι της λένε.

Τον ρόλο τους ως διεκπεραιωτικό, λειτουργικό χαρακτήρισαν 2 ερωτώμενοι που έχουν τον βαθμό του φύλακα, αφού εκπληρώνουν απλά τα τυπικά τους καθήκοντα (τα οποία μέσα από το σύνολο των συνεντεύξεων έχουν περιγραφεί ως τέτοια, π.χ το άνοιγμα και το κλείσιμο της φυλακής, η καταμέτρηση των κρατουμένων, η σίτιση τους, η εξυπηρέτηση τους κ.ά). Ακόμη 2 ερωτώμενοι περιέγραψαν τον ρόλο τους απαντώντας ότι "απλά μετρώ κεφάλια" (1 ερωτώμενος) και "κάνω τα απαραίτητα" (1 ερωτώμενος).

Οι υπόλοιποι 2 ερωτώμενοι με βαθμό φύλακα (από τους 6) εξέφρασαν τις ακόλουθες απόψεις σχετικά με τον ρόλο τους στην καθημερινή λειτουργία του καταστήματος κράτησης. Ο ένας θεωρεί ότι ο ρόλος του είναι να "σωφρονίζει" και να εξυπηρετεί τους κρατούμενους, ώστε να διασφαλίζει την ομαλή λειτουργία της φυλακής. Ο δεύτερος υποστηρίζει ότι σαν σωφρονιστικός υπάλληλος είναι το Α και το Ω στην φυλακή, αφού όλα περνάνε από αυτούς (τους υπαλλήλους).

Στο πρώτο υπό ερώτημα για το *ποια είναι η γνώμη τους για την λειτουργία του καταστήματος κράτησης και το δικό τους ρόλο σε αυτή*, οι απόψεις διαμορφώθηκαν ως εξής.

Οι ερωτώμενοι που εργάζονται στο κ.κ Λάρισας επικεντρώθηκαν στις απόψεις τους περισσότερο εκφράζοντας την γνώμη τους για την λειτουργία του εν λόγω κ.κ. Ένας ερωτώμενος απάντησε ότι το κ.κ. λειτουργεί καλά αλλά όχι όπως θα έπρεπε, διότι δεν υπάρχει συναδελφικότητα και υπάρχουν υπάλληλοι που δεν επιδεικνύουν ενδιαφέρον για την δουλειά. Ως αποθήκη ψυχών, αφού επικρατεί ρουτίνα στον τρόπο λειτουργίας, χαρακτήρισε 1 ερωτώμενος το κ.κ. Με πολλά κενά στην λειτουργία του, περιέγραψε 1 ερωτώμενος, τα οποία απέδωσε στην έλλειψη προσωπικού. Χαρακτηριστικά δε συμπλήρωσε, αναφερόμενος στα κενά λειτουργίας, ότι "οι κρατούμενοι είναι πάντα ένα βήμα μπροστά από τους υπαλλήλους", αφού "πρώτα γίνονται περιστατικά και μετά αντιδρούν" (οι υπάλληλοι). Στην ανάγκη διαχωρισμού των κρατουμένων με βάση τα αδικήματα που έχουν διαπράξει αλλά και την ανάγκη ύπαρξης περισσότερων ασχολιών για να ξεφεύγουν οι κρατούμενοι, επικεντρώθηκε 1 ερωτώμενος αναφορικά με την λειτουργία του κ.κ. Πιο θετικός ως προς την λειτουργία του κ.κ. Λάρισας υπήρξε ο τελευταίος ερωτώμενος, ο οποίος θεωρεί ότι μέσω της κοινωνικής υπηρεσίας και του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας το κ.κ. βοηθάει τους κρατούμενους για την μετέπειτα επανένταξή τους στην κοινωνία, ενώ αναφερόμενος στον δικό του ρόλο υποστήριξε ότι βοηθάει προς την συγκεκριμένη κατεύθυνση, αλλά επιθυμεί να έχει περισσότερα μέσα και περαιτέρω εκπαίδευση για την επίτευξη των παραπάνω.

Όσον αφορά το κ.κ. Κορυδαλλού, 2 ερωτώμενοι περιέγραψαν την λειτουργία του καταστήματος ικανοποιητική (1 ερωτώμενος) και αρκετά καλή (1 ερωτώμενος κ.κ. Κορυδαλλού Γυναϊκών). Ο ερωτώμενος του κ.κ. Ανδρών Κορυδαλλού συμπλήρωσε ότι το κατάστημα λειτουργεί με την προσπάθεια και το φιλότιμο των υπαλλήλων και η ερωτώμενη του κ.κ. Κορυδαλλού Γυναϊκών, ότι όλοι οι υπάλληλοι προσπαθούν και γενικότερα ότι είναι ένα ήσυχο κατάστημα κράτησης.

Οι υπόλοιποι ερωτώμενοι που εργάζονται στο κ.κ. Ανδρών Κορυδαλλού (ανέφεραν πως η λειτουργία του καταστήματος δεν είναι αυτή που θα έπρεπε, λόγω του υπερπληθυσμού και της λάθος κατανομής των κρατουμένων (αφού αρκετοί ερωτώμενοι ανέφεραν ότι θα έπρεπε οι κρατούμενοι να κατανέμονται με βάση κάποια χαρακτηριστικά, όπως το αδίκημά), η οποία οδηγεί στο να είναι η φυλακή "σχολείο εγκληματικότητας" (1 ερωτώμενος) αλλά και λόγω του προβλήματος της υποστελέχωσης και της δυσκολίας συνεργασίας και συνεννόησης μεταξύ των υπαλλήλων, ενώ ο ρόλος τους γενικότερα ως σωφρονιστικοί υπάλληλοι είναι καταλυτικός, αφού αν δεν υπήρχαν αυτοί, δεν θα υπήρχε η φυλακή (1 ερωτώμενος).

Ο πέμπτος ερωτώμενος υποστήριξε την άποψη ότι η συγκεκριμένη φυλακή θα έπρεπε να είχε κλείσει διότι αυτή την στιγμή λειτουργεί ως αποθήκη, οι ίδιοι οι υπάλληλοι δεν αισθάνονται ασφάλεια, λόγω της υποστελέχωσης, του υπερπληθυσμού και της κακής διαχείρισης του διαθέσιμου προσωπικού από τους προϊσταμένους και η πολιτεία δεν μεριμνά για τους κρατούμενους, ενώ είναι έτοιμη να φάει τα παιδιά της (τους υπαλλήλους).

Τέλος, στο δεύτερο υπόερώτημα σχετικά με το πόσο εύκολα μπορούν να εκπληρώνουν τα καθημερινά καθήκοντά τους και αν αναγνωρίζουν δυσκολίες ή εμπόδια στην εκτέλεση αυτών, κατά γενική ομολογία όλοι σχεδόν οι ερωτώμενοι (οι 9 από τους 10) ανέφεραν σε πρώτο στάδιο ότι εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους εύκολα ή αρκετά εύκολα. Τονίζουν βέβαια, ότι η εκπλήρωση των καθηκόντων είναι εύκολη υπό φυσιολογικές συνθήκες, εκτός κάποιου απροόπτου (1 ερωτώμενος).

Από εκεί και πέρα 6 από τους 9 ερωτώμενους που απάντησαν ότι εκπληρώνουν εύκολα τα καθήκοντα τους αναγνώρισαν αρχικά ως δυσκολίες τις ελλείψεις σε έμψυχο δυναμικό (3 ερωτώμενοι) οι οποίες επιφέρουν την ενασχόληση των υπαλλήλων με καθήκοντα τα οποία δεν είναι των αρμοδιοτήτων τους (1 ερωτώμενος), καθώς και συγκεκριμένες καταστάσεις και περιπτώσεις, όπως ο μεγάλος όγκος πραγμάτων που συγκεντρώνονται από τα επισκεπτήρια λόγω ελλείψεων στις παροχές του κράτους στους κρατούμενους και που οι υπάλληλοι καλούνται να ελέγξουν σε καθημερινή βάση (1 ερωτώμενος στο κ.κ. Λάρισας), και όπως οι περιπτώσεις κρατουμένων οι οποίες δυσκολεύονται ή αδυνατούν να προσαρμοστούν στο περιβάλλον της φυλακής (1 ερωτώμενη στο κ.κ. Κορυδαλλού Γυναικών). Δευτερευόντως ως δυσκολία αναγνώρισαν τον υπερπληθυσμό, ο οποίος προκαλεί δυσκολία στην διαχείριση και την διατήρηση της ασφάλειας του καταστήματος (1 ερωτώμενος) και την γραφειοκρατική και ιεραρχική δομή της φυλακής, η οποία δυσκολεύει την περάτωση των καθηκόντων τους (1 ερωτώμενος).

Μόνο ένας ερωτώμενος, ο οποίος εργάζεται στο κ.κ. Λάρισας, απάντησε ότι η εκπλήρωση των καθηκόντων του είναι εύκολη, ρουτίνα, και δεν αντιμετωπίζει εμπόδια κατά την διάρκεια εκπλήρωσής τους, ενώ αντίθετα ένας ερωτώμενος από το κ.κ. Κορυδαλλού απάντησε ότι εκπληρώνουν τα καθήκοντα τους με φόβο, λόγω της υποστελέχωσης και της έλλειψης υλικοτεχνικής στήριξης στο χώρο εργασίας, αφού όπως αναφέρει χαρακτηριστικά "το κτίριο καταρρέει".

4.7 Βαθμός ικανοποίησης από τον τρόπο αντιμετώπισης των κρατουμένων

Οι ερωτώμενοι στην συνέχεια ερωτήθηκαν για τον αν είναι ικανοποιημένοι από τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν τους κρατουμένους. Αρχικά παρατηρούμε ότι όλοι οι υπάλληλοι στο κ.κ. Κορυδαλλού (ανδρών και γυναικών) απάντησαν θετικά, πως είναι ικανοποιημένοι. Στο κ.κ. Λάρισας να απάντησαν οι 3 από τους 5 ερωτώμενοι.

Οι υπάλληλοι του κ.κ. Κορυδαλλού, περιέγραψαν την συμπεριφορά τους ως "σωστή, επιδεικνύοντας σεβασμό, αξιοπρέπεια και συμπόνια", "επαγγελματική, προσπαθώντας να βοηθούν εμπειρικά", "κόσμια", "έχοντας την συνείδηση τους ήσυχη, κάνοντας ότι τους αναλογεί" και "δίκαιη, προσπαθώντας να μην αδικήσουν κανέναν και να βοηθούν όσο μπορούν".

Οι 3 υπάλληλοι του κ.κ. Λάρισας που δήλωσαν ότι είναι ικανοποιημένοι από τον τρόπο που αντιμετωπίζουν τους κρατουμένους απάντησαν με τα παρακάτω. Οι δύο από τους τρεις δώσανε ένα ποσοστό 80-90% του προσωπικού που η αντιμετώπιση τους είναι ικανοποιητική, αιτιολογώντας το ότι "κάνουν ό,τι μπορούν οι υπάλληλοι(1 ερωτώμενος) αλλά και ότι "ένα 10-20% των υπαλλήλων παρουσιάζουν έλλειψη ενδιαφέροντος ή φόβο στην εκπλήρωση των καθηκόντων τους". Ο τρίτος από τους υπαλλήλους που απάντησαν θετικά στην ερώτηση αυτή, συμπλήρωσε όμως ότι οι κρατούμενοι έχουν πάρα πολλά δικαιώματα, γεγονός που τους δίνει "θράσος" και δεν τους ακούν (τους υπαλλήλους).

Τέλος, οι δύο ερωτώμενοι από το κ.κ. Λάρισας που απάντησαν ότι δεν είναι ικανοποιημένοι από τον τρόπο αντιμετώπισης των κρατουμένων, το απέδωσαν στην ύπαρξη διακρίσεων και την ανισότητα αλλά και στη μη ύπαρξη διαχωρισμού των κρατουμένων, η οποία είναι αναγκαία για την καλύτερη αντιμετώπιση των διαφορετικών αναγκών ορισμένων κρατουμένων, όπως οι χρήστες ουσιών (1 ερωτώμενος).

4.8 Άποψη φυλακτικού προσωπικού για τον ρόλο της φυλακής στην κοινωνία

Στην ερώτηση σχετικά με το ποιος πιστεύουν οι ερωτώμενοι ότι είναι ο ρόλος της φυλακής στην κοινωνία και πόσο ανταποκρίνονται οι ίδιοι σε αυτόν, σχεδόν όλοι (9 από τους 10 ερωτώμενους) υποστήριξαν ότι ο ρόλος της φυλακής σήμερα δεν είναι αυτός που θα έπρεπε. Αρχικά, χαρακτήρισαν τον ρόλο της φυλακής στην κοινωνία "τιμωρητικό"(3 ερωτώμενοι), "αποθήκη ψυχών/ανθρώπων" (2 ερωτώμενοι), "ανεπαρκή" (1 ερωτώμενος), "σχολείο εγκληματικότητας" (1 ερωτώμενος) καθώς επίσης ότι η φυλακή επιτελεί ρόλο "απομόνωσης ανθρώπων με αντικοινωνική συμπεριφορά" (1 ερωτώμενος) και είναι ένα "κτίριο για να υπάρχουν οι εγκληματίες μέσα και να μην υπάρχουν στην κοινωνία" (1 ερωτώμενος).

Πως όμως οι ίδιοι οι ερωτώμενοι πιστεύουν ότι θα έπρεπε να είναι ο ρόλος της φυλακής σήμερα στην κοινωνία; Θα έπρεπε να είναι "σωφρονιστικός" ο ρόλος της απάντησαν (3 ερωτώμενοι), θα έπρεπε δηλαδή να "μεριμνά και να στοχεύει στην επανένταξη" των κρατουμένων στην κοινωνία (6 ερωτώμενοι) και στην μείωση αλλά και την αποτροπή της υποτροπής (2 ερωτώμενοι). Κάποιοι ερωτώμενοι, αναφερόμενοι στους λόγους για τους οποίους θεωρούν ότι η φυλακή σήμερα δεν επιτελεί τον ρόλο που οι ίδιοι πιστεύουν ότι θα πρέπει να επιτελεί στην κοινωνία, τόνισαν την υλικοτεχνική δομή της φυλακής σε συνάρτηση με τον υπερπληθυσμό (1 ερωτώμενος) και την έλλειψη διαχωρισμού των κρατουμένων για την ορθότερη "διαχείρισή" τους (2 ερωτώμενοι).

Όσον αφορά τον ρόλο που οι ίδιοι οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι διαδραματίζουν, με την συμβολή τους στην καθημερινή λειτουργία της φυλακής, στους ρόλους που οι ίδιοι αναγνωρίζουν ότι επιτελεί η φυλακή σήμερα στην κοινωνία, κάποιοι θεωρούν ότι "προσπαθούν" (1 ερωτώμενος) και "βοηθούν την υπηρεσία όπως μπορούν" (1 ερωτώμενος).

Αντίθετα, κάποιοι άλλοι πιστεύουν ότι "κάνουν ότι μπορούν αλλά δεν διαδραματίζουν κάποιο ρόλο οι ίδιοι" (1 ερωτώμενος), "δεν επηρεάζουν τον επιτελούμενο ρόλο της φυλακής" (1 ερωτώμενος), "δεν έχουν τα μέσα για να επιφέρουν αλλαγές" (1 ερωτώμενος) και απλά είναι "εκτελεστικά όργανα των ανωτέρων τους και της πολιτείας" (1 ερωτώμενος). Τέλος, ένας ερωτώμενος θεωρεί ότι ο ρόλος τους είναι "να προστατεύουν τους κρατούμενους" ως φύλακες.

4.9 Αποψη φυλακτικού προσωπικού για τους επαγγελματικούς κινδύνους

Τελευταία ερώτηση που τέθηκε στο ερωτηματολόγιο είναι αν θεωρούν οι ερωτώμενοι ότι η άσκηση του επαγγέλματός τους ενέχει κινδύνους. Αν απαντούσαν θετικά, υπήρχαν τέσσερα υποερωτήματα για την εξέταση της απάντησής τους, σχετικά με το ποιους θα αναγνώριζαν οι ίδιοι ως τέτοιους (επαγγελματικούς κινδύνους), που τους αποδίδουν, πως τους αντιμετωπίζουν και αν είναι επαρκή τα μέσα που έχουν στην διάθεσή τους προς αντιμετώπιση αυτών (των κινδύνων).

Ξεκινώντας, όλοι οι ερωτώμενοι απάντησαν ναι, ότι η άσκηση του επαγγέλματός τους ενέχει κινδύνους. Κατηγοριοποιώντας τις απαντήσεις που έδωσαν σχετικά με το ποιους αναγνωρίζουν ως επαγγελματικούς κινδύνους, μπορούμε να αναγνωρίσουμε τρεις μεγάλες κατηγορίες και μια ακόμη, που όμως οι ίδιοι οι ερωτώμενοι (2 ερωτώμενοι) δεν αναγνώρισαν ευθέως (εκτός από 1 ερωτώμενο) αλλά περιέγραψαν (1 ερωτώμενος).

Η πρώτη μεγάλη κατηγορία είναι οι **σωματικοί κίνδυνοι**. Όλοι οι ερωτώμενοι ανεξαιρέτως υποστήριξαν ότι υπάρχει κίνδυνος άσκησης σωματικής βίας από τους κρατούμενους, υπό την μορφή επιθέσεων, τραυματισμών μέχρι και αφαίρεση ζωής, ενώ μερικοί από αυτούς θεωρούν ότι οι κίνδυνοι για την σωματική τους ακεραιότητα και ασφάλεια δεν υφίστανται μόνο εντός των τειχών της φυλακής αλλά και έξω από αυτά, λόγω των δικτύων επικοινωνίας των κρατουμένων με άτομα παραβατικά εκτός της φυλακής, γεγονός που διευκολύνει την εκπλήρωση αντιποίνων (2 ερωτώμενοι από το κ.κ. Κορυδαλλού). Τους κινδύνους αυτούς τους αποδίδουν σε διαφορετικούς παράγοντες. Ένας από τους ερωτώμενους αναφέρει ότι οι κρατούμενοι θεωρούν ως υπεύθυνους τους υπαλλήλους, ότι αυτοί τους κρατάνε και τους στερούν την ελευθερία τους, λόγω της στολής που φοράνε. Άλλος ένας ερωτώμενος απέδωσε την πιθανότητα άσκησης σωματικής βίας από τους κρατούμενους στην ψυχολογία τους και για αντίποινα στους υπαλλήλους.

Δύο ακόμη ερωτώμενοι (από το κ.κ. Ανδρών Κορυδαλλού) θεωρούν πως οι συνθήκες εργασίας είναι εκείνες οι οποίες συμβάλλουν στην ύπαρξη σωματικών κινδύνων. Είτε λόγω της υποστελέχωσης, διότι οι ίδιοι υπάλληλοι συναναστρέφονται τους ίδιους κρατούμενους κάθε μέρα (1 ερωτώμενος), είτε λόγω των κακών δομών και του υπερπληθυσμού που επικρατεί σε συνάρτηση με την απουσία από πλευράς των υπαλλήλων συγκεκριμένης στρατηγικής δράσης και αντιμετώπισης των κρατουμένων και των καταστάσεων που ανακύπτουν (1 ερωτώμενος).

Και η έλλειψη όμως εκπαίδευσης αναφέρθηκε ως λόγος ύπαρξης σωματικών κινδύνων (2 ερωτώμενοι). Για το κομμάτι της εκπαίδευσης αρκετοί ήταν οι ερωτώμενοι που αναφέρθηκαν στο γεγονός ότι η εκπαίδευση τους ήταν από βασική έως ελλιπής, κλήθηκαν για εκπαίδευση αρκετό χρονικό διάστημα αργότερα από την στιγμή της πρόσληψής τους, από μερικούς μήνες έως και 2.5 με 3 χρόνια μετά, και έπειτα από αυτό δεν τους έχει γίνει καμία μετεκπαίδευση ή κάποια σεμινάρια ή ημερίδες ενημέρωσης για ζητήματα τα οποία τους απασχολούν (όπως για παράδειγμα για θέματα υγείας τα οποία θα περιγραφούν παρακάτω).

Οι ερωτώμενοι κάνουν λόγο για απουσία μέσων για την αντιμετώπιση των σωματικών κινδύνων. Χαρακτηριστικές αναφορές: "είναι να μην σου τύχει κάτι" και "κάνω απλά τον σταυρό μου πριν μπω μέσα". Μόνο μέσο αντιμετώπισης τους αναφέρουν την εμπειρία που έχουν οι ίδιοι για να αντιμετωπίσουν την οποιαδήποτε κατάσταση προκύψει (1 ερωτώμενος), την συζήτηση με τους κρατούμενους, ώστε να επιλύσουν οποιαδήποτε ένταση (1 ερωτώμενος), τις καλές "σχέσεις" με τους κρατούμενους που κατά την διάρκεια κάποιας έντασης μπορεί να τους στηρίξουν (1 ερωτώμενος) και την καλή επαγγελματική συμπεριφορά απέναντι στους κρατούμενους, με το να είναι σωστοί και να υπάρχει αμοιβαίος σεβασμός μεταξύ τους (1 ερωτώμενος).

Κάποιοι ερωτώμενοι πρότειναν λύσεις για την αντιμετώπιση των κινδύνων αυτών για την σωματική τους ακεραιότητα και ασφάλεια. Δύο ερωτώμενοι (από το κ.κ. Λάρισας) ανέφεραν την ύπαρξη ειδικής ομάδας σε κάθε φυλακή, η οποία θα έχει την απαραίτητη εκπαίδευση, ειδικό εξοπλισμό και θα είναι υπεύθυνη για την καταστολή βίαιων περιστατικών. Επίσης, αναφέρθηκε ανάγκη ειδικού εξοπλισμού, στους ίδιους τους υπαλλήλους, με ή χωρίς προϋποθέσεις, όπως σπρέι πιπεριού (1 ερωτώμενος), teasers (1 ερωτώμενος) ή συνολικό ατομικό εξοπλισμό, αποτελούμενο από κράνος, ασπίδα και αλεξίσφαιρο (1 ερωτώμενος από το κ.κ. Κορυδαλλού, για ειδικές περιπτώσεις και όχι σε καθημερινή βάση). Προτάσεις ακόμη έγιναν σχετικά με την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων μέσω της αποσυμφόρησης της φυλακής, ώστε να μην εξωθούνται σε αντιδράσεις οι κρατούμενοι (1 ερωτώμενος από το κ.κ. Κορυδαλλού), τον διαχωρισμό των κρατουμένων για την καλύτερη "διαχείρισή" τους (1 ερωτώμενος) αλλά και το κλείσιμο της φυλακής, αφού πλέον αποτελεί μήτρα εγκληματικότητας (1 ερωτώμενος από το κ.κ. Ανδρών Κορυδαλλού).

Περνώντας στην δεύτερη κατηγορία επαγγελματικών κινδύνων, οι 9 από τους 10 ερωτώμενους, ανέφεραν τους κινδύνους για την **υγεία** τους (όλοι οι υπάλληλοι του κ.κ. Λάρισας και οι 4 από τους 5 του κ.κ. Κορυδαλλού).

Κύριος παράγοντας στην ύπαρξη κινδύνων για την υγεία τους αποτελούν σύμφωνα με τους ίδιους οι συνθήκες που επικρατούν μέσα στην φυλακή, όπως ο υπερπληθυσμός (3 ερωτώμενοι), οι κακές συνθήκες υγιεινής γενικότερα (2 ερωτώμενοι στο κ.κ. Λάρισας) αλλά και η ίδια η δομή του κτιρίου της φυλακής, αφού πρόκειται για έναν κλειστό χώρο (1 ερωτώμενος), στην περίπτωση δε του κτιρίου της φυλακής του Κορυδαλλού, πρόκειται για ένα παλαιό κτίριο (1 ερωτώμενος) με έλλειψη υλικοτεχνικής προόδου σε επίπεδο υποδομής και τεχνολογίας, αφού οι υπάλληλοι ανοίγουν και κλείνουν τα κελιά και τις πτέρυγες ακόμη με κλειδιά (1 ερωτώμενος).

Επίσης, αρκετοί ερωτώμενοι ανέφεραν ότι κίνδυνο αποτελεί για την υγεία τους, το γεγονός ότι υπάρχουν πολλοί άρρωστοι κρατούμενοι στον γενικό πληθυσμό συχνά με μεταδοτικές νόσους (3 ερωτώμενοι στο κ.κ. Λάρισας), όπως οι χρήστες ουσιών, γι' αυτό προτείνουν τον διαχωρισμό τέτοιων κρατουμένων (χρηστών) (1 ερωτώμενος στο κ.κ. Λάρισας). Οι δε υπάλληλοι του κ.κ. Κορυδαλλού (2 ερωτώμενοι) ανέφεραν ότι "δεν ξέρουμε ποιος έχει τι" και πρότειναν ως λύση την καταγραφή των ασθενειών και των ασθενών κρατουμένων με σκοπό την καλύτερη αντιμετώπιση αλλά και θεραπεία αυτών των ανθρώπων (1 ερωτώμενος).

Ως μέσο αντιμετώπισης οι ερωτώμενοι ανέφεραν μόνο τα γάντια (4 ερωτώμενοι), κι αυτά, μόνο εάν το ιατρείο έχει αρκετά ώστε να χρησιμοποιήσουν λίγα και να μη δημιουργήσουν πρόβλημα στους νοσηλευτές, και το πλύσιμο των χεριών (1 ερωτώμενος). Παράλληλα, ζητούν για δική τους προστασία την διεξαγωγή εξετάσεων αίματος από την υπηρεσία και το υπουργείο, ανά τακτά χρονικά διαστήματα (2 ερωτώμενοι στο κ.κ. Κορυδαλλού, πράγμα το οποίο όπως ανέφερε ένας υπάλληλος γινόταν παλιά αλλά εδώ και αρκετά χρόνια έχει σταματήσει).

Τρίτη κατηγορία συνιστούν οι **ψυχολογικοί κίνδυνοι** σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων (5 από τους 10, δηλαδή 2 υπάλληλοι στο κ.κ. Λάρισας και 3 υπάλληλοι στο κ.κ. Κορυδαλλού). Οι 3 ερωτώμενοι από τους 5, περιγράφουν ως ψυχολογικούς κινδύνους την λεκτική – φραστική βία που τους ασκείται από τους κρατουμένους, υπό την μορφή εξυβρίσεων και απειλών, η οποία τους προκαλεί στρες και πίεση. Οι υπόλοιποι 2 ερωτώμενοι κάνουν λόγο για μια γενικότερα ψυχοφθόρα δουλειά, λόγω της συναναστροφής με τους εγκλείστους, η οποία επιφέρει πέρα από σωματική και/κυρίως ψυχική κούραση. Μόνο μέσο αντιμετώπισης συνιστά η ίδια η ψυχοσύνθεση του εκάστοτε υπαλλήλου και ο τρόπος που θα κατορθώσει να το διαχειριστεί (1 ερωτώμενος), αφού δεν υπάρχει κάποια ψυχολογική υποστήριξη από πλευράς υπηρεσίας ή υπουργείου (1 ερωτώμενος).

Από 2 ερωτώμενους (κ.κ. Κορυδαλλού) αναφέρθηκε ως ξεχωριστή κατηγορία κινδύνων, οι επαγγελματικοί. Συγκεκριμένα, προσδιορίστηκαν ως τέτοιοι η απώλεια της θέσης εργασίας χωρίς να φταίνε και να "βρεθούν υπόλογοι για πλημμελή άσκηση καθήκοντος". Και οι δύο απέδωσαν την αίσθηση από μέρους τους ύπαρξης αυτού του κινδύνου στην απουσία κάλυψης από το υπουργείο και την υπηρεσία, τονίζοντας ότι δεν υπάρχει μέσο αντιμετώπισής του (1 ερωτώμενος) και ότι η πρόβλεψη της έκβασης κάποιων καταστάσεων με σκοπό την προετοιμασία και την αντιμετώπισή τους αποτελεί το μόνο μέσο (1 ερωτώμενος).

Το στοιχείο αυτό, η έλλειψη δηλαδή κάλυψης από την υπηρεσία και το υπουργείο, αναφέρθηκε και από άλλους ερωτώμενους (2), σε προηγούμενες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, οι οποίες παρουσιάστηκαν σε παραπάνω υπό κεφάλαια. Πιο συγκεκριμένα η έλλειψη κάλυψης αναφέρθηκε σε μια περίπτωση ως παράγοντας ο οποίος επηρεάζει τον βαθμό ικανοποίησης από το επάγγελμα το οποίο ασκούν (υπάλληλος κ.κ. Λάρισας), και σε άλλη περίπτωση ως αιτία που δύναται να προκαλέσει την σκέψη, επιθυμία ή απόφαση για αλλαγή του επαγγέλματος τους αν υπάρξει η δυνατότητα (υπάλληλος κ.κ. Κορυδαλλού).

Τέλος, ενδιαφέρον παρουσιάζει η αναφορά υπαλλήλου από το κ.κ. Λάρισας ως επαγγελματικό κίνδυνο, το περιβάλλον της φυλακής, σε συνάρτηση με τις αντιστάσεις κάθε υπαλλήλου στους πειρασμούς που αυτή εκθέτει το προσωπικό (π.χ να αποδεχτεί κάποια δωροδοκία ή να πέσει θύμα εκβιασμού).

Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα

Η παρούσα εργασία ασχολήθηκε με την διερεύνηση της άποψης του φυλακτικού προσωπικού για το ρόλο του στη λειτουργία της φυλακής και για τους επαγγελματικούς κινδύνους. Για τον σκοπό αυτό πέρα από την θεωρητική διερεύνηση πραγματοποιήθηκε και εμπειρική. Στο ξεκίνημα της έρευνας διατυπώθηκαν κάποιες ερευνητικές υποθέσεις βασισμένες σε προηγούμενα θεωρητικά αλλά και ερευνητικά δεδομένα, από τον διεθνή χώρο αλλά και τον ελληνικό. Με το πέρας της παρουσίασης των αποτελεσμάτων παρατηρούμε ότι οι ερευνητικές υποθέσεις της έρευνας επιβεβαιώθηκαν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό.

Οι απαντήσεις των ερωτώμενων του δείγματος επιβεβαίωσαν στο σύνολο τους την υπόθεση εργασίας, ότι δηλαδή οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι επιλέγουν το συγκεκριμένο επάγγελμα για λόγους οικονομικής αποκατάστασης καθώς, επίσης και για επαγγελματική εξασφάλιση, αφού ο χαρακτήρας της δουλειάς όντας στον δημόσιο τομέα, εξασφαλίζει μονιμότητα, σε αντίθεση με κάποια δουλειά στον ιδιωτικό τομέα. Το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνει και τα αποτελέσματα της έρευνας του Αρφαρά⁵⁷, στην οποία αναδεικνύεται ως κίνητρο για την επιλογή του επαγγέλματος ο χαρακτήρας μονιμότητας της δουλειάς.

Οι ερωτώμενοι δεν επιβεβαίωσαν στην πλειοψηφία τους ούτε όμως απέρριψαν με τις απαντήσεις τους την υπόθεση ότι ο βαθμός ικανοποίησης είναι χαμηλός, όπως προκύπτει από την ερευνητική πρακτική γενικά. Οι μισοί δήλωσαν ικανοποιημένοι ή αρκετά ικανοποιημένοι, ενώ οι υπόλοιποι δήλωσαν χαμηλά επίπεδα ικανοποίησης από την άσκηση του επαγγέλματός τους, αποδίδοντας το σε μια σειρά από προβλήματα που χαρακτηρίζουν τις συνθήκες εργασίας τους, όπως η υποστελέχωση και η επικινδυνότητα.

57 Αρφαράς, 2011, σελ. 148-149 και 159.

Το στοιχείο αυτό εν μέρη επιβεβαιώνει τα ευρήματα της έρευνας Αρφαρά. Σε γενικό επίπεδο στην έρευνα είχαν εκφράσει χαμηλό βαθμό επαγγελματικής ικανοποίησης οι υπάλληλοι, αλλά ταυτόχρονα δήλωναν υπερήφανοι για το επάγγελμά τους.⁵⁸ Στην παρούσα έρευνα αναφορικά με το δεύτερο σκέλος των αποτελεσμάτων της έρευνας Αρφαρά, οι άνδρες ερωτώμενοι δεν ανέφεραν κάτι παρόμοιο, παρά μόνο ότι δεν έχουν κάποιο πρόβλημα να το δηλώνουν. Η γυναίκα ερωτώμενη όμως, επιβεβαίωσε το αποτέλεσμα ότι οι γυναίκες υπάλληλοι είναι πιο διστακτικές στο να κοινοποιούν στον κύκλο τους το επάγγελμά τους⁵⁹, αναφέροντας «Τα τελευταία χρόνια δεν λέω ότι είμαι φύλακας, έχω μια επιφύλαξη σε ποιον θα το πω, που δεν με γνωρίζει.».

Πλήρη συμφωνία υπήρξε στην υπόθεση ότι οι απόψεις των σωφρονιστικών υπαλλήλων σχετικά με την εικόνα που έχει η κοινή γνώμη για το επάγγελμά τους είναι αρνητική. Έτσι, επιβεβαιώνεται και εδώ η άποψη των υπαλλήλων για την εικόνα του επαγγέλματός τους στην κοινή γνώμη, όπως αποτυπώθηκε στην έρευνα Αρφαρά⁶⁰, στην οποία οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι δεν συμφωνούν με την προβαλλόμενη εικόνα τους ως διεφθαρμένοι και θεωρούν ότι δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Κάποιοι από τους ερωτώμενους μάλιστα προχώρησαν στην έκφραση της δικής τους πεποίθησης για τους λόγους που η κοινή γνώμη έχει τέτοια εικόνα για το επάγγελμά τους, κάνοντας αναφορές στα ΜΜΕ αλλά και την ελλιπή δράση του συνδικαλιστικού τους οργάνου.

Η ερευνητική υπόθεση ότι το φυλακτικό προσωπικό θεωρεί ότι ο ρόλος του είναι κυρίως διεκπεραιωτικός στην λειτουργία του καταστήματος επιβεβαιώθηκε, ειδικά από τους φύλακες του δείγματος, αφού οι υπαρχιφύλακες στην πλειοψηφία τους θεωρούν ότι επιτελούν τον ρόλο που έχει ως αντικείμενο ο βαθμός τους, δηλαδή η επιτήρηση των υφισταμένων τους.

58 Αρφαράς, 2011, σελ. 160.

59 Αρφαράς, 2011, σελ. 194.

60 Αρφαράς, 2011, σελ. 158.

Η πλειοψηφία των απαντήσεων συμφώνησαν και με την ερευνητική υπόθεση ότι οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι είναι ικανοποιημένοι από τον τρόπο που οι ίδιοι αντιμετωπίζουν τους κρατούμενους, αφού οι ερωτώμενοι δήλωσαν ότι η συμπεριφορά τους είναι αυτή που θεωρούν πρέπουσα και ότι προσπαθούν να κάνουν ό,τι καλύτερο και περισσότερο είναι δυνατό.

Ακόμη, τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαίωσαν την υπόθεση ότι η άποψη του φυλακτικού προσωπικού για τον ρόλο της φυλακής στην κοινωνία διαχωρίζεται στον ρόλο που θα έπρεπε να έχει και στον ρόλο που τελικά διαδραματίζει στην κοινωνία. Οι περισσότεροι ανέφεραν ότι ο ρόλος της φυλακής σήμερα είναι τιμωρητικός ενώ οι ίδιοι πιστεύουν ότι θα έπρεπε να κατευθύνεται προς την μέριμνα για επανακοινωνικοποίηση / επανένταξη και μείωση της υποτροπής.

Τέλος, επιβεβαιώθηκε από όλους τους ερωτώμενους που συμμετείχαν στην έρευνα ότι οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι αναγνωρίζουν στην άσκησή του επαγγέλματός τους μια σειρά από κινδύνους. Οι κίνδυνοι που αναγνώρισαν κατηγοριοποιήθηκαν σε σωματικούς, ψυχολογικούς, κινδύνους για την υγεία και επαγγελματικούς με την στενή έννοια που αφορά την θέση εργασίας τους.

Μέσα από την συνολική λοιπόν ανάλυση, επεξεργασία και θεώρηση των συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, προκύπτουν δεδομένα που επιβεβαιώνουν ή διαφοροποιούνται από αυτά της έρευνας του κ. Αρφαρά, τα οποία θα παρατεθούν μέσα από την σταχυολόγηση χαρακτηριστικών δεδομένων που αφορούν τα προβλήματα στα οποία καταδεικνύουν οι ερωτώμενοι, τις προτάσεις τους για την βελτίωση της δομής του σωφρονιστικού συστήματος και τα αιτήματα που διατυπώνουν ως επαγγελματική ομάδα.

Καθολικό πρόβλημα συνιστούν για τους ερωτώμενους οι ελλείψεις οι οποίες ποικίλουν σε μορφή και αιτιολογία. Αρχικά αναφέρθηκαν οι ελλείψεις οι οποίες ανακύπτουν λόγω της οικονομικής κρίσης και της γενικότερης υφιστάμενης κατάστασης στη χώρα, είτε αυτές αφορούν τις μειώσεις και εκπτώσεις στον τομέα της καθαριότητας των χώρων των καταστημάτων κράτησης, που επιδρούν στην ύπαρξη κινδύνων για την υγεία τόσο των ίδιων όσο και των κρατούμενων, είτε στις παροχές της πολιτείας προς τους κρατούμενους οι οποίες συμβάλλουν αρνητικά στην εκπλήρωση των καθηκόντων τους άμεσα ή έμμεσα.

Χαρακτηριστική αναφορά σε αυτό το σημείο υπήρξε από την υπάλληλο στο κ.κ. Γυναικών Κορυδαλλού, η οποία περιέγραψε ότι « παλιά μπορούσαμε να δώσουμε ένα και δυο πακέτα σερβιέτες το μήνα και τώρα δίνουμε πέντε σερβιέτες το μήνα σε κάθε κρατούμενη». (έμμεση επίδραση στην εκπλήρωση των καθηκόντων των υπαλλήλων, αφού οι ελλείψεις αυτές συμβάλλουν στην απουσία ευταξίας και δυσκολία διατήρησης εύρυθμης και ομαλής λειτουργίας του κ.κ. μέσω της διαχείρισης των κρατούμενων) Επίσης, η περιγραφή της επικρατούσας κατάστασης των επισκεπτηρίων, από υπάλληλο του κ.κ. Λάρισας, όπου «Οι συγγενείς και επισκέπτες, όπως των Γεωργιανών και των τσιγγάνων, φέρνουν μεγάλες ποσότητες φαγητού, ρούχων και παπουτσιών Για να ελεγχθούν όλα αυτά είναι αρκετά χρονοβόρο, επιφορτίζει την εργασία μας, αλλά θέτει και θέμα ασφάλειας, αν τυχόν κάτι δεν ελεγχθεί σωστά.» (άμεση επίδραση)

Σοβαρές όμως είναι και οι ελλείψεις έμψυχου δυναμικού, φυλακτικού και επιστημονικού. Όσον αφορά το εξειδικευμένο προσωπικό, οι ερωτώμενοι ανέφεραν τις ελλείψεις σε γιατρούς, παθολόγους, οδοντιάτρους και ιερείς, οι οποίοι είτε δεν υπάρχουν μόνιμα στο εκάστοτε κ.κ. είτε επισκέπτονται κατά χρονικά διαστήματα το κατάστημα, όχι όμως με την απαραίτητη συχνότητα και τον αναγκαίο αριθμό ατόμων, ανάλογα με τον αριθμό των κρατούμενων.

Ακόμη, ελλείψεις εντοπίζουν και στον αριθμό των υπαλλήλων με ειδικότητες ψυχολόγου, κοινωνιολόγου και κοινωνικού λειτουργού, γεγονός που οδηγεί το φυλακτικό προσωπικό στην εκπλήρωση αυτών των ρόλων μέσα από την άσκηση των καθηκόντων του. Τα παραπάνω έχουν αντίκτυπο στις προσπάθειες του φυλακτικού προσωπικού για την ομαλή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος.

Η υποστελέχωση σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων εμπίπτει με την σειρά της στα προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν στην καθημερινότητα της εργασίας τους. Από την πλευρά τους, οι υπάλληλοι στο κ.κ. Λάρισας, ανέφεραν τον μικρό αριθμό υπαλλήλων φυλακτικού προσωπικού που αναλογεί στον πληθυσμό των κρατουμένων, ειδικά κατά την διάρκεια της νυχτερινής βάρδιας. Από την δική τους πλευρά, οι υπάλληλοι στο κ.κ. Κορυδαλλού, έκαναν λόγο για συνεχόμενα ωράρια, όπου δουλεύουν 15-20 μέρες χωρίς ρεπό, λόγω της έλλειψης προσωπικού.

Παρόλα τα ζητήματα στην στελέχωση των καταστημάτων κράτησης, αναφέρθηκαν προβλήματα και στις συναδελφικές σχέσεις από μέρος των ερωτώμενων. Τέλος, έγινε αναφορά για το αίσθημα απουσίας κάλυψης από την υπηρεσία και το αρμόδιο υπουργείο, δίνοντας χαρακτηριστικά παραδείγματα, όπως η περίπτωση Ξηρού.

Περνώντας στις προτάσεις που ανακύπτουν για την βελτίωση του σωφρονιστικού συστήματος ως δομής, οι ερωτώμενοι, πρότειναν σε ένα γενικότερο πλαίσιο, την βελτίωση των συνθηκών κράτησης και διαβίωσης των κρατουμένων.

Κατά κοινή ομολογία, οι ερωτώμενοι αναγνώρισαν ελλείψεις στην υλικοτεχνική δομή και τεχνολογική εξέλιξη, όπως η ύπαρξη κλειδιών για το άνοιγμα και κλείσιμο των κελιών και των περύγων, η παλαιότητα των κτιριακών δομών (στο κ.κ. Κορυδαλλού), και η έλλειψη ζεστού νερού, καθώς και η ελλιπής θέρμανση (στο κ.κ. Λάρισας).

Ακόμη, οι ερωτώμενοι στην πλειοψηφία τους, θεώρησαν αναγκαίο και επιτακτικό το διαχωρισμό των κρατουμένων, με βάση το αδίκημα και το ύψος της ποινής, όπως επίσης, τον διαχωρισμό των άρρωστων κρατουμένων και των χρηστών – τοξικοεξαρτημένων από τον γενικό πληθυσμό.

Σε συνάρτηση με τον διαχωρισμό των κρατουμένων, τονίστηκε το σοβαρό πρόβλημα του υπερπληθυσμού. Εξάλλου, από την πρώτη στιγμή, ο υπερπληθυσμός έγινε το κύριο πρόβλημα των φυλακών.⁶¹ Το δεδομένο αυτό συμπληρωματικά με τα παραπάνω δεδομένα επιβεβαιώνει και τα ευρήματα της έρευνας του Αρφαρά⁶², όπου οι ερωτώμενοι της έρευνας του, θεωρούσαν τον υπερπληθυσμό ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα των φυλακών και υποστήριζαν τη βελτίωση των συνθηκών κράτησης.

61 Μαρτινίδης, 2006, σελ. 96.

62 Αρφαράς, 2011, σελ. 164-165.

Όσον αφορά τα αιτήματα του φυλακτικού προσωπικού που διατυπώθηκαν ως επαγγελματική ομάδα, κάποια επιβεβαιώνουν αλλά και κάποια παρουσιάζουν διαφοροποιήσεις σε σχέση με την έρευνα Αρφαρά. Δύο από τα πιο σημαντικά αιτήματα που εκφράστηκαν αφορούν την εκπαίδευση του φυλακτικού προσωπικού και την στελέχωση των καταστημάτων κράτησης με επιστημονικό προσωπικό και φυλακτικό.

Αρχικά, οι ερωτώμενοι περιγράφουν ότι η εκπαίδευση τους ήταν μικρής χρονικής διάρκειας (2,5 – 3 μήνες) και έγινε αρκετό καιρό μετά την πρόσληψή τους και το ξεκίνημα άσκησης των καθηκόντων τους. Αλλά και στην συνέχεια της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας δεν υπήρξε κάποια μετεκπαίδευση πάνω σε ζητήματα που αφορούν την δουλειά τους. Την ανάγκη για εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού συναντάμε και στην έρευνα του Αρφαρά⁶³, αφού οι υπάλληλοι την θεωρούν απαραίτητη για την διαχείριση και αντιμετώπιση καταστάσεων και της επικινδυνότητας που χαρακτηρίζει το επάγγελμά τους.

Περισσότερο προσωπικό ζητούν οι ερωτώμενοι της παρούσας έρευνας. Όμως όχι μόνο για την κάλυψη των δικών τους αναγκών, του φυλακτικού προσωπικού δηλαδή, αλλά και τις γενικότερες ανάγκες του καταστήματος και του πληθυσμού των κρατουμένων. Κάνουν λόγο για την ανάγκη ύπαρξης επιστημονικού προσωπικού. Χαρακτηριστική αναφορά από υπάλληλο στο κ.κ. Λάρισας «ας είμαστε εμείς οι τελευταίοι ΔΕ που μπαίνουμε στις φυλακές».

Η άποψη του φυλακτικού προσωπικού στην έρευνα Αρφαρά για το ειδικευμένο προσωπικό χαρακτηρίζεται από τον ίδιο ως ουδέτερη, αφού αυτό αναγνωρίζει την ανάγκη ύπαρξης του, αλλά τονίζει κυρίως την σημασία του δικού του ρόλου έναντι αυτού.⁶⁴ Στην παρούσα έρευνα δεν διαφάνηκε ευκρινώς κάτι τέτοιο, αφού οι αναφορές των ερωτώμενων ήταν ξεκάθαρες μόνο για την επιθυμία ή αναγνώριση της σημασίας ύπαρξης ειδικευμένου, επιστημονικού προσωπικού στα καταστήματα κράτησης, χωρίς να κάνουν αντιπαράθεση τον δικό τους ρόλο.

63 Αρφαράς, 2011, σελ. 175.

64 Αρφαράς, 2011, σελ. 157.

Τέλος, άλλα αιτήματα ως επαγγελματική ομάδα, του φυλακτικού προσωπικού, αφορούσαν την προβολή της δουλειάς τους από το συνδικαλιστικό τους όργανο και την προσπάθεια πληροφόρησης της κοινής γνώμης ως τρόπο αντιμετώπισης της αρνητικής εικόνας που έχει για αυτούς και το επάγγελμα τους, την ύπαρξη ειδικής ομάδας για την αντιμετώπιση και καταστολή καταστάσεων όπως συγκρούσεις και εξεγέρσεις, την ύπαρξη συγκεκριμένου ατομικού εξοπλισμού, την χρήση του υπό προϋποθέσεις, για την σωματική τους ασφάλεια και την αντιμετώπιση του σωματικού κινδύνου, την υποστήριξη τους από το Υπουργείο και την υπηρεσία σε δύσκολες καταστάσεις στις φυλακές (π.χ αποδράσεις – επαγγελματικοί κίνδυνοι), την παροχή ψυχολογικής υποστήριξης στα πλαίσια αντιμετώπισης του ψυχολογικού κινδύνου και τη τακτική διεξαγωγή αιματολογικών εξετάσεων για την έγκαιρη πρόληψη και αντιμετώπιση των κινδύνων για την υγεία τους (υγειονομικοί κίνδυνοι).

Η παρούσα εργασία θέλησε να διερευνήσει επιστημολογικά και εμπειρικά την αντίληψη του φυλακτικού προσωπικού για τους επαγγελματικούς κινδύνους και τον ρόλο του στην λειτουργία της φυλακής. Εξετάστηκε η φυλακή ως μία οργάνωση, μέρος ενός ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος και η συμπεριφορά του φυλακτικού προσωπικού σε αυτό. Με το ερευνητικό μέρος της εργασίας, διερευνήθηκαν τα κύρια ζητήματα της και δόθηκε η δυνατότητα να παρατηρήσουμε τυχόν διαφοροποιήσεις στα αποτελέσματα της προηγούμενης έρευνας του Αρφαρά. Αποδείχθηκε έτσι, η ανάγκη συνέχισης της επιστημονικής διερεύνησης του φυλακτικού προσωπικού των καταστημάτων κράτησης, με σκοπό την καλύτερη κατανόηση του και την ανάπτυξη και εφαρμογή πολιτικών και μέτρων για την βελτίωση του ρόλου και της θέσης του στο σωφρονιστικό σύστημα.

Παράρτημα

1. Ερωτηματολόγιο

Κατάστημα κράτησης: Κ.Κ. Λάρισας / Κ.Κ. Κορυδαλλού

1) Έτος γεννήσεως:

2) Φύλο: Άνδρας / Γυναίκα

3) Τόπος γεννήσεως:

4) Τόπος διαμονής:

5) Χρόνια υπηρεσίας:

6) Βαθμός: Αρχιφύλακας / Υπαρχιφύλακας / Φύλακας / Δόκιμος

7) Επίπεδο μόρφωσης: Γυμνάσιο / Λύκειο / ΙΕΚ – Επαγγελματική σχολή / Ανώτατη σχολή (ΤΕΙ) / Ανώτερη σχολή (ΑΕΙ) / Κάτοχος Μεταπτυχιακού – Διδακτορικού / Άλλο...

8) Οικογενειακή κατάσταση: Παντρεμένος / Άγαμος / Διαζευγμένος / Χήρος / Άλλο...
Παιδιά:

9) Για ποιους λόγους επιλέξατε να γίνεται σωφρονιστικός υπάλληλος;

10) Ποια είναι η άποψη σας για το επάγγελμα που ασκείται;

- Βαθμός Ικανοποίησης και αιτιολόγηση
- Θα αλλάζατε επάγγελμα αν μπορούσατε; ναι/όχι και αιτιολόγηση
- Ποια πιστεύετε ότι είναι η εικόνα που έχει η κοινή γνώμη για το επάγγελμα σας; έρχεται σε αντιδιαστολή με αυτό που πιστεύετε εσείς για το επάγγελμα σας;
- Πως βλέπετε εσείς τον εαυτό σας σαν σωφρονιστικό υπάλληλο;

11) Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος σας στην καθημερινή και ομαλή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος;

- Ποια η γνώμη σας για την λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος και τον δικό σας ρόλο σε αυτή;
- Πόσο εύκολα μπορείτε να εκπληρώσετε τα καθημερινά σας καθήκοντα; Υπάρχουν δυσκολίες / εμπόδια στην εκτέλεση αυτών (των καθηκόντων); Αν ναι, περιγράψτε:
- Είστε ικανοποιημένοι με τον τρόπο που αντιμετωπίζετε τους κρατούμενους;

12) Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος της φυλακής στην κοινωνία; Πόσο πιστεύετε ότι ανταποκρίνεστε σε αυτόν το ρόλο;

13) Θεωρείτε ότι η άσκηση του επαγγέλματος σας ενέχει κινδύνους;

- ποιους θα αναγνωρίζατε ως τέτοιους;
- που τους αποδίδετε;
- πως τους αντιμετωπίζετε;
- είναι επαρκή τα μέσα που έχετε στην διάθεσή σας;

2. Συνεντεύξεις

Συνέντευξη 1

Κατάστημα Κράτησης Λάρισας

- 1) Έτος γεννήσεως: 1965
- 2) Φύλο: Άνδρας
- 3) Τόπος γεννήσεως: Τρίκαλα
- 4) Τόπος διαμονής: Λάρισα
- 5) Χρόνια υπηρεσίας: 28
- 6) Βαθμός: Φύλακας
- 7) Επίπεδο μόρφωσης: Λύκειο
- 8) Οικογενειακή κατάσταση: Παντρεμένος με 2 παιδιά
- 9) Για ποιους λόγους επιλέξατε να γίνεται σωφρονιστικός υπάλληλος;

Δεν το επέλεξα γιατί μου άρεσε σαν επάγγελμα, απλά δεν υπήρχε δουλειά εκείνα τα χρόνια.

Άκουγες φυλακή και σε προδιέθετε σε κακό, με το ζόρι πήγαινε κάποιος. Αν υπήρχε κάτι καλύτερο θα το διάλεγα. Αλλά με τα χρόνια είναι καλό επάγγελμα, μπορείς να προσφέρεις αν έχεις μόρφωση, εκπαίδευση όπως κοινωνιολόγοι και ψυχολόγοι. Εμείς τότε μπήκαμε κατευθείαν μέσα στους κρατούμενους χωρίς καμία εκπαίδευση.

- 10) Ποια είναι η άποψη σας για το επάγγελμα που ασκείται;

Δυστυχώς εμείς δεν μπορούμε να τους βοηθήσουμε τους κρατούμενους, δεν έχουμε τα απαραίτητα προσόντα, εγώ για παράδειγμα είμαι της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μια καλημέρα μπορούμε να τους πούμε δεν μπορούμε να τους προσφέρουμε κάτι άλλο. Πρέπει να μπει μέσα στη φυλακή επιστημονικό προσωπικό (Π.Ε). Ας είμαστε εμείς οι τελευταίοι Δ.Ε που μπαίνουμε μέσα.

– *Βαθμός Ικανοποίησης και αιτιολόγηση:*

Θα έλεγα ότι είμαι αρκετά ικανοποιημένος από το επάγγελμα αυτό βέβαια, περνώντας και τα χρόνια είμαι ικανοποιημένος και από το οικονομικό. Από εκεί και έπειτα οι κρατούμενοι είναι άνθρωποι πάνω από όλα, αξίζουν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης όπως επίσης και εμείς. Το κράτος με λίγη προσπάθεια θα μπορούσε να τις καταστήσει καλύτερες. Εγώ στις 2 το μεσημέρι φεύγω, δεν μένω εκεί μέσα. Για να καταλάβεις σε μία φυλακή με 880 άτομα το καλοριφέρ τέτοιες μέρες λειτουργεί 2 ώρες το πρωί και 2 το βράδυ, το μεσημέρι καθόλου.

– *Θα αλλάζατε επάγγελμα αν μπορούσατε; ναι/όχι και αιτιολόγηση:*

Τώρα πια δεν θα άλλαζα το επάγγελμα γιατί είμαι ευχαριστημένος, θεωρώ ότι πρόσφερα και προσφέρω όσο μπορώ και όπως μπορώ στους κρατούμενους. Στην αρχή που ξεκίνησα όμως αν γινόταν και προέκυπτε θα έφευγα ναι.

– *Ποια πιστεύετε είναι η εικόνα που έχει η κοινή γνώμη για το επάγγελμα σας; έρχεται σε αντιδιαστολή με αυτό που πιστεύετε εσείς για το επάγγελμα σας;*

Η κοινή γνώμη δεν γνωρίζει το επάγγελμα και μας θεωρούν ανθρωποφύλακες. Δεν γνωρίζουν το σύστημα και τι ακριβώς δουλειά κάνουμε. Βλέπουν τη φυλακή ως ένα κτίριο στο οποίο στοιβάζουν εγκληματίες, παρείσακτους. Φταίμε και εμείς όμως σε αυτό. Οι συνδικαλιστές μέσα στα χρόνια δεν ανέδειξαν τα προβλήματα και τα δικαιώματα τόσο τα δικά μας όσο και των κρατουμένων. Θα έπρεπε να υπάρχει ένας εκπρόσωπος μας να βγαίνει να μιλάει όταν γίνεται κάτι, να έχει ο κόσμος ενημέρωση από εμάς τους ίδιους. Να γίνεται από εμάς τους ίδιους προβολή της δουλειάς μας και της προσπάθειας που καταβάλουμε, η οποία είναι μεγάλη. Έτσι να ευαισθητοποιηθεί ο κόσμος και να βοηθήσει και ο αυτός μετέπειτα αυτούς τους ανθρώπους όταν βγουν από την φυλακή, να μην απομονώνονται από το κοινωνικό σύνολο.

– *Πως βλέπετε εσείς τον εαυτό σας σαν σωφρονιστικό υπάλληλο;*

Πιστεύω ότι σαν σωφρονιστικοί υπάλληλοι προσφέρουμε γιατί το "αντικείμενο" της δουλειάς μας έχει να κάνει με ανθρώπους. Βέβαια είναι απαραίτητο να υπάρχει επιστημονικό προσωπικό πέρα από εμάς στη φυλακή, όπως γιατροί, κοινωνιολόγοι και ψυχολόγοι. Εμείς μπορούμε να κάνουμε πιο υποτυπώδη πράγματα όπως η καταμέτρηση και το άνοιγμα-κλείσιμο των κελιών.

10) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος σας στην καθημερινή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος;*

Ο δικός μας ρόλος στην λειτουργία της φυλακής είναι να ανοίξουμε το πρωί να δώσουμε το ρόφημα, να εξυπηρετήσουμε τους κρατούμενους σε οτιδήποτε μπορεί να ζητήσουν και μπορούμε να το πράξουμε από τις 8 έως τις 12, διεκπεραιωτικός δηλαδή καθαρά.

– *Ποια η γνώμη σας για την λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος και τον δικό σας ρόλο σε αυτή;*

Το σωφρονιστικό σύστημα γενικότερα υπολειτουργεί, χρειάζεται πλήρη αναμόρφωση. Θα έπρεπε να είναι οργανωμένο ανάλογα με τις ποινές των κρατουμένων, να μην είναι αναμεμειγμένοι όλοι μαζί, να υπάρξει διαχωρισμός με βάση τα αδικήματα τους. Επιπλέον τα δικαστήρια δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα με τις ποινές που ορίζουν, οι δικαστές θα έπρεπε να κάνουν σεμινάρια και να μπαίνουν μέσα στις φυλακές, να τις βιώνουν για κάποιο χρονικό διάστημα. Ακόμη σημαντικό θα ήταν η ανάπτυξη των αγροτικών φυλακών. Εδώ στην Λάρισα έχουμε χώρο 3000 στρέμματα που θα μπορούσε να γίνει αγροτική φυλακή. Οι κρατούμενοι θα έχουν μια ασχολία, θα "ξεφεύγουν", θα παράγουν, θα βγάζουν και κάποια χρήματα (ένας κρατούμενος χρειάζεται το μήνα περίπου στα 200 ευρώ για τα έξοδα του) και δεν θα αισθάνονται "πεταμένοι".

Το σχολείο δεύτερης ευκαιρίας μέσα στη φυλακή βοηθάει, γιατί οι κρατούμενοι ξεφεύγουν από την καθημερινότητα, η αγροτική φυλακή θα πρόσφερε περαιτέρω σε αυτό. Τώρα πέρα από το σχολείο δεν έχουν οι κρατούμενοι να κάνουν κάτι μέσα στην μέρα, όπως για παράδειγμα αθλοπαιδιές, έχουν μόνο κάποια χειροποίητα βάρη και γυμνάζονται στο τσιμέντο.

– *Πόσο εύκολα μπορείτε να εκπληρώσετε τα καθημερινά σας καθήκοντα; Υπάρχουν δυσκολίες / εμπόδια στην εκτέλεση αυτών (των καθηκόντων); Αν ναι, περιγράψτε:*

Μετά από τόσα χρόνια κάνοντας αυτό το επάγγελμα η εκπλήρωση των καθηκόντων μου είναι απλά καθημερινότητα. Βαδίζουμε με βάση τον Σωφρονιστικό Κώδικα, οτιδήποτε λέει το κάνουμε. Από εκεί και πέρα υπάρχουν κάποιες ελλείψεις οι οποίες αφορούν τους κρατούμενους και επηρεάζουν και εμένα στην άσκηση των καθηκόντων μου.

Για παράδειγμα δεν υπάρχει ιερέας μέσα στην φυλακή και πολλοί θέλουν και το ζητούν. Όπως επίσης δεν υπάρχει γιατρός παθολόγος, ένα οδοντίατρο έχουμε για τόσα άτομα. Λόγω αυτών των ελλείψεων γίνονται πιεστικοί και αυτό το πράγμα, το να ζητούν πράγματα τα οποία εσύ ο ίδιος λίγα πράγματα μπορείς να κάνεις, σε κουράζει, γινόμαστε εμείς προμαχώνας για παράπονα και ότι ζητούν. Πολλοί κρατούμενοι ακόμη λόγω έλλειψης χρημάτων για την κάλυψη κάποιων αναγκών τους γίνονται ξανά ή επιπλέον "παραβάτες" και πουλούν χάπια που τους δίνονται από το φαρμακείο ή ναρκωτικά για να βγάλουν αυτά τα χρήματα. Θα μπορούσε ας πούμε το κράτος να τους μοιράζει μέσα στις φυλακές τσιγάρα από αυτά που κατασχέτει, τα παράνομα.

Ακόμη ο τρόπος που όλο το σύστημα λειτουργεί προκαλεί περαιτέρω δυσκολίες. Άτομα τα οποία περιμένουν δικαστήριο να μην έρχονται σε μας αλλά ίσως να μένουν στα τμήματα. Μου φέρνουν μέσα άτομο να μείνει ένα μήνα μέσα. Αυτό το άτομο απασχολεί όλο το σύστημα, δημιουργεί προβλήματα με τους άλλους κρατούμενους, όπως αυτοί που είναι μέσα με μεγάλες ποινές και ισόβια οι οποίοι δεν τον θέλουν μέσα στο κελί τους. Επίσης τις περισσότερες φορές αυτά τα άτομα όταν περάσει ο χρόνος για τον οποίο μπήκανε μέσα αρχίζουν να ενοχλούν γιατί δεν έχουν φύγει ακόμα. Το να μην έρχονται σε μας αυτοί οι άνθρωποι θα αποσυμφορίζε και την γραμματεία της φυλακής. Και είναι και κρίμα, εγώ τους λυπάμαι που ταλαιπωρούνται μέχρι να να γίνουν τα χαρτιά τους και να γίνει η αποφυλάκιση ή η μεταγωγή τους.

– *Είστε ικανοποιημένοι με τον τρόπο που αντιμετωπίζετε τους κρατούμενους;*

Κατά ένα 80% θα έλεγα ότι είμαι ικανοποιημένος. Ότι μπορώ να κάνω το κάνω, το προσφέρω.

12) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος της φυλακής στην κοινωνία; Εσείς πόσο πιστεύετε ότι ανταποκρίνεστε σε αυτό το ρόλο;*

Ο ρόλος της φυλακής στην κοινωνία είναι τιμωρητικός, ενώ δεν θα πρέπει να είναι τέτοιος. Αυτοί οι άνθρωποι για κάποιο λόγο έκαναν ένα λάθος. Πρέπει να τους βοηθήσουμε να επανέλθουν στην κοινωνία, να βρουν δουλειά και ό,τι άλλο είναι απαραίτητο. Δεν ξέρουμε αν κάποια μέρα μπορεί να βρεθούμε και εμείς, ο καθένας, στην φυλακή. Οι κρατούμενοι δεν είναι εχθροί μας, είναι άνθρωποι. Αυτή τη στιγμή ο κρατούμενος μέσα στην φυλακή δεν προσφέρει τίποτα, δεν παράγει κάτι, είναι απλά κλεισμένος. Εμείς στον συγκεκριμένο ρόλο που πιστεύω ότι έχει η φυλακή στην κοινωνία δεν παίζουμε κάποιο ρόλο, δεν κάνουμε τίποτα γιατί δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα.

13) Θεωρείτε ότι η άσκηση του επαγγέλματος σας ενέχει κινδύνους;

- ποιους θα αναγνωρίζατε ως τέτοιους;
- που τους αποδίδετε;
- πως τους αντιμετωπίζετε;
- είναι επαρκή τα μέσα που έχετε στην διάθεσή σας;

Γενικά το επάγγελμα μας να είναι επικίνδυνο. Οι κρατούμενοι μας βλέπουν ως υπεύθυνους του κράτους, βλέπουν και την στολή που φοράμε και αυτό επιτείνει αυτή την εικόνα, ότι εμείς τους "κρατάμε". Αλλά ως κίνδυνο, τουλάχιστον για την σωματική μας ακεραιότητα, δεν θα θεωρούσα ως πούμε τον υπερπληθυσμό που υπάρχει μέσα στην φυλακή, γιατί αν θέλουν να κάνουν κάτι οι κρατούμενοι θα το κάνουν είτε είναι 100 μέσα σε ένα θάλαμο είτε είναι 800. Αν γίνει κάτι πάντως δεν έχουμε κάποιο εξοπλισμό. Σε φασαρίες που γίνονται το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να τους πούμε να σταματήσουν γιατί τους ξέρουμε. Δεν θα ήθελα όμως κιόλας να είχαμε κάποιο συγκεκριμένο εξοπλισμό αλλά να υπάρχει ομάδα ειδική που να μπαίνει για να αντιμετωπίσει τέτοιες καταστάσεις όταν ξεσπών.

Η υγειονομική κατάσταση που δημιουργείται λόγω του υπερπληθυσμού όμως, όπου τόσοι κρατούμενοι είναι μαζί σε κλειστούς χώρους, μπορεί να δημιουργήσει και σε μας πρόβλημα για την υγεία μας που μπαίνουμε μέσα για καταμέτρηση. Το μόνο που μπορούμε να κάνουμε για αυτό είναι να πλένουμε τα χέρια μας τελειώνοντας.

Η ίδια η δομή της φυλακής μπορεί να παράξει κινδύνους στην δουλειά μας, εμείς εδώ είμαστε "τυχεροί" έχουμε αυτόματες πόρτες να κλείνουν στις πτέρυγες, αλλού, όπως στον Κορυδαλλό έχουν ακόμα κλειδιά οι φύλακες και ανοίγουν και κλείνουν τα κελιά και τις πτέρυγες.

Συνέντευξη 2

Κατάστημα Κράτησης Λάρισας

- 1) Έτος γεννήσεως: 1968
- 2) Φύλο: Άνδρας
- 3) Τόπος γεννήσεως: Λάρισα
- 4) Τόπος διαμονής: Λάρισα
- 5) Χρόνια υπηρεσίας: 19
- 6) Βαθμός: Φύλακας
- 7) Επίπεδο μόρφωσης: Λύκειο
- 8) Οικογενειακή κατάσταση: Παντρεμένος με 2 παιδιά

9) Για ποιους λόγους επιλέξατε να γίνεται σωφρονιστικός υπάλληλος;

Οι λόγοι που επέλεξα αυτό το επάγγελμα ήταν καθαρά οικονομικοί. Δεν είχα ακούσει ποτέ τίποτα για τις φυλακές, δεν είχα κάποιο γνωστό ή φίλο που να έχει σχέση για να μάθω. Είχε βγει ο διαγωνισμός, έδωσα και με πήραν.

10) Ποια είναι η άποψη σας για το επάγγελμα που ασκείται;

Είναι μια δουλειά για να ζω την οικογένειά μου και να μεγαλώνω τα παιδιά μου. Την αγαπώ και την σέβομαι.

-Βαθμός Ικανοποίησης και αιτιολόγηση: Δεν είμαι ικανοποιημένος όσον αφορά τις συνθήκες δουλειάς. Και όταν λέω συνθήκες δουλειάς αναφέρομαι πρωταρχικά στις συναδελφικές σχέσεις μεταξύ μας. Χαρακτηρίζονται από μικροπρέπεια στην συμπεριφορά κάποιων συναδέλφων, ρουσφετολογία μεταξύ μας και από μικρο πράγματα όπως ένα ρεπό τα οποία χαλάνε σχέσεις και φιλίες. Γενικότερα δεν υπάρχει συναδελφικότητα, πράγμα το οποίο με έχει κάνει πιο πονηρό και πιο σκληρό, έχει αλλοιώσει τον χαρακτήρα μου προς το χειρότερο.

Ακολουθως έρχεται η επικινδυνότητα εκτός και εντός της δουλειάς από απειλές από τους κρατούμενους, αλλά αν είσαι δίκαιος και σωστός επαγγελματίας δεν αντιμετωπίζεις κάποιο πρόβλημα. Υπάρχουν επίσης κρατούμενοι οι οποίοι δεν θα έπρεπε να είναι εδώ στην φυλακή αλλά στο νοσοκομείο ή στο ψυχιατρείο, οι οποίοι αποτελούν κίνδυνο όχι μόνο για μας αλλά και για τους συγκατατούμενους τους. Και από την στιγμή που δεν υπάρχει κατάλληλο επιστημονικό προσωπικό μέσα στη φυλακή για να αντιμετωπίσει τέτοια άτομα δεν θα έπρεπε να είναι μέσα. Έχει καταντήσει η φυλακή αποθήκη ψυχών.

-Θα αλλάζατε επάγγελμα αν μπορούσατε; ναι/όχι και αιτιολόγηση:

Τώρα πια όχι, δεν θα άλλαζα επάγγελμα, πιο παλιά ναι θα το έκανα. Πλέον λόγω του ότι θέλω να συγκεντρώσω ένσημα για να βγω στην σύνταξη δεν το σκέφτομαι, αλλά στα πρώτα 8 με 9 χρόνια το είχα σκεφτεί.

-Ποια πιστεύετε είναι η εικόνα που έχει η κοινή γνώμη για το επάγγελμα σας; Έρχεται σε αντιδιαστολή με αυτό που πιστεύετε εσείς για το επάγγελμα σας;

Πιστεύω ότι η κοινή γνώμη έχει κακή εικόνα για το επάγγελμα. Η κοινωνία αλλά και οι κρατούμενοι με θεωρούν αστυνομικό, βγάζουν μίσος προς κάθε κυβέρνηση και προς εμένα γιατί νομίζουν ότι την υπερασπίζομαι. Πιστεύει η κοινωνία ότι κάνω δύσκολη τη ζωή των κρατουμένων, ότι εγώ τους στερώ την ελευθερία. Με βλέπουν ως μέρος του συστήματος και ότι είμαι εγώ που βάζω μέσα στην φυλακή τα κινητά και τα ναρκωτικά. Υπάρχουν κάποιοι οι οποίοι τα κάνουν αυτά, αλλά είναι η μειοψηφία στο σύνολο των υπαλλήλων και όχι η πλειοψηφία, όπως θεωρεί ο κόσμος.

-Πως βλέπετε εσείς τον εαυτό σας σαν σωφρονιστικό υπάλληλο;

Πιστεύω ότι προσφέρω με βάση τα ιδανικά που έχω, την αμεσότητα που με χαρακτηρίζει και λόγω ότι είμαι επικοινωνιακός και μπορώ να έρθω σε επαφή με τον καθένα. Κάνω όσο καλύτερα μπορώ την δουλειά μου και δεν θα μπω στην διαδικασία να κάνω κάποια παρανομία, είμαι τίμιος.

11) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος σας στην καθημερινή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος;*

Ο ρόλος μου είναι να πραγματοποιώ τα άκρως απαραίτητα, τα τυπικά, το άνοιγμα και κλείσιμο της φυλακής, το μέτρημα των κρατουμένων, το να τους δίνω το ρόφημα, να κάνω σωματικούς ελέγχους, να ασχολούμαι με τα επισκεπτήρια. Όλα γίνονται μηχανικά, είμαστε στάσιμοι, κάνουμε τα ίδια 19 χρόνια.

-Ποια η γνώμη σας για την λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος και τον δικό σας ρόλο σε αυτή;

Υπάρχουν θεωρώ πολλά κενά στην λειτουργία του. Οι κρατούμενοι είναι πάντα ένα βήμα μπροστά. Για παράδειγμα πρώτα γίνονται αποδράσεις και μετά αντιδρά το σύστημα, ο διευθυντής δηλαδή της φυλακής και το υπουργείο. Επίσης υπάρχει μεγάλη έλλειψη προσωπικού, στις βάρδιες το βράδυ έχουμε μόνο 9 άτομα μέσα, αν γίνει κάτι δεν υπάρχει κάλυψη.

-Πόσο εύκολα μπορείτε να εκπληρώσετε τα καθημερινά σας καθήκοντα; Υπάρχουν δυσκολίες / εμπόδια στην εκτέλεση αυτών (των καθηκόντων); Αν ναι, περιγράψτε:

Πολύ εύκολα μπορώ, ρουτίνα είναι.

-Είστε ικανοποιημένοι με τον τρόπο που αντιμετωπίζετε τους κρατούμενους;

Όχι δεν είμαι ικανοποιημένος. Και δεν είμαι από την ανισότητα στην αντιμετώπιση των κρατουμένων. Γίνονται διακρίσεις. Αλλιώς θα συμπεριφερθούν οι περισσότεροι υπάλληλοι στον Στεφανάκη⁶⁵ και αλλιώς σε ένα πρεζάκι, που τους λένε μέσα στη φυλακή "πεταμένους". Ίσως να γίνεται από φόβο ίσως και επειδή σκέφτεται ο υπάλληλος ότι το κάνουν και οι άλλοι υπάλληλοι άρα το κάνει και αυτός. Δεν μπορείς εύκολα να είσαι αντικειμενικός στην αντιμετώπισή σου, είτε αυτή αφορά την εξυπηρέτηση είτε το φαγητό κλπ. Βέβαια που υπάρχει ισότητα; Ακόμα και στην οικογένεια οι γονείς δεν είναι ίσοι απέναντι σε όλα τα παιδιά τους. Έτσι είναι σε όλη την κοινωνία, έτσι είναι η ζωή. Στην αρχή προσπάθησα να κάνω διαφορετικά από τους υπόλοιπους, δεν τα κατάφερα, τώρα πια δεν θέλω.

12) Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος της φυλακής στην κοινωνία;Εσείς πόσο πιστεύετε ότι ανταποκρίνεστε σε αυτό το ρόλο;

Ο ρόλος της είναι τιμωρητικός. Και η κοινωνία, πλην μερικών εξαιρέσεων, όπως η εκκλησία που κάνει φιλανθρωπίες και βοηθάει γιατί δεν βλέπει την φυλακή σαν τιμωρία στους κρατούμενους, χαίρεται με τον ρόλο της αυτό. Θέλει η κοινωνία να υπάρχουν δύσκολες συνθήκες κράτησης μέσα στην φυλακή. Δεν βάζουν τον εαυτό τους στην δική τους θέση (των κρατουμένων). Ο δικός μας όμως ρόλος δεν είναι να είμαστε δήμιοι, ο ρόλος μας είναι η προστασία τους, ανεξάρτητα για ποιο αδίκημα έχουν μπει στη φυλακή.

13) Θεωρείτε ότι η άσκηση του επαγγέλματος σας ενέχει κινδύνους;

-ποιους θα αναγνωρίζατε ως τέτοιους;

-που τους αποδίδετε;

-πως τους αντιμετωπίζετε;

-είναι επαρκή τα μέσα που έχετε στην διάθεσή σας;

Ναι υπάρχουν κίνδυνοι στο επάγγελμα. Υπάρχει μια γενικότερη επικινδυνότητα η οποία αφορά από την μία την απειλή που νιώθω για την οικογένεια μου, και το θέμα είναι ότι εγώ έχω επιλέξει αυτή την δουλειά, η οικογένειά μου όχι, και από την άλλη από τους άρρωστους κρατούμενους, από HIV και φυματίωση, οι οποίοι δεν θα έπρεπε να είναι εδώ στην φυλακή. Κίνδυνος είναι όμως είναι και ο ίδιος μου ο εαυτός, ο κακός μου εαυτός, που μπορεί να αποδεχτεί κάποιο εκβιασμό ή δωροδοκία, να μπει στον πειρασμό, γιατί προτάσεις άμεσες ή έμμεσες γίνονται συνέχεια. Δυστυχώς για όλα αυτά που ανέφερα δεν υπάρχει κανένα μέσο στήριξης προς εμάς τους υπαλλήλους, είναι απλά να μην σου τύχει κάτι, να έχεις τις αρχές σου και ίσως σε κάποιες περιπτώσεις, όπως στο ξέσπασμα σύγκρουσης μεταξύ των κρατουμένων να βρεις στήριξη σε κάποιους κρατούμενους με τους οποίους έχεις καλές "σχέσεις". Εσωτερικός κανονισμός δεν υπάρχει, ο Σωφρονιστικός κώδικας δεν ισχύει στην πράξη, λειτουργούμε με βάση ημερήσιες διατάξεις και τον εκάστοτε διευθυντή και επιπλέον δεν υπάρχει συναδελφικότητα μεταξύ μας για να αισθάνεσαι ασφάλεια.

Συνέντευξη 3

Κατάστημα Κράτησης Λάρισας

- 1) Έτος γεννήσεως: 1970
- 2) Φύλο: Άνδρας
- 3) Τόπος γεννήσεως: Λάρισα
- 4) Τόπος διαμονής: Λάρισα
- 5) Χρόνια υπηρεσίας: 20
- 6) Βαθμός: Φύλακας
- 7) Επίπεδο μόρφωσης: Λύκειο
- 8) Οικογενειακή κατάσταση: Άγαμος

- 9) Για ποιους λόγους επιλέξατε να γίνεται σωφρονιστικός υπάλληλος;

Έτυχε να μπω σε αυτή τη δουλειά, μου είπαν να δώσω εξετάσεις και πήγα και έδωσα.

Κυρίως όμως το αποφάσισα για την μονιμότητα του επαγγέλματος λόγω δημοσίου.

- 10) Ποια είναι η άποψη σας για το επάγγελμα που ασκείται;

– Βαθμός Ικανοποίησης και αιτιολόγηση:

Είμαι ικανοποιημένος από την δουλειά μου αλλά δεν μου αρέσει το σύστημα, γιατί το κράτος και το υπουργείο δικαιοσύνης δεν μας υπολογίζει. Αν γίνει κάτι εμείς θα την πληρώσουμε, είτε με επιβολή ποινής, είτε με μετάθεση, είτε με κόψιμο του μισθού. Παλιά τα πράγματα ήταν καλύτερα όταν υπήρχαν πάνω δεξιές κυβερνήσεις. Αισθανόμασταν ότι υπήρχε ένας σεβασμός προς εμάς τους υπαλλήλους και ότι αν γινόταν κάτι θα είχαμε κάλυψη, όχι φυσικά σε περιπτώσεις που θα φταίγαμε. Τώρα με αριστερά κόμματα στην εξουσία είναι πιο δύσκολα τα πράγματα και όχι μόνο για μας, αλλά για όσους φορούν στολή, είσαι σαν επικηρυγμένος.

- *Θα αλλάζατε επάγγελμα αν μπορούσατε; ναι/όχι και αιτιολόγηση:*

Όχι δεν θα άλλαζα επάγγελμα. Μου αρέσει, έχει κάτι το μυστήριο. Δεν θα το άλλαζα ακόμα και αν μειωνόταν ο μισθός και παρόλο το ανακατωμένο ωράριο. Η επαφή με τους κρατούμενους με έχει κάνει πιο πονηρό, πιο έξυπνο, μπορώ πια να ψυχολογώ πολύ καλά όποιον και αν γνωρίζω, όχι μόνο μέσα στη φυλακή αλλά και στην καθημερινότητά μου έξω.

- *Ποια πιστεύετε είναι η εικόνα που έχει η κοινή γνώμη για το επάγγελμά σας; Έρχεται σε αντιδιαστολή με αυτό που πιστεύετε εσείς για το επάγγελμά σας;*

Πιστεύω ότι η εικόνα της κοινής γνώμης είναι άσχημη για το επάγγελμά μας. Σε μια κλίμακα από το 1 έως το 10 θα έλεγα ότι είναι κάπου στο 4. Πιστεύουν για μας ότι τα παίρνουμε, ότι βάζουμε μέσα στη φυλακή ναρκωτικά και κινητά και ότι έχουμε σχέσεις με τον υπόκοσμο. Φυσικά και υπάρχουν και κάποιοι που τα πράττουν αυτά αλλά δεν είναι τόσοι όσοι πιστεύει ο κόσμος. Σε αυτό συμβάλλουν σημαντικά τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Όποτε θα δω στις ειδήσεις ή σε κάποια εκπομπή να αναφέρονται σε μας, στη δουλειά μας, γίνεται αρνητική συζήτηση, οι δημοσιογράφοι βλέπουν μόνο τα αρνητικά σε ότι μας αφορά. Εγώ από την πλευρά μου πιστεύω ότι κάνω καλά την δουλειά μου και είμαι σωστός απέναντι στην υπηρεσία μου.

- *Πως βλέπετε εσείς τον εαυτό σας σαν σωφρονιστικό υπάλληλο;*

Θεωρώ ότι σαν σωφρονιστικός υπάλληλος μπορώ να βοηθήσω κάποιον άνθρωπο στην δουλειά μου, είτε με τα λόγια, με μια καλή κουβέντα ή πράξη ή με ένα κέρασμα (τσιγάρο).

11) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος σας στην καθημερινή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος;*

Ο ρόλος μου γενικά είναι να σωφρονίζω ανθρώπους σαν υπάλληλος μέσα στην φυλακή. Στο επίπεδο της καθημερινότητας είναι να πω μια καλή κουβέντα στον κρατούμενο και να τον ηρεμήσω για την διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της φυλακής, να τον εξυπηρετήσω σε κάτι που θα χρειαστεί.

– *Ποια η γνώμη σας για την λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος και τον δικό σας ρόλο σε αυτή;*

Γίνεται προσπάθεια μέσω της κοινωνικής υπηρεσίας, των γιατρών και του σχολείου δεύτερης ευκαιρίας στο κατάστημα κράτησης να παρέχονται στους κρατούμενους κάποια εφόδια και να τους εντάξει μετέπειτα στην κοινωνία. Προσπαθώ και εγώ να συμβάλω σε αυτό αλλά το κράτος θα έπρεπε να μου έχει δώσει κάποια εφόδια, ίσως μέσω κάποιων σεμιναρίων για να εκτελώ καλύτερα τα καθήκοντα μου. Όταν μπήκα στην υπηρεσία μας κάλεσαν για εκπαίδευση μετά από 5 χρόνια. Η οποία εκπαίδευση ήταν 2,5 μήνες, πολύ απλή σε περιεχόμενο και διαβάσαμε κυρίως ποινικά, θεωρητικά δηλαδή πράγματα και όχι πρακτικά.

– *Πόσο εύκολα μπορείτε να εκπληρώσετε τα καθημερινά σας καθήκοντα;*

Αρκετά εύκολα θα έλεγα. Βέβαια οι κρατούμενοι έχουν πολλά παράπονα σχετικά με τα νομοσχέδια που θέλουν να ψηφιστούν από το κράτος αναφορικά με τους τους όρους αποφυλάκισης και εμείς γινόμαστε οι αποδέκτες όλων αυτών. Για μένα αυτή τη στιγμή είναι πάρα πολύ καλά οι κρατούμενοι, τα ισόβια έχουν μειωθεί πολύ, κανονικά για κάποια αδικήματα θα έπρεπε να υπάρξει αύξηση ποινών, όπως για δολοφονίες, εγκλήματα κατά συρροή και παιδεραστία.

– *Υπάρχουν δυσκολίες / εμπόδια στην εκτέλεση αυτών (των καθηκόντων); Αν ναι, περιγράψτε:*

Δεν θα εντόπιζα κάποιες δυσκολίες στην εκτέλεση των καθηκόντων μου. Προσοχή πρέπει να έχουμε για να μην φύγει κάποιος κρατούμενος και να πραγματοποιούμε έρευνες για τον εντοπισμό τυχόν πραγμάτων που προσπαθούν να αποκρύψουν ή να εισάγουν. Εδώ θα εντόπιζα πιθανόν μια δυσκολία, στο μεγάλο αριθμό επισκεπτηρίων που έχουμε καθημερινά στη φυλακή. Οι συγγενείς και επισκέπτες, ειδικά κάποιων εθνικοτήτων, όπως των γεωργιανών και των τσιγγάνων, φέρνουν συνεχώς πολύ μεγάλες ποσότητες φαγητού, ρούχων και παπουτσιών και ότι άλλο μπορεί να φανταστείς. Οι γεωργιανοί, για παράδειγμα, φέρνουν τόνους τυριών για να τα δώσουν μέσα. Για να ελεγχθούν όλα αυτά είναι αρκετά χρονοβόρο, επιφορτίζει την εργασία μας, αλλά θέτει και θέμα ασφάλειας, αν τυχόν κάτι δεν ελεγχθεί σωστά. Η πολιτεία θα μπορούσε εύκολα να το αντιμετωπίσει αυτό που περιγράφω με το να υπάρχει στολή για όλους τους κρατούμενους και φυσικά να παρέχει το φαγητό τους, ώστε να μειωθεί σημαντικά ο όγκος των επισκεπτηρίων από πλευράς πραγμάτων που φέρνουν συγγενείς και επισκέπτες για τους δικούς τους ανθρώπους.

– *Είστε ικανοποιημένοι με τον τρόπο που αντιμετωπίζετε τους κρατούμενους;*

Εν μέρει ναι, είμαι ικανοποιημένος από τον τρόπο που τους αντιμετωπίζουμε. Θα ήθελα όμως να έχω περισσότερες αρμοδιότητες στην αντιμετώπισή τους γιατί πλέον οι κρατούμενοι έχουν πάρα πολλά δικαιώματα και πολλοί επιδεικνύουν θράσος, δεν μας ακούν.

12) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος της φυλακής στην κοινωνία; Εσείς πόσο πιστεύετε ότι ανταποκρίνεστε σε αυτό το ρόλο;*

Πιστεύω ότι ο ρόλος της φυλακής στην κοινωνία είναι η επανένταξη των κρατουμένων. Δεν το καταφέρνει όμως γιατί τους έχει δώσει πολλά δικαιώματα και ο κρατούμενος δεν έχει την αίσθηση της τιμωρίας, της ποινής που του έχει επιβληθεί. Αν συνεχίσει έτσι το σύστημα, θα κλείσουν. Από πλευράς μου βοηθάω την υπηρεσία όσο καλύτερα μπορώ.

13) *Θεωρείτε ότι η άσκηση του επαγγέλματος σας ενέχει κινδύνους;*

- *ποιους θα αναγνωρίζατε ως τέτοιους;*
- *που τους αποδίδετε;*
- *πως τους αντιμετωπίζετε;*
- *είναι επαρκή τα μέσα που έχετε στην διάθεσή σας;*

Ναι υπάρχουν πολλοί κίνδυνοι στη δουλειά μας. Αρχικά υπάρχει ο κίνδυνος να με χτυπήσουν και γενικά υπάρχει ένας φόβος, γιατί λόγω ύπαρξης τηλεφώνων, οι κρατούμενοι διεξάγουν δουλειές μέσα από την φυλακή και μπορούν εύκολα να υλοποιήσουν οποιαδήποτε απειλή εκτοξεύσουν. Αυτός ο φόβος περνά όχι μόνο σε μένα, τον φύλακα αλλά πολλές φορές και σε πιο υψηλό επίπεδο, όπου το Συμβούλιο Φυλακής θα δώσει δικαιώματα σε κάποιους κρατούμενους λόγω αυτού του φόβου.

Έπειτα δεχόμαστε βία λεκτική (βρισιές και απειλές) από τους κρατούμενους σε κάποιες περιπτώσεις. Και φυσικά κίνδυνοι για την υγεία μας, πολλοί έχουν ηπατίτιδα, είναι φορείς HIV, κυκλοφορούν συνεχώς γρίπες και είμαστε όλοι, και εμείς και αυτοί, σε κλειστούς χώρους.

Όσον αφορά τους τελευταίους, φοράμε γάντια όταν διεξάγουμε έρευνες και φυσικά προσπαθούμε να μην ερχόμαστε σε επαφή με αίματα και σάλια. Τώρα η λεκτική βία που ανέφερα αλλά και η σωματική που μπορεί να δεχτούμε, μπορεί σε πολλούς συνάδελφους να αφήσει κατάλοιπα στην ψυχολογία τους. Γιατί αν δεν είσαι γερός, δεν αντέχεις, μπορεί να τρελαθείς, μόνο αν έχεις από το σπίτι σου εφόδια, αξίες και είναι έτσι δομημένος ο χαρακτήρας σου μπορείς να ανταπεξέλθεις σε όλη αυτή την κατάσταση. Για την αντιμετώπιση τυχόν κινδύνων που θα απειλήσουν την σωματική μας ακεραιότητα θα έπρεπε να είχαμε teasers, ειδικά σε κάποιες περιπτώσεις κρατουμένων που είναι πολύ γεροδεμένοι. Τώρα αν πάθει κάτι κάποιος κρατούμενος δεν με ενδιαφέρει, από την στιγμή που θα γίνει η επίθεση από μέρος μου για συγκεκριμένο λόγο και πάθει κάτι, είναι μέσα στη φυλακή για κάποιο λόγο και αυτός.

Συνέντευξη 4

Κατάστημα Κράτησης Λάρισας

- 1) Έτος γεννήσεως: 1970
- 2) Φύλο: Άνδρας
- 3) Τόπος γεννήσεως: Καρδίτσα
- 4) Τόπος διαμονής: Λάρισα
- 5) Χρόνια υπηρεσίας: 21
- 6) Βαθμός: Υπαρχιφύλακας
- 7) Επίπεδο μόρφωσης: Λύκειο
- 8) Οικογενειακή κατάσταση: Παντρεμένος με 2 παιδιά

9) Για ποιους λόγους επιλέξατε να γίνεται σωφρονιστικός υπάλληλος;

Έτυχε να μπω σε αυτήν τη δουλειά. Τότε ήμουν παντρεμένος και είχα ήδη την πρώτη κόρη μου. Ήθελα να φύγω από το χωριό και από αγρότης που ήμουν και έτσι ήθελα να κάνω χαρτιά για όποια προκήρυξη έβγαινε και βγήκε αυτή.

10) Ποια είναι η άποψη σας για το επάγγελμα που ασκείται;

Σαν σωφρονιστικός υπάλληλος θα έπρεπε να έχω ρόλο σωφρονιστικό, αλλά δεν επιτελείται, οπότε δεν είμαι ικανοποιημένος, αν εκπληρωνόταν θα ήμουν.

– Βαθμός Ικανοποίησης και αιτιολόγηση:

Γενικά θα έλεγα ότι είμαι ικανοποιημένος. Πληρώνομαι. Από εκεί και πέρα, εγώ μόνο φύλαξη κάνω.

– *Θα αλλάζατε επάγγελμα αν μπορούσατε; ναι/όχι και αιτιολόγηση:*

Θα άλλαζα ΤΩΡΑ. Ναι θα άλλαζα το επάγγελμα αυτό. Έχουμε αίσθηση κινδύνου σε καθημερινή βάση, γιατί μέσα το πάνω χέρι το έχουν οι κρατούμενοι. Απειλούν, γενικά κάνουν ό,τι θέλουν. Οι ποινές για πειθαρχικά παραπτώματα είναι μικρές και δεν προσμετρώνται για τις άδειες. Κανονικά θα έπρεπε οι φυλακές να είναι διαρθρωμένες ανά κατηγορία αδικημάτων και να υπάρχουν και πειθαρχικές φυλακές και φυλακές τύπου Γ'.

– *Ποια πιστεύετε είναι η εικόνα που έχει η κοινή γνώμη για το επάγγελμά σας; Έρχεται σε αντιδιαστολή με αυτό που πιστεύετε εσείς για το επάγγελμά σας;*

Η κοινή γνώμη μας θεωρεί ανθρωποφύλακες, πιστεύει μόνο ότι τα παίρνουμε, ότι τους χτυπάμε. Για μένα ο καθένας σωφρονιστικός υπάλληλος είναι ήρωας. Ακόμα και οι υπάλληλοι που ήρθαν από την δημοτική αστυνομία, πριν έρθουν μέσα αυτά πίστευαν, αλλά όλοι άλλαξαν γνώμη. Όμως ο κόσμος διακατέχεται από στερεοτυπικές αντιλήψεις, οι οποίες έχουν διαμορφωθεί από τα ΜΜΕ, τα έργα τις ταινίες, τις ειδήσεις. Παλιά ειδικότερα σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι σήμερα.

– *Πως βλέπετε εσείς τον εαυτό σας σαν σωφρονιστικό υπάλληλο;*

Αυτό που σου ανέφερα προηγουμένως (ότι καθένας υπάλληλος είναι ήρωας), γιατί το 90% των υπαλλήλων συμπεριφέρεται σωστά και τόσο ανθρώπινα που παραπάνω δεν γίνεται προς τους κρατούμενους. Όμως δεν ανταποδίδεται αυτό από τους κρατούμενους, δεν υπάρχει σεβασμός παρά μόνο θέλουν να περνά το δικό τους.

11) Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος σας στην καθημερινή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος;

Ο ρόλος μου είναι να επιτηρώ τους υπαλλήλους της βάρδιας στην εκάστοτε πτέρυγα. Επίσης η επίλυση προβλημάτων που δεν μπορούν να επιλύσουν οι φύλακες.

– Ποια η γνώμη σας για την λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος και τον δικό σας ρόλο σε αυτή;

Η φυλακή με τον τρόπο που λειτουργεί είναι απλά μια αποθήκη ανθρώπων δυστυχώς. Όλα είναι μια ρουτίνα, εμείς κάθε μέρα μπαίνουμε, ανοίγουμε, μετράμε, κλείνουμε.

– Πόσο εύκολα μπορείτε να εκπληρώσετε τα καθημερινά σας καθήκοντα; Υπάρχουν δυσκολίες / εμπόδια στην εκτέλεση αυτών (των καθηκόντων); Αν ναι, περιγράψτε:

Εύκολα εκπληρώνω τα καθημερινά καθήκοντα, αρκεί να μην συμβεί κάτι απρόοπτο, κάποια απρόοπτη κατάσταση.

– Είστε ικανοποιημένοι με τον τρόπο που αντιμετωπίζετε τους κρατούμενους;

Ναι. Σε προσωπικό επίπεδο ότι πρόβλημα υπάρχει και μπορώ να το επιλύσω θα το κάνω. Στην φυλακή Λάρισας το 80-90% των υπαλλήλων συμπεριφέρονται όπως και εγώ. Το υπόλοιπο ποσοστό, ίσως από έλλειψη ενδιαφέροντος ή από φόβο, δεν παίρνουν πρωτοβουλία να λύσουν προβλήματα κρατουμένων.

12) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος της φυλακής στην κοινωνία; Πόσο πιστεύετε ότι ανταποκρίνεστε σε αυτό το ρόλο;*

Η φυλακή έπρεπε να σωφρονίζει, να βγαίνουν αυτοί οι άνθρωποι καλύτεροι και όχι καλύτεροι κλέφτες, ληστές και ούτω καθεξής. Όχι να τους μαθαίνει πως να οργανώνονται καλύτερα και να γνωρίζονται μεταξύ τους ώστε να διακινούν και να οργανώνουν μέσα από την φυλακή ναρκωτικά και πορνεία. Το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας προσφέρει με ότι τρόπο μπορεί, κυρίως στο να ξεχνούν ότι είναι στη φυλακή, να ξεφεύγουν για λίγο από την ρουτίνα. Θα μπορούσε όμως να υπάρχουν και κάποια συνεργεία ή εργαστήρια, όπως ξυλουργικής και να μαθαίνουν κάποια ασχολία. Ο δικός μας ρόλος σαν υπάλληλοι μέσα δεν επηρεάζει καθόλου σε όλο αυτό.

13) *Θεωρείτε ότι η άσκηση του επαγγέλματος σας ενέχει κινδύνους;*

- *ποιους θα αναγνωρίζατε ως τέτοιους;*
- *που τους αποδίδετε;*
- *πως τους αντιμετωπίζετε;*
- *είναι επαρκή τα μέσα που έχετε στην διάθεσή σας;*

Πιστεύω ότι το συγκεκριμένο επάγγελμα είναι το πιο επικίνδυνο επάγγελμα στο δημόσιο. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι το δεύτερο πιο ακριβοπληρωμένο επάγγελμα μετά τους ανθρακωρύχους... Εδώ τι να πρωτο αναφέρω, θάνατοι συναδέλφων, επιθέσεις, έχουμε τα παραδείγματα στο Μαλανδρίνο, στο Δομοκό που τον πυροβόλησαν έξω από το σπίτι του, στην Αθήνα που συνάδελφος έμεινε ανάπηρος μετά από επίθεση, τραυματισμοί πάρα πολλοί. Όλα αυτά συμβαίνουν και οι αιτίες ποικίλουν, από την ψυχολογία του εκάστοτε κρατούμενου, για να τεστάρουν την αντίδραση των υπαλλήλων σε διάφορες περιστάσεις προκαλώντας περιστατικά, γιατί τους έγινε αναφορά από κάποιο υπάλληλο, και πολλοί ακόμα.

Αν σου τύχει, δεν μπορείς να κάνεις τίποτα. Κάνω τον σταυρό μου κάθε μέρα πριν μπω μέσα, προσπαθώ να είμαι άνθρωπος, να τους εξυπηρετώ σε νόμιμα πλαίσια πάντα, να με έχουν σε εκτίμηση και να υπάρχει αμοιβαίος σεβασμός μεταξύ μας, υπαλλήλων και κρατουμένων. Την νύχτα σε κάθε πτέρυγα βρίσκονται 2 υπάλληλοι, αν συμβεί κάτι ή αν στήσουν οι κρατούμενοι ότι έχει συμβεί κάτι πως να αντεπεξέλθουν οι υπάλληλοι;

Έπειτα οι καταστάσεις μέσα στη φυλακή είναι άθλιες. Σε ένα θάλαμο 4X4 είναι 10 άτομα μέσα. Ο υπερπληθυσμός επιδεινώνει την κατάσταση. Και όταν μιλάμε για υπερπληθυσμό, η φυλακή αυτή είναι για 500 άτομα και έχουμε 900 τουλάχιστον. Οι συνθήκες υγιεινής είναι σαν να βρισκόμαστε 20- 30 χρόνια πριν. Κολλάνε μεταξύ τους ηπατίτιδα, μοιράζονται ναρκωτικά, κόβονται. Μου έτυχε σε μια βάρδια βράδυ να πιαστούν δυο κρατούμενοι στα χέρια και ο ένας να έχει μαχαίρι και να μαχαιρώνει τον άλλον συνεχόμενα και να μην τον αφήνει. Όταν φτάσαμε τους βρήκαμε μέσα σε μια λίμνη αίματος κυριολεκτικά. Αυτός με το μαχαίρι να το έχει καρφώσει στο μηρό του άλλου και να μην τον αφήνει με τίποτα. Αυτούς εμείς έπρεπε να τους χωρίσουμε, και φυσικά δεν μπορούμε να ξέρουμε αν και τι έχει ο καθένας από αρρώστιες. Σε μια πτέρυγα 200 ατόμων οι 100 παίρνουν χάπια, έχουν μια ένεση και κάνουν από αυτή όλοι χρήση. Θα έπρεπε οι χρήστες τουλάχιστον να διαχωριστούν από τον γενικό πληθυσμό. Εμείς γάντια φοράμε μόνο στους ελέγχους που πραγματοποιούμε μέσα στους θαλάμους και τις πτέρυγες. Κανονικά θα έπρεπε να υπήρχε μια ειδική ομάδα για καταστολή περιστατικών όπως το παραπάνω και γενικά των εμπλοκών μεταξύ των κρατουμένων.

Η ομοσπονδία πριν περίπου 2 χρόνια είχε ζητήσει να έχουμε σαν πρώτη γραμμή σε τέτοια περιστατικά σπρέι πιπεριού. Δεν μιλάμε για teasers, αυτά μπορεί να αποβούν θανατηφόρα. Το Υπουργείο πρέπει να κάτσει να συζητήσει με υπαλλήλους γιατί δεν ξέρουν πως είναι μέσα στην φυλακή.

Υπάρχουν τρόποι για να λυθούν πολλές από τις καταστάσεις που έχω αναφερθεί έως τώρα, βούληση πρέπει να υπάρξει και χρήματα, που δεν είναι πάντα πολλά. Για παράδειγμα αν το Υπουργείο ήθελε να λύσει το θέμα με τα κινητά θα μπορούσε να βάλει μηχανήμα το οποίο να μπλοκάρει το σήμα. Αλλά ίσως επειδή πολλοί κρατούμενοι δίνουν πληροφόρηση στην αστυνομία ή και το Υπουργείο, δεν θέλει να έρθει σε αντιπαράθεση δεν αποφασίζουν την επίλυση αυτού του ζητήματος. Έτσι όμως και οι ίδιοι (το Υπουργείο) δημιουργούν βρώμικους υπαλλήλους, όταν η τιμή για ένα κινητό να το πας σε κρατούμενο μπορεί να είναι και 2.000 ευρώ.

Να θυμόμαστε ότι ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι μόνο του κρατούμενου, και ο υπάλληλος είναι άνθρωπος, και τα δικαιώματα του καταπατούνται. Και φυσικά όσο καλύτερα μπορεί να ζει ο κρατούμενος μέσα στη φυλακή, με ανθρώπινες συνθήκες, αυτό βοηθά και την δική μας δουλειά.

Συνέντευξη 5

Κατάστημα Κράτησης Λάρισας

- 1) Έτος γεννήσεως: 1961
- 2) Φύλο: Άνδρας
- 3) Τόπος γεννήσεως: Καρδίτσα
- 4) Τόπος διαμονής: Λάρισα
- 5) Χρόνια υπηρεσίας: 27
- 6) Βαθμός: Υπαρχιφύλακας
- 7) Επίπεδο μόρφωσης: Λύκειο
- 8) Οικογενειακή κατάσταση: Παντρεμένος με 2 παιδιά

9) Για ποιους λόγους επιλέξατε να γίνεται σωφρονιστικός υπάλληλος;

Δεν ήταν επιλογή, ψάχναμε για δουλειά τότε για να εξασφαλίσουμε τα προς τα ζην. Ήταν δημόσιο, ήταν μια μόνιμη δουλειά, δεν ήταν μια δουλειά που μου άρεσε και την επέλεξα.

10) Ποια είναι η άποψη σας για το επάγγελμα που ασκείται;

Είναι ένα δύσκολο επάγγελμα πιστεύω. Δύσκολο και ψυχοφθόρο. Απαιτεί να έχεις πολύ προσοχή και να είσαι συγκεντρωμένος κατά την διάρκεια της δουλειάς. Επίσης χρειάζεται να έχεις διπλωματία, με την έννοια να μπορείς να "διαχειριστείς" έτσι τους κρατούμενους ώστε να μην δημιουργούνται επεισόδια, εντάσεις και προστριβές.

– *Βαθμός Ικανοποίησης και αιτιολόγηση:*

Δεν θα έλεγα ότι είμαι και απόλυτα ικανοποιημένος αλλά ούτε και δυσαρεστημένος. Αν την ικανοποίηση την μετρήσω με βάση ότι μπορείς να βοηθήσεις αυτούς τους ανθρώπους , να το δω σαν λειτούργημα περισσότερο και όχι απλή δουλειά, τότε ναι είμαι ικανοποιημένος. Αλλά είναι ένα επάγγελμα που όσο να μην θες θα σε επιβαρύνει συναισθηματικά, ψυχολογικά. Γιατί έχεις να κάνεις με ανθρώπους που είναι έγκλειστοι, που υποφέρουν, άλλοι είναι εξαρτημένοι, βλέπεις τους γονείς αυτών των ανθρώπων στα επισκεπτήρια που υποφέρουν και αυτοί για τους δικούς τους ανθρώπους ή ακόμα πιο δύσκολα, βλέπεις τα παιδιά τους που έρχονται να δουν τον πατέρα τους.

– *Θα αλλάζατε επάγγελμα αν μπορούσατε; ναι/όχι και αιτιολόγηση:*

Ναι, θα άλλαζα αν γινόταν επάγγελμα. Σε αυτό παίζουν ρόλο πολλά, τα ωράρια, οι βάρδιες, δεν είσαι σαν άλλους δημόσιους υπαλλήλους που θα δουλεύεις Δευτέρα έως Παρασκευή, δουλεύεις Σαββατοκύριακα, αργίες, είσαι μακριά από την οικογένειά σου. Είναι δύσκολο, και σε οδηγεί να ψάξεις για κάποια καλύτερη δουλειά, που αν την βρεις θα φύγεις. Μετά είναι οι συνθήκες εργασίας. Έχεις να κάνεις με το έγκλημα, αλλά υπάρχει και μια ευρύτερη επικινδυνότητα για μένα τον υπάλληλο, ειδικά όταν βρίσκεσαι αντιμέτωπος με καταστάσεις, όπως συγκρούσεις και εντάσεις και ακόμα περισσότερο, επειδή έχω περάσει και τέτοιες αυτά τα χρόνια μέσα στη φυλακή, εξεγέρσεις.

- *Ποια πιστεύετε είναι η εικόνα που έχει η κοινή γνώμη για το επάγγελμά σας; Έρχεται σε αντιδιαστολή με αυτό που πιστεύετε εσείς για το επάγγελμά σας;*

Πιστεύω ότι δεν έχει καλή εικόνα ο κόσμος γιατί δεν υπάρχει και καλή ενημέρωση από εμάς τους ίδιους, τους εκάστοτε συνδικαλιστές οι οποίοι είναι οι εκπρόσωποι μας. Εγώ δεν μπορώ να βγω μόνος μου και να λέω για το επάγγελμα. Όταν επίσης προκύπτει περιστατικό με κάποιον υπάλληλο για διακίνηση ας πούμε ναρκωτικών ή οτιδήποτε, άλλο ο κόσμος νομίζει ότι είμαστε όλοι έτσι. Αυτό όμως δεν ισχύει, το μεγαλύτερο ποσοστό των υπαλλήλων είναι σωστοί στην δουλειά τους. Τέτοια περιστατικά παίρνουν αμέσως από τα ΜΜΕ τεράστια έκταση. Βέβαια τα ΜΜΕ κάνουν την δουλειά τους και αυτά, προβάλλουν το θέμα. Αλλά εμείς από την δική μας την πλευρά θα έπρεπε το αντιπαραθετόμαστε, αναφερόμενος και στο συνδικαλιστικό μας όργανο αλλά και στο υπουργείο. Να βγούμε και να καταδικάσουμε το γεγονός, γιατί φυσικά και καταδικάζεις την παρανομία από όπου και αν προέρχεται, αλλά να υπερασπιστείς το σύνολο που είναι καθαροί, δεν είμαστε όλοι διεφθαρμένοι. Δεν υποστηρίζω φυσικά ότι δεν υπάρχουν και τέτοιες περιπτώσεις, αλλά επαναλαμβάνω ότι δεν είναι η πλειοψηφία.

- *Πως βλέπετε εσείς τον εαυτό σας σαν σωφρονιστικό υπάλληλο;*

Σαν υπάλληλος νομίζω ότι προσπαθώ όσο περισσότερο μπορώ να κάνω το σωστό και να εκτελώ όπως πρέπει τα καθήκοντά μου. Να είμαι δίκαιος, να μην αδικώ κανέναν και να βοηθάω επίσης. Έστω και με μια κουβέντα ή μια συζήτηση όπου μπορώ σε κάποιον κρατούμενο. Δεν πρέπει να βλέπουμε τους κρατούμενους όπως μας λέγαν οι παλιοί, σαν κάρβουνο, που είτε σβηστό είναι θα σε λερώσει είτε αναμμένο θα σε κάψει, και ότι δεν πρέπει να τους μιλάμε, γιατί είναι και αυτοί άνθρωποι.

11) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος σας στην καθημερινή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος;*

Σαν υπαρχιφύλακας ο ρόλος μου είναι να ελέγχω τόσο τους υφιστάμενους μου στην εκπλήρωση των καθηκόντων τους όσο και τη λειτουργία συνολικά της φυλακής και του προγράμματός της. Άνοιγμα, κλείσιμο, καταμέτρηση, σίτιση και εξυπηρέτηση των κρατουμένων, να πάνε στον γιατρό, στην γραμματεία, στο επισκεπτήριο, στην κοινωνική υπηρεσία.

– *Ποια η γνώμη σας για την λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος και τον δικό σας ρόλο σε αυτή;*

Γενικότερα πιστεύω ότι λειτουργεί αρκετά καλά το κατάστημα, αλλά όχι έτσι όπως θα έπρεπε ακριβώς, γιατί αν κάθε υπάλληλος δεν επιτελεί τα καθήκοντά του όπως πρέπει δεν λειτουργεί σωστά και ομαλά και το κατάστημα. Υπάρχουν υπάλληλοι οι οποίοι αδιαφορούν, κοιτάνε να περάσει η βάρδια τους και να φύγουν, ή φοβούνται, υπάρχει έλλειψη θέλησης καλής συνεργασίας. Όμως, ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία για να λειτουργήσουμε σωστά είναι η ύπαρξη καλών συναδελφικών σχέσεων μεταξύ μας.

– *Πόσο εύκολα μπορείτε να εκπληρώσετε τα καθημερινά σας καθήκοντα; Υπάρχουν δυσκολίες / εμπόδια στην εκτέλεση αυτών (των καθηκόντων); Αν ναι, περιγράψτε:*

Σε γενικές γραμμές εκτελούμε τα καθήκοντα μας εύκολα. Από εκεί και πέρα υπάρχουν κάποια εμπόδια, γραφειοκρατικής και ιεραρχικής φύσεως στην περάτωση κάποιων καθηκόντων μας τα οποία έχουν να κάνουν με την εξυπηρέτηση των κρατουμένων, τα οποία εμπόδια έχουν την βάση τους κυρίως στην κακή συνεννόηση και την έλλειψη καλών συναδελφικών σχέσεων και συνεργασίας που περιέγραψα προηγουμένως. Συμπληρωματικά σε αυτές τις δυσκολίες, ο υπερπληθυσμός εμποδίζει το έργο μας, την σωστή "διαχείριση" και τον έλεγχο των κρατουμένων για την διασφάλιση της ομαλής και ασφαλούς λειτουργίας της φυλακής.

– *Είστε ικανοποιημένοι με τον τρόπο που αντιμετωπίζετε τους κρατούμενους;*

Όχι δεν είμαι ικανοποιημένος από την αντιμετώπιση των κρατουμένων. Γιατί δεν υπάρχει διάκριση, τους έχουμε όλους μαζεμένους σε ένα τσουβάλι, ενώ θα έπρεπε να υπάρχει διαχωρισμός, ανάλογα με το αδίκημα, την ηλικία και την ποινή. Δεν έχουν όλοι οι κρατούμενοι τις ίδιες ανάγκες. Για παράδειγμα ένας κρατούμενος εξαρτημένος από ουσίες χρειάζεται άλλη προσέγγιση, διαχείριση, πράγματα που άπτονται περισσότερο σε προσωπικό εξειδικευμένο, έναν ψυχολόγο, έναν κοινωνιολόγο, διότι εμείς δεν έχουμε τις απαραίτητες γνώσεις και την αντίστοιχη εκπαίδευση.

12) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος της φυλακής στην κοινωνία; Εσείς πόσο πιστεύετε ότι ανταποκρίνεστε σε αυτό το ρόλο;*

Η φυλακή αυτή την στιγμή λειτουργεί σαν αποθήκη ανθρώπων. Δεν υπάρχει το επιστημονικό προσωπικό για να βοηθήσει αυτούς τους ανθρώπους. Σε αυτό δεν βοηθάει και η δομή του καταστήματος, όταν σε έναν χώρο για 1000 άτομα υπάρχουν 2000 άτομα. Με τέτοιες συνθήκες δεν δύναται να αποδώσει ούτε η υπηρεσία ούτε και το κτίριο αυτό καθεαυτό, ώστε να σωφρονίσει τους ανθρώπους και να τους θεραπεύσει, αφού πολλοί μέσα στην φυλακή είναι άρρωστοι ψυχικά.

Εμείς σαν υπάλληλοι προσπαθούμε να κάνουμε το καλύτερο, αλλά οι συνθήκες είναι τέτοιες που δεν μας το επιτρέπουν. Όταν δηλαδή δεν μπορείς, δεν έχεις χώρο να κάνεις διαχωρισμό των κρατουμένων, έρχεται μέσα κάποιος για κλοπή και συναναστρεφόμενος με τους υπόλοιπους κρατούμενους γίνεται επαγγελματίας εγκληματίας σε μεγαλύτερα, βαρύτερα αδικήματα.

13) *Θεωρείτε ότι η άσκηση του επαγγέλματος σας ενέχει κινδύνους;*

- ποιους θα αναγνωρίζατε ως τέτοιους;*
- που τους αποδίδετε;*
- πως τους αντιμετωπίζετε;*
- είναι επαρκή τα μέσα που έχετε στην διάθεσή σας;*

Υπάρχουν κίνδυνοι στην δουλειά μας, μέσα και έξω από αυτήν. Μέσα ο κίνδυνος μπορεί να είναι από μια φραστική επίθεση μέχρι αφαίρεση ζωής. Να απειληθεί η σωματική σου ακεραιότητα είτε από κάποιον κρατούμενο ψυχικά ασθενή είτε στην διάρκεια μιας στάσης ή εξέγερσης. Τέτοια περιστατικά είναι της στιγμής, εσύ δεν μπορείς να κάνεις κάτι, δεν έχεις και την εκπαίδευση ή το μέσο, τα χέρια σου είναι άδεια, για να προστατευτείς. Και πρέπει να είναι άδεια τα χέρια σου γιατί κανονικά θα έπρεπε να υπάρχει ειδική εκπαιδευμένη ομάδα που να αναλαμβάνει την καταστολή τέτοιων περιστατικών. Έπειτα υπάρχουν ψυχολογικοί κίνδυνοι. Εδώ στην Ελλάδα δεν νομίζω τόσο διευρυμένα αλλά στο εξωτερικό που μαθαίνουμε, η άσκηση ψυχολογικής πίεσης μέσω απειλών για σένα ή την οικογένειά σου είναι υπαρκτός κίνδυνος. Το φαινόμενο του υπερπληθυσμού επίσης, πέρα από την πρόκληση δυσκολιών στην δουλειά μας προκαλεί και υγειονομικό κίνδυνο, για τους κρατούμενους αλλά και για εμάς μέσω της άμεσης επαφής μας. Και σε συνάρτηση με την οικονομική κρίση οι κίνδυνοι για την υγεία αυξάνονται. Μπορεί να υπάρχει προσωπικό να καθαρίζει, αλλά λόγω έλλειψης πόρων χρησιμοποιούνται και από αυτούς (το προσωπικό) αλλά και τους κρατούμενους τα φθηνότερα καθαριστικά. Η φυλακή δεν είναι ένας οποιοσδήποτε χώρος. Βρίσκονται μέσα οι κρατούμενοι, οι υπάλληλοι, εσωτερικοί και εξωτερικοί, οι επισκέπτες. Χρήζει απόλυτης καθαριότητας ο χώρος λοιπόν ώστε να μην μεταδίδονται και εξαπλώνονται ασθένειες.

Συνέντευξη 6

Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού

- 1) Έτος γεννήσεως: 1981
- 2) Φύλο: Άνδρας
- 3) Τόπος γεννήσεως: Αθήνα
- 4) Τόπος διαμονής: Αθήνα
- 5) Χρόνια υπηρεσίας: 9
- 6) Βαθμός: Υπαρχιφύλακας
- 7) Επίπεδο μόρφωσης: Λύκειο
- 8) Οικογενειακή κατάσταση: Παντρεμένος με 1 παιδί

- 9) Για ποιους λόγους επιλέξατε να γίνεται σωφρονιστικός υπάλληλος;

Δεν υπήρχε κάποιος συγκεκριμένος λόγος. Είχα τον ξάδελφό μου ο οποίος δούλευε και αυτός στον Κορυδαλλό και είχα μια εικόνα. Από εκεί και πέρα το επέλεξα για επαγγελματική αποκατάσταση και λόγω της μονιμότητας που προσφέρει το δημόσιο.

- 10) Ποια είναι η άποψη σας για το επάγγελμα που ασκείται;

Είναι ένα επάγγελμα το οποίο έχει ιδιαιτερότητες. Δεν συγκρίνεται με κανένα άλλο, από όσες εμπειρίες έχω εγώ. Γιατί έχει να κάνει με ανθρώπους, υπάρχει η μεταβλητή αυτή που δεν είναι στάνταρ. Αν είχε την προσοχή από το κράτος θα μπορούσε να προσφέρει πολλά στην κοινωνία. Και όταν λέω προσοχή, εννοώ να δινόταν περισσότερα εφόδια για εκπαίδευση και κατάρτιση σε μας αλλά και στους κρατούμενους, εφόδια για να κοινωνικοποιηθούν και για να μην έχουμε τόσο μεγάλη υποτροπή. Προσωπική μου γνώμη είναι ότι ένα σχεδόν 90% αυτών που βγαίνουν ξανα γυρίζουν πίσω. Και είναι φυσικό επακόλουθο όταν δεν έχουν να κάνουν κάτι.

Ο λαός λέει: στην φυλακή μπαίνεις με επίπεδο δημοτικού και βγαίνεις με μεταπτυχιακό. Το σωφρονιστικό σύστημα στην Ελλάδα τους εγκλωβίζει, δεν τους δίνει ευκαιρία να ανοίξουν τους ορίζοντες τους, το μυαλό τους, μέσα από μια δημιουργική απασχόληση. Δίνει απλά 4 ντουβάρια να μπαίνουν να εκτίουν την ποινή τους. Έχουμε εδώ και κάποια χρόνια να λειτουργεί πέρα από το ΣΔΕ και ΙΕΚ. Αυτό είναι θετικό γιατί έρχονται σε επαφή με δασκάλους, επιστήμονες και μαθαίνουν κάτι, μια τέχνη ή κάποια γλώσσα, βγαίνουν από το σκεπτικό της φυλακής τις ώρες που δεν είναι στο κελί ή στο προαύλιο. Έτσι, το μυαλό σκέφτεται και αποτρέπει ο ίδιος ο κρατούμενος τον εαυτό του από το να υποτροπιάσει. Αλλιώς είναι κρατούμενος σωματικά και πνευματικά. Και οι δάσκαλοι έλεγαν άνθρωπος αμόρφωτος, ξύλο απελέκητο, αυτό εφαρμόζεται πλήρως. Εμείς απλά τους φυλάμε. Προσωπικά δεν δέχομαι τον όρο σωφρονιστικός υπάλληλος, γιατί δεν έχω την δύναμη και την εκπαίδευση να σωφρονίσω τους κρατούμενους. Είμαι φύλακας, φροντίζω να μην αποδράσουν κλπ. Απλά το κράτος δεν φροντίζει να στελεχώσει τη φυλακή με επιστημονικό προσωπικό και έτσι γινόμαστε και ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι και babysitters.

– *Βαθμός Ικανοποίησης και αιτιολόγηση:*

Σε μια κλίμακα από το 1 έως το 10 θα έλεγα ότι είμαι κάπου στο 7 με 8 δυσαρεστημένος, 2 με 3 δηλαδή ικανοποιημένος. Γιατί βλέπουμε την απαξίωση από τον προϊστάμενό μας, το κράτος. Αυτή την απαξίωση την αντιλαμβάνομαι όταν ζητάμε μέτρα εξυγίανσης του Σωφρονιστικού συστήματος από το Υπουργείο και δεν μας ακούν. Όταν κάνουμε προτάσεις χρόνια τώρα για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων, να διευκολυνθούν ώστε να περνάνε πιο ανθρώπινα μέσα στη φυλακή. Αυτή τη στιγμή επικρατούν τριτοκοσμικές συνθήκες στον Κορυδαλλό. Εξάλλου όλοι οι κρατούμενοι είναι το ίδιο, δεν είμαστε εμείς δικαστές για να τους κρίνουμε. Και εξάλλου εμείς και αυτοί είμαστε άμεσα αλληλοεραρτώμενοι, αν έχουν ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης, και για μας θα είναι πιο εύκολη η δουλειά μας.

Αλλά το κράτος εθελουφλεί, δεν συνεργάζονται μαζί μας. Ζητάμε προσλήψεις, αντιμετωπίζουμε σοβαρή υποστελέχωση και δεν ακούν. Μόλις όμως γίνει κάτι, φεύγουμε κατά δεκάδες σε ΕΔΕ και υπηρεσιακά συμβούλια. Δεν κάνω κάτι εγώ - το υπουργείο, αλλά φταις για όλα εσύ - ο υπάλληλος, μας λένε με την στάση τους.

– *Θα αλλάζατε επάγγελμα αν μπορούσατε; ναι/όχι και αιτιολόγηση:*

Αν μπορούσα ναι, θα άλλαζα. Αλλά λόγω οικονομικής κατάστασης, της ανεργίας, ειδικά στον ιδιωτικό τομέα, και του γεγονότος ότι δεν μπορούμε να πετύχουμε και κάποια μετάταξη είναι δύσκολο. Ο λόγος είναι ότι δεν έχουμε στήριξη από πουθενά. Οι κρατούμενοι βλέποντας ότι δεν σε στηρίζουν, εξωθούν τα πράγματα γιατί δεν έχουν να χάσουν κάτι. Χάνεται ο σεβασμός και η φυλακή στηρίζεται στον σεβασμό, στον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ υπαλλήλων και κρατουμένων. Έχεις λοιπόν περιστατικά βίας, ενέργειες εις βάρος του προσωπικού, απειλές, όλα είναι ένας φαύλος κύκλος. Εσύ (ο υπάλληλος) αποκτάς προβλήματα άγχους, στρες, ξεσπάς στην οικογένεια σου, πολλοί είναι οι συνάδελφοι που χωρίζουν. Είναι τέτοια η φύση της δουλειάς αυτής που αν μου δινόταν η ευκαιρία θα έφευγα. Με τις προϋποθέσεις βέβαια να είναι μόνιμη και να αποφέρει τον ίδιο μισθό τουλάχιστον.

– *Ποια πιστεύετε είναι η εικόνα που έχει η κοινή γνώμη για το επάγγελμά σας; Έρχεται σε αντιδιαστολή με αυτό που πιστεύετε εσείς για το επάγγελμά σας;*

Πιστεύω ότι έχει μια λανθασμένη εικόνα. Από τον κύκλο μου, συγγενείς και γνωστούς, βλέπω ότι νομίζουν ότι είμαστε σερίφηδες με εξουσίες. Έχουν μια εικονική πραγματικότητα διαμορφωμένη όπως στις ταινίες. Δεν τους κακιώνω όμως γιατί και εγώ πριν ασχοληθώ με αυτό το επάγγελμα πίστευα το ίδιο.

Νομίζουν ότι σηκώνουμε το χέρι μας, τους βασανίζουμε. Τους περιγράφω όμως κάποιες καταστάσεις, όπως ότι σε μια πτέρυγα 500 ατόμων βρίσκονται 2 φύλακες και καταλαβαίνουν. Αλλά γενικότερα δεν μπορώ να πω πως προσωπικά έχω δεχτεί απαξίωση, όπως οι αστυνομικοί όταν λέω ότι δουλεύω στις φυλακές. Απλά βλέπω ότι ο κόσμος γενικά βλέπει τους κρατούμενους με μια μοιρολατρία, σαν ατυχήσαντα πληθυσμό, και εμάς το προσωπικό σαν τους εγκληματίες, βασανιστές και ανθρωποφύλακες, δεν μας βλέπουν σαν ανθρώπους.

– *Πως βλέπετε εσείς τον εαυτό σας σαν σωφρονιστικό υπάλληλο;*

Αρχικά δεν τον βλέπω σαν σωφρονιστικό όπως είπα και προηγουμένως, αλλά σαν φύλακα. Προσπαθώ να κάνω το κατά δύναμιν, να βάζω ένα γράμμα σε όλη την έκθεση ιδεών που γράφεται για τις φυλακές. Με μια κουβέντα, με οτιδήποτε, για να μην ξαναπέσουν στο έγκλημα και μέσα στην φυλακή και βγαίνοντας έξω.

11) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος σας στην καθημερινή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος;*

Σαν υπαρχιφύλακας η καθημερινότητα αποτελείται από 4 βάρδιες και ανάλογα την βάρδια έχω να κάνω διαφορετικά πράγματα. Η πιο πολυάσχολη βάρδια είναι η πρωινή και η μεσημεριανή που είναι ανοικτά και τα γραφεία της γραμματείας και της κοινωνικής υπηρεσίας. Η νυχτερινή είναι χαλαρή γιατί οι κρατούμενοι είναι κλειδωμένοι, κοιμούνται και απλά προσέχω τους υφισταμένους μου.

- *Ποια η γνώμη σας για την λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος και τον δικό σας ρόλο σε αυτή;*

Έχουμε σοβαρό πρόβλημα υποστελέχωσης και έτσι έχουμε δυσκολία συνεννόησης μεταξύ μας. Εκτελούμε χρέη ταχυδρόμου μεταξύ των κρατουμένων, της γραμματείας και της κοινωνικής υπηρεσίας. Και μεταξύ όλων αυτών προσπαθούμε να τηρούμε την τάξη και την ασφάλεια. Ο ρόλος μας πιστεύω στην λειτουργία του καταστήματος είναι καταλυτικός, αν δεν υπήρχαμε εμείς δεν θα υπήρχε η φυλακή.

- *Πόσο εύκολα μπορείτε να εκπληρώσετε τα καθημερινά σας καθήκοντα;*

Στην εκπλήρωση των καθημερινών καθηκόντων δεν θα έλεγα ότι υπάρχουν κάποια προβλήματα, πραγματοποιούνται εύκολα. Ο κανονισμός λειτουργίας είναι καλός. Μόνο να είχαμε παραπάνω προσωπικό, ώστε να μην χρειάζεται να απασχολούμαστε με ζητήματα που δεν άπτονται των καθηκόντων μας.

- *Υπάρχουν δυσκολίες / εμπόδια στην εκτέλεση αυτών (των καθηκόντων); Αν ναι, περιγράψτε:*

Το σημαντικότερο είναι η υποστελέχωση που αναφέρθηκα προηγουμένως, η οποία φέρνει πολλά προβλήματα. Θα έπρεπε να υπάρχει ένας υπαρχιφύλακας σε κάθε πτέρυγα για την ομαλότερη λειτουργία του καταστήματος. Τώρα είναι ένας υπαρχιφύλακας για δυο πτέρυγες.

- *Είστε ικανοποιημένοι με τον τρόπο που αντιμετωπίζετε τους κρατούμενους;*

Ναι είμαι ικανοποιημένος. Τους συμπεριφερόμαστε με το γάντι, με σεβασμό, με αξιοπρέπεια και με συμπόνια. Τους ζούμε αυτούς τους ανθρώπους, σε σύγκριση με τους αστυνομικούς που τους πιάνουν και τους βλέπουν για κάποιες ώρες ή μέρες. Εμείς θα τον έχουμε χρόνια, μέχρι να φύγει. Πρέπει να τους συμπεριφερόμαστε με συγκεκριμένο τρόπο, ώστε και αυτοί να μένουν φρόνιμοι, ήσυχοι, να μην ξεσπούν. Να μην τους κοροϊδεύουμε, να μην τους αδικήσουμε και όταν τους λέμε ναι να είναι ναι, και όταν τους λέμε όχι να είναι όχι.

12) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος της φυλακής στην κοινωνία; Εσείς πόσο πιστεύετε ότι ανταποκρίνεστε σε αυτό το ρόλο;*

Σήμερα δεν προσφέρει η φυλακή στην κοινωνία, κάτι υγιές, κάτι καλό. Αν μιλάγαμε για άλλο μοντέλο μπορεί να πρόσφερε. Έχουν κατακτήσει οι φυλακές αποθήκες ψυχών. Δεν δίνεται η δέουσα προσοχή στους κρατούμενους. Οι περισσότεροι θα ξαναγυρίσουν, γιατί δεν μάθανε κάτι από την στέρηση της ελευθερίας. Αν γινόταν τα παραπάνω θα βλέπαμε αποτελέσματα. Όπως επίσης να υπήρχε σωστή προετοιμασία και στην ίδια την κοινωνία για να μπορέσει να συνεισφέρει στην σωστή επανακοινωνικοποίηση των ανθρώπων αυτών. Γενικά πιστεύω ότι σαν κοινωνία νοσούμε στο ζήτημα αυτό. Εμείς σαν υπάλληλοι δεν έχουμε τρόπο να πράξουμε διαφορετικά ώστε να επιφέρουμε αλλαγές. Με ό,τι μας δίνουν, με αυτά προσπαθούμε να πορευόμαστε και να φέρνουμε εις πέρα τη δουλειά μας. Στο μέτρο αυτό θέλω να πιστεύω ότι τα καταφέρνουμε να συμβάλουμε όσο μπορούμε και να μην "παράγουμε" και εμείς με την σειρά μας εν γένει ξανά εγκληματίες, βγαίνοντας στην κοινωνία οι κρατούμενοι.

13) *Θεωρείτε ότι η άσκηση του επαγγέλματος σας ενέχει κινδύνους;*

- *ποιους θα αναγνωρίζατε ως τέτοιους;*
- *που τους αποδίδετε;*
- *πως τους αντιμετωπίζετε;*
- *είναι επαρκή τα μέσα που έχετε στην διάθεσή σας;*

Η άσκηση αυτού του επαγγέλματος ναι, ενέχει πολλούς κινδύνους. Αρχικά η φυλακή είναι καθρέφτης της κοινωνίας. Βλέπουμε μέσα στα χρόνια ότι ο χάρτης του εγκλήματος έχει αλλάξει. Πλέον διαπράττονται εγκλήματα για 50-100 ευρώ. Εγκλήματα που δεν συνέβαιναν στην Ελλάδα παλαιότερα. Αντίστοιχα μέσα στη φυλακή η ανθρώπινη ζωή έχει γίνει συγκρίσιμο μέγεθος. Γινόμαστε μάρτυρες σε χτυπήματα, δολοφονικά χτυπήματα, μεταξύ κρατουμένων για ένα κουτί καφέ ή για μια τηλεκάρτα, πράγματα δηλαδή ασήμαντα, που μέσα για αυτούς αποκτούν άλλη αξία. Κυριολεκτικά σφάζονται.

Εμείς πρέπει να τους διαχειριστούμε, αυτοί ξέρουν ότι είμαστε μόνοι μας, είμαστε λίγοι, η ηγεσία δεν μας καλύπτει, και κοιτάνε να κάνουν πιο εύκολη την καθημερινότητά τους με το να μας προσβάλουν, να μας προκαλούν και να μας φτάνουν στα όρια μας. Εκεί υπάρχει ο κίνδυνος να ξεχαστείς και να λειτουργήσεις σαν άνθρωπος και όχι σαν επαγγελματία.

Μέσα στα κελιά πραγματοποιούμε έρευνες, για ναρκωτικά, αλκοόλ ή όπλα, αυτοσχέδια συνήθως. Οι κρατούμενοι αν βρεθούν με κάτι από αυτά έχουν συνέπειες. Όμως οι περισσότεροι θεωρούν ότι λόγω της καθημερινής επαφής έχουμε γίνει φίλοι, και θεωρούν δεδομένο ότι μπορείς να κάνεις τα στραβά μάτια. Όταν δεν το κάνεις εκτοξεύουν απειλές, χτυπούν (έχουμε παράδειγμα συναδέλφου που λόγω τέτοιου περιστατικού βρίσκεται σήμερα σε αναπηρικό καροτσάκι). Είναι να μην βρεθείς τη λάθος στιγμή στο λάθος μέρος. Σε περίπτωση εύρεσης παράνομου αντικειμένου πρέπει να κάνεις αναφορά. Θα σου πει γιατί την έκανες, δέχεσαι ψυχολογική πίεση, γυρνάς στο σπίτι σου και αναρωτιέσαι αν σε παρακολουθούν και όλα αυτά γιατί απλά κάνουμε την δουλειά μας. Σε αυτό φταίει σημαντικά η υποστελέχωση. Αν ήμασταν πολλοί δεν θα αναλωνόμασταν οι ίδιοι υπάλληλοι καθημερινά με τους ίδιους κρατούμενους, ώστε να φτάσουμε σε καταστάσεις σαν την προαναφερθείσα. Επίσης φοράμε στολή, μας γνωρίζουν και έτσι γινόμαστε εύκολος στόχος. Εμείς απλά πρέπει να εφαρμόσουμε τον κανονισμό και αυτοί δεν το δέχονται.

Συνέπεια των παραπάνω κινδύνων είναι οι ψυχολογικοί κίνδυνοι. Όλη η ψυχολογική πίεση και το στρες προκαλούν προβλήματα υγείας, ψυχολογικά. Υπάρχουν συνάδελφοι οι οποίοι λόγω τέτοιων προβλημάτων παίρνουν φάρμακα. Δεν υπάρχει κανένας μηχανισμός στήριξης, ψυχολογικής υποστήριξης. Θα έπρεπε να υπήρχε ένα γραφείο και ένα τηλέφωνο, μια γραμμή υποστήριξης, στο υπουργείο και όποιος συνάδελφος έχει κάποιο πρόβλημα να μπορεί να καλέσει να μιλήσει ή να προγραμματίσει κάποιο ραντεβού να πάει από εκεί.

Από τους πιο σημαντικούς κινδύνους βέβαια είναι οι κίνδυνοι για την υγείας μας. Δεν ξέρουμε ποιος είναι φορέας και από τι. Δεν ξέρουμε τι κολλάει και πως. Στην σχολή μάθαμε κάποια λίγα σχετικά με αυτό το θέμα, αλλά δεν υπάρχει πρόνοια από το υπουργείο και την υπηρεσία να μας κάνουν εξετάσεις ανά τακτά χρονικά διαστήματα, να μας κάνουν εμβόλια και ίσως και κάποιες ενημερώσεις ή ημερίδες. Αν δεν υπάρχει έλλειψη στο ιατρείο, μπορεί να πάρει κάποιος υπάλληλος γάντια που είναι όμως της πλάκας, από νάιλον. Γι' αυτό αγοράζουμε μόνοι μας γάντια ενισχυμένα. Είναι πραγματικά ευχής έργον που δεν έχει κολλήσει κανένας μας μέχρι στιγμής κάτι. Θα έπρεπε να υπάρχει καταγραφή του ποιος έχει τι. Όταν ένας κρατούμενος έρχεται μέσα πρώτη φορά περνάει από το ιατρείο για συνέντευξη, να του πάρουν το ιατρικό ιστορικό του, την οποία την διεξάγει φύλακας, γιατί παθολόγο δεν έχουμε, έρχεται ένας κάθε 15 μέρες και έχει να εξετάσει 1500 άτομα. Ο φύλακας ούτε τις γνώσεις έχει αλλά και δεν μπορεί να ξέρει αν ο κρατούμενος του απαντάει στις ερωτήσεις με ειλικρίνεια. Σε αυτό, την καταγραφή, ίσως μερίδα του κόσμου να μην συμφωνεί. Αλλά ένας νέος κρατούμενος μπαίνει μέσα σε μια κοινωνία, μεγάλη κοινωνία, και μπορεί να κολλήσει τον οποιοδήποτε, συγκρατούμενο ή υπάλληλο. Δεν το θέλουμε αυτό γιατί τους βλέπουμε σαν υπάνθρωπους, αλλά γιατί βλέποντας τι έχει ο καθένας θα γνωρίζουμε αν είναι μεταδιδόμενο ή όχι, αν μπορούμε να τον κρατήσουμε μέσα στις πτέρυγες.

Κάποιοι μπορεί να χρειάζονται συγκεκριμένη αντιμετώπιση και θεραπεία, περίθαλψη που εμείς δεν μπορούμε να τους προσφέρουμε. Δεν είναι λίγες οι φορές που έρχονται κρατούμενοι και μας ζητάνε, μας παρακαλάνε, να μετακινήσουμε κάποιον συγκρατούμενο τους γιατί αλλιώς μας λένε θα κολλήσουν ηπατίτιδα και πολλά άλλα.

Σαν πρωτεύοντα κίνδυνο όμως εγώ αναγνωρίζω τον επαγγελματικό κίνδυνο. Μετά το περιστατικό του Ξηρού, 19 συνάδελφοι πέρασαν από ποινικό δικαστήριο, τέθηκαν σε αργία για 4 έως 6 μήνες και κινδυνεύουν να χάσουν την δουλειά τους για κάτι που δεν ήταν υπεύθυνοι και δεν είχαν κάλυψη από το Υπουργείο. Το γεγονός λοιπόν ότι ανά πάσα ώρα και στιγμή μπορεί να απολυθώ, να χάσω την δουλειά μου, αποτελεί τον σημαντικότερο κίνδυνο. Παντού φυσικά μπορεί να απολυθείς, στον ιδιωτικό ή τον δημόσιο τομέα, αλλά για κάποιο λόγο. Στην δουλειά αυτή μπορεί να απολυθείς χωρίς να φταις. Το μόνο που μπορώ να κάνω γι' αυτό τον κίνδυνο είναι να κάνω τον σταυρό μου και να επικαλούμαι την Παναγία να βγω όπως μπήκα κάθε μέρα, και να προσπαθώ σε ότι συμβαίνει μέσα να σκέφτομαι όσο γίνεται ένα βήμα πιο μπροστά για να προνοήσω ή να "προβλέψω" το τι θα συμβεί για να το αντιμετωπίσω.

Σχετικά με τους κινδύνους για την σωματική μας ακεραιότητα πιστεύω ότι πρέπει να γίνει αποσυμφόρηση της φυλακής ώστε να είναι πιο διαχειρίσιμοι οι κρατούμενοι. Η αποσυμφόρηση θα επέφερε βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης για τους κρατούμενους και έτσι δεν θα εξωθούνταν και οι ίδιοι λόγω αυτών των συνθηκών, όπως για παράδειγμα από την απουσία ζεστού νερού και θέρμανσης, με την συμπεριφορά τους απέναντι σε μας αλλά και απέναντι στους συγκαρατούμενους τους. Ακόμη για την αντιμετώπιση των κινδύνων για την ασφάλεια μας, είχαμε κάνει πρόταση στο υπουργείο να έχουμε ατομικό εξοπλισμό, όχι όπλα, αλλά σπρέι πιπεριού, το οποίο θα μπορούσε κυριολεκτικά να μας σώσει την ζωή σε κάποιες περιπτώσεις, κράνος, ασπίδα και αλεξίσφαιρο, για αντιμετώπιση μαχαιρώματος.

Ειδικότερα για το σπρέι πιπεριού, υπάρχουν κίνδυνοι, όπως το να πάθει κάποιος ανακοπή αν έχει πρόβλημα με την υγεία του, γι' αυτό και θα ήταν καλό να δίνεται στους υπαρχιφύλακες, σε κάθε βάρδια να είναι ελεγχόμενος ο αριθμός των υπαλλήλων που θα το έχουν στην κατοχή τους και να υπάρχει πρωτόκολλο το οποίο να ορίζει τις περιπτώσεις α, β και γ που θα επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί. Φυσικά όλος αυτός ο ατομικός εξοπλισμός θα αφορούσε την αντιμετώπιση συγκεκριμένων καταστάσεων και η χρήση του θα οριζόταν από συγκεκριμένο πλαίσιο. Δεν θέλουμε να γίνουμε MAT αλλά σε συγκρούσεις και εξεγέρσεις έχουμε μόνο την στολή μας, με τον εξοπλισμό θα μπορούσαμε να επέμβουμε καλύτερα και να είμαστε πιο αποτελεσματικοί στην διαχείριση της εκάστοτε κατάστασης, στο να γλυτώσουμε όσους περισσότερους κρατούμενους μπορούμε και στο να σωθούμε και εμείς οι ίδιοι.

Συνέντευξη 7

Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού

- 1) Έτος γεννήσεως: 1972
- 2) Φύλο: Άνδρας
- 3) Τόπος γεννήσεως: Αθήνα
- 4) Τόπος διαμονής: Αθήνα
- 5) Χρόνια υπηρεσίας: 18
- 6) Βαθμός: Φύλακας
- 7) Επίπεδο μόρφωσης: Λύκειο
- 8) Οικογενειακή κατάσταση: Παντρεμένος με 2 παιδιά
- 9) Για ποιους λόγους επιλέξατε να γίνεται σωφρονιστικός υπάλληλος;

Το επέλεξα λόγω της ανεργίας. Ήταν δουλειά που εξασφάλιζε και το οικονομικό ζήτημα, και πρόσφερε μονιμότητα λόγω του ότι είναι στο δημόσιο τομέα.

- 10) Ποια είναι η άποψη σας για το επάγγελμα που ασκείται;

– Βαθμός Ικανοποίησης και αιτιολόγηση:

Σε μια κλίμακα από το ένα έως το δέκα θα έλεγα ένα πέντε. Το συγκεκριμένο επάγγελμα είναι ένα υποτιμημένο επάγγελμα. Πρώτα από τους πολίτες και μετά από την πολιτεία, αλλά και εμάς τους ίδιους. Όσον αφορά τους πολίτες, ζούμε σε μια τηλεορασοκρατούμενη κοινωνία, η κρίση του πολίτη διαμορφώνεται μόνο από ό,τι βλέπει στην τηλεόραση, το οποίο είναι στρεβλό. Η πολιτεία με την σειρά της συντάσσεται απόλυτα με αυτά τα οποία προβάλλονται από την τηλεόραση και τα καθιστά κατευθυντήρια επικοινωνιακή της γραμμή.

Ακόμη, φρόντισε να παραμείνουμε ακαλλιέργητοι, αφού μετά από 5 χρόνια ενώ ήδη εργαζόμασταν μας πήγε σε μια σχολή για 3 μήνες και μετά από αυτό μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει καμιά μετεκπαίδευση μας σε οτιδήποτε το οποίο αφορά την δουλειά μας. Τέλος, ο τρόπος με τον οποίο μπήκαμε σε αυτή την δουλειά δεν ήταν αξιοκρατικός, έμπαινε τότε όποιος είχε βύσμα.

– *Θα αλλάζατε επάγγελμα αν μπορούσατε; ναι/όχι και αιτιολόγηση:*

Ναι, θα άλλαζα επάγγελμα. Λόγω του οικονομικού παράγοντα, διότι μπορεί ο μισθός να είναι σταθερός αλλά οικονομικά είναι αδύναμος. Επίσης δεν υπάρχει ορίζοντας στο μέλλον, μια προοπτική, ότι αν μείνω κάτι θα αλλάξει κάποια στιγμή, στις συνθήκες εργασίας, στο τι μπορούμε να κάνουμε και στο τι κάνουμε. Δυστυχώς, το περιεχόμενο των φυλακών έχει αλλάξει μέσα στα χρόνια, παλαιότερα οι περισσότεροι κρατούμενοι ήταν κάποιοι κατατρεγμένοι, τώρα προέρχονται από διάφορα κοινωνικά στρώματα, και έχουμε μέσα serial killers, αδίστακτους ανθρώπους για τους οποίους η ζωή είναι συγκρίσιμο μέγεθος. Έχει χαθεί η "μπέσα" που λέγανε οι παλιοί, έχει αλλάξει ο κώδικας μεταξύ των κρατουμένων.

– *Ποια πιστεύετε είναι η εικόνα που έχει η κοινή γνώμη για το επάγγελμα σας; Έρχεται σε αντιδιαστολή με αυτό που πιστεύετε εσείς για το επάγγελμα σας;*

Ο πολίτης πιστεύω είναι στο σκοτάδι για το τι συμβαίνει πραγματικά στη φυλακή και βρίσκεται σε σύγχυση, δεν ξέρει και ο ίδιος τι θέλει από την πολιτεία σχετικά με την φυλακή. Από εκεί και πέρα αν είναι ευαίσθητος (ο πολίτης) μας θεωρεί απλά κακόμοιρους, αν δεν είναι, μας βλέπει ως γνήσιους ανθρωποφύλακες ή αν είναι πιο ακραίος στις απόψεις του μας θεωρεί άχρηστους γιατί δεν τους κρεμάμε (τους κρατούμενους).

– *Πως βλέπετε εσείς τον εαυτό σας σαν σωφρονιστικό υπάλληλο;*

Θα έλεγα ότι δεν αποδέχομαι τον όρο σωφρονιστικός υπάλληλος. Και η πολιτεία αλλά και εγώ δεν μπορώ να σωφρονίσω κάποιον που δεν το θέλει. Αν επιτελούσαμε σωφρονισμό δεν θα είχαμε τα ποσοστά υποτροπής που έχουμε. Τα οποία ποσοστά για να μειωθούν κάποια στιγμή θα πρέπει η κοινωνία να είναι ώριμη, να επανδρώνει τις φυλακές με εκπαιδευμένους υπάλληλους και να τις στελεχώνει επαρκώς. Με τις παρούσες συνθήκες που επικρατούν σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο δεν μπορεί να γίνει τίποτα για το ζήτημα της υποτροπής. Οι φυλακές αποτελούν πια μήτρες εγκλήματος, οι οποίες παράγουν το ίδιο έγκλημα, ποσοτικά και ποιοτικά, με έξω.

11) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος σας στην καθημερινή και ομαλή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος;*

Είμαι θεωρώ απλά ένας συνηθισμένος υπάλληλος του δημοσίου που μετράω κεφάλια. Τίποτα λιγότερο ή περισσότερο.

– *Ποια η γνώμη σας για την λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος και τον δικό σας ρόλο σε αυτή;*

Βασικά το συγκεκριμένο κατάστημα έπρεπε να έχει κλείσει. Λειτουργεί ως αποθήκη. Υπάρχει απειροελάχιστη κοινωνική μέριμνα για τους κρατούμενους. Υπάρχει ανασφάλεια για τους υπάλληλους λόγω της υποστελέχωσης η οποία επιφυλάσσει κίνδυνο για την σωματική ακεραιότητα μας σε συνάρτηση με τον υπερπληθυσμό. Γίνεται κακή διαχείριση του διαθέσιμου προσωπικού από τους προϊστάμενους. Ενός προσωπικού το οποίο είναι κουρασμένο, αισθάνεται απαξιωμένο, έχει να αντιμετωπίσει ελλείψεις σε όλα τα επίπεδα και τελικά χαρακτηρίζεται από έλλειψη κινήτρων το ίδιο.

Πρώτα μας άφησε η πολιτεία όμως, και μετά τους αφήσαμε εμείς (την πολιτεία και τους κρατούμενους). Μια πολιτεία η οποία είναι έτοιμη ανά πάσα ώρα να "φάει" τα παιδιά της, μας αντιμετωπίζει εχθρικά και με απαξία.

– *Πόσο εύκολα μπορείτε να εκπληρώσετε τα καθημερινά σας καθήκοντα; Υπάρχουν δυσκολίες / εμπόδια στην εκτέλεση αυτών (των καθηκόντων); Αν ναι, περιγράψτε:*

Τα τυπικά καθήκοντα ναι, τα εκπληρώνω εύκολα. Το άνοιγμα και κλείσιμο δηλαδή της φυλακής, την καταμέτρηση. Όμως πιστεύω ότι τα καθήκοντα μας δεν αποτελούνται μόνο από αυτά, αλλά και από καθήκοντα τα οποία αφορούν την διαχείριση των κρατουμένων με σκοπό την πρόληψη του εγκλήματος μέσα στην φυλακή. Αυτά τα καθήκοντα λόγω των συνθηκών των οποίων περιέγραψα παραπάνω δεν εκπληρώνονται.

– *Είστε ικανοποιημένοι με τον τρόπο που αντιμετωπίζετε τους κρατούμενους;*

Ναι είμαι ικανοποιημένος θα έλεγα. Προσπαθώ να επιδεικνύω επαγγελματική συμπεριφορά απέναντί τους, να μπαίνω στην ψυχολογία τους ώστε να τους βοηθήσω καλύτερα, πράγμα το οποίο επιτελείται καθαρά με βάση την εμπειρία που διαθέτω αφού δεν υπάρχει η απαιτούμενη εκπαίδευση. Θεωρώ ότι γενικότερα η αντιμετώπιση μας έχει αλλάξει σε σχέση με παλαιότερα, που οι παλιοί συνάδελφοι βλέπανε τους κρατούμενους σαν κάρβουνο, το οποίο μας λέγαν, σβηστό σε λερώνει και αναμμένο σε καίει.

12) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος της φυλακής στην κοινωνία; Εσείς πόσο πιστεύετε ότι ανταποκρίνεστε σε αυτό το ρόλο;*

Αρχικά η φυλακή αποτελεί σήμερα πρόοδο για την κοινωνία αν σκεφτεί κανείς ότι παλιά τους εγκληματίες τους κρεμάγανε. Από εκεί και πέρα λειτουργεί πιστεύω ως τρόπος απομόνωσης (όπως παλαιότερα υπήρχε ο εξοστρακισμός) των στοιχείων με αντικοινωνική συμπεριφορά. Θα μπορούσε να διαδραματίζει καλύτερο ρόλο στην κοινωνία, να μην ωθεί ο ίδιος ο θεσμός της φυλακής στην υποτροπή και να προσπαθεί να επαναφέρει τους ανθρώπους αυτούς στους κανόνες της κοινωνίας. Εγώ σε όλη αυτή την διαδικασία είμαι ένα εκτελεστικό όργανο των εντολών των ανωτέρων μου και της πολιτείας.

13) *Θεωρείτε ότι η άσκηση του επαγγέλματος σας ενέχει κινδύνους;*

- *ποιους θα αναγνωρίζατε ως τέτοιους;*
- *που τους αποδίδετε;*
- *πως τους αντιμετωπίζετε;*
- *είναι επαρκή τα μέσα που έχετε στην διάθεσή σας;*

Ναι, υπάρχουν πολλοί κίνδυνοι. Κίνδυνος είναι το γεγονός ότι ανά πάσα ώρα και στιγμή μπορεί να βρεθείς υπόλογος για πλημμελή άσκηση καθηκόντων και να αντιμετωπίσεις νομικές και πειθαρχικές κυρώσεις. Αντιμετωπίζουμε την έλλειψη κάλυψης της υπηρεσίας μας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η περίπτωση με τον Ξηρό. Σε τέτοιες περιπτώσεις το κόστος για τον υπάλληλο είναι οικονομικό, αλλά και ψυχολογικό από την κοινωνική κατακραυγή. Αυτός ο κίνδυνος είναι καθημερινός και δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με κάποιο τρόπο.

Από εκεί και πέρα είναι οι σωματικοί κίνδυνοι. Οι κίνδυνοι αυτοί ενισχύονται από την ίδια την δομή της φυλακής αυτής. Οι κακές δομές σε συνάρτηση με τον υπερπληθυσμό των κρατουμένων, με την έλλειψη στρατηγικής για την διαχείριση τους από μέρους των υπαλλήλων και ο ελλιπής έλεγχος τους ψυχικά και σωματικά οδηγούν στην ύπαρξη κινδύνων για την σωματική μας ακεραιότητα. Το μοναδικό μέσο αντιμετώπισης τους είναι η εμπειρία του εκάστοτε υπαλλήλου στο να αποφύγει μεγάλες συγκρούσεις και να εκτιμήσει επί τόπου τον κίνδυνο που θα προκύψει.

Αν και ο Σωφρονιστικός κώδικας μας είναι από τους καλύτερους από όσο είμαι σε θέση να γνωρίζω, δυστυχώς δεν εφαρμόζεται. Η λύση που βλέπω εγώ είναι να κλείσει αυτό το κατάστημα κράτησης. Είναι μόνο ένα άνδρο ανεξέλεγκτης παραβατικότητας.

Συνέντευξη 8

Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού

- 1) Έτος γεννήσεως: 1969
- 2) Φύλο: Άνδρας
- 3) Τόπος γεννήσεως: Αθήνα
- 4) Τόπος διαμονής: Αθήνα
- 5) Χρόνια υπηρεσίας: 22
- 6) Βαθμός: Φύλακας
- 7) Επίπεδο μόρφωσης: Λύκειο
- 8) Οικογενειακή κατάσταση: Παντρεμένος με 1 παιδί

- 9) Για ποιους λόγους επιλέξατε να γίνεται σωφρονιστικός υπάλληλος;

Το επέλεξα καθαρά λόγω των συγκυριών της εποχής. Δηλαδή για βιοποριστικούς λόγους, συν της μονιμότητας που παρέχει το δημόσιο. Δεν είχα κάποια τρέλα με αυτό το επάγγελμα.

- 10) Ποια είναι η άποψη σας για το επάγγελμα που ασκείται;

Το επάγγελμα αυτό είναι ένα δύσκολο επάγγελμα. Από την μία λόγω του γεγονότος ότι έχεις να κάνεις με ανθρώπους, και από την άλλη είναι δύσκολο ψυχολογικά, αφού έχεις να συναναστραφείς με ανθρώπους που είναι παραβατικοί και κάποιοι από αυτούς ψυχικά ασθενείς ή επικίνδυνοι, γεγονός που προκαλεί ψυχολογική πίεση.

– *Βαθμός Ικανοποίησης και αιτιολόγηση:*

Δεν είμαι ικανοποιημένος από την δουλειά αυτή. Υπάρχουν πολλά προβλήματα. Έλλειψη προσωπικού και υπερπληθυσμός κρατούμενων, τα οποία θέτουν και την προσωπική μου ασφάλεια σε κίνδυνο, λόγω της καθημερινής και άμεσης επαφής μου με τους κρατούμενους. Αναλογιστείτε μόνο ότι ακόμα έχουμε κλειδιά με τα οποία ανοίγουμε και κλείνουμε τα κελιά και τις πτέρυγες.

– *Θα αλλάζατε επάγγελμα αν μπορούσατε; ναι/όχι και αιτιολόγηση:*

Αν μπορούσα ναι, θα άλλαζα το επάγγελμα μου. Θα ήθελα για παράδειγμα μια μετάταξη στο δημόσιο, σε κάποια άλλη υπηρεσία. Κυρίως λόγω της επικινδυνότητας που χαρακτηρίζει την δουλειά αυτή αλλά και τις επιπτώσεις, σωματικές και ψυχικές, που επιφέρει η τεράστια έλλειψη προσωπικού, η οποία έχει οδηγήσει στο να δουλεύουμε 15-20 μέρες χωρίς ρεπό. Η υπηρεσία χρωστάει τουλάχιστον 200 ρεπό στους υπαλλήλους.

– *Ποια πιστεύετε είναι η εικόνα που έχει η κοινή γνώμη για το επάγγελμα σας; Έρχεται σε αντιδιαστολή με αυτό που πιστεύετε εσείς για το επάγγελμα σας;*

Η εικόνα της κοινής γνώμης είναι άσχημη πιστεύω. Θεωρεί ότι δεν κάνουμε σωστά την δουλειά μας, ότι είμαστε διεφθαρμένοι. Πολύς κόσμος παραδέχεται βέβαια ότι είναι μια δουλειά η δική μας που δεν θα την έκανε και ότι είναι δύσκολη. Η άσχημη αυτή εικόνα σχηματίζεται λόγω των ΜΜΕ, τα οποία δεν λένε την αλήθεια, δεν ψάχνουν τι γίνεται στην πραγματικότητα μέσα στη φυλακή και πως δουλεύουμε. Κυρίως προβάλλουν θέματα που αφορούν τους κρατούμενους, γιατί αυτό πουλάει, και όχι των υπαλλήλων. Δεν είμαστε όμως βασανιστές, είμαστε και εμείς άνθρωποι, υπάλληλοι του κράτους. Κάνουμε μια δουλειά που κάποιοι πρέπει να την κάνουν.

– *Πως βλέπετε εσείς τον εαυτό σας σαν σωφρονιστικό υπάλληλο;*

Πιστεύω ότι σαν υπάλληλος προσπαθώ να κάνω το σωστό, αυτό που πρέπει. Κάτι το οποίο είναι δύσκολο λόγω των ελλείψεων σε προσωπικό, αλλά και την έλλειψη τεχνολογικής προόδου όσον αφορά την δομή της ίδιας της φυλακής.

11) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος σας στην καθημερινή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος;*

Ο δικός μας ρόλος είναι καθαρά λειτουργικός. Να ανοίξουμε και να κλείσουμε την φυλακή, να μεταφέρουμε κάποιον κρατούμενο στο γιατρό, να τον πάμε στο επισκεπτήριο. Γενικά να διεκπεραιώνουμε όσα πρέπει να γίνουν για να λειτουργεί το κατάστημα. Δεν έπρεπε να είναι μόνο αυτός ο ρόλος μας. Θα έπρεπε να προσπαθούμε να επαναφέρουμε στο σωστό δρόμο τους ανθρώπους αυτούς. Είμαστε όμως λίγοι εμείς και πολλοί αυτοί.

– *Ποια η γνώμη σας για την λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος και τον δικό σας ρόλο σε αυτή;*

Θεωρώ ότι το συγκεκριμένο κατάστημα λειτουργεί ικανοποιητικά. Με φιλότιμο βέβαια και μεγάλη προσπάθεια των υπαλλήλων. Αλλά μας εξοντώνει η υπηρεσία με τα ωράρια.

– *Πόσο εύκολα μπορείτε να εκπληρώσετε τα καθημερινά σας καθήκοντα; Υπάρχουν δυσκολίες / εμπόδια στην εκτέλεση αυτών (των καθηκόντων); Αν ναι, περιγράψτε:*

Δεν υπάρχουν κάποια στάνταρ για να απαντήσω σε αυτό. Τα καθήκοντα μας ναι, γενικά εκτελούνται εύκολα σε φυσιολογικές καταστάσεις. Αλλά υπάρχουν και περιπτώσεις που δεν ξέρεις τι να κάνεις, σε εντάσεις ή επιθέσεις, φραστικές ή σωματικές. Εκεί η εκπλήρωσή τους είναι δύσκολη. Ειδικά λόγω των δικών μας ελλείψεων σε προσωπικό.

– *Είστε ικανοποιημένοι με τον τρόπο που αντιμετωπίζετε τους κρατούμενους;*

Στο σύνολο, σε γενικές γραμμές, ναι, είμαι ικανοποιημένος. Η συμπεριφορά μου είναι κόσμια, δεν τους βλέπω υποδεέστερους. Από εκεί και πέρα, σε κάποια ένταση μπορεί να ξεφύγεις ως προς την συμπεριφορά αλλά είμαστε άνθρωποι.

12) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος της φυλακής στην κοινωνία; Εσείς πόσο πιστεύετε ότι ανταποκρίνεστε σε αυτό το ρόλο;*

Ο ρόλος της φυλακής είναι τιμωρητικός πιστεύω. Θα έπρεπε να υπάρχει μέριμνα από το κράτος για την επανένταξη των κρατουμένων στην κοινωνία, διαχωρισμός με βάση το αδίκημα μέσα στην φυλακή για την καλύτερη "διαχείρισή" τους και εξέταση των λόγων που αυτοί οι άνθρωποι έπεσαν στην παραβατικότητα ώστε να ελέγχει και η υποτροπή.

13) *Θεωρείτε ότι η άσκηση του επαγγέλματος σας ενέχει κινδύνους;*

- *ποιους θα αναγνωρίζατε ως τέτοιους;*
- *που τους αποδίδετε;*
- *πως τους αντιμετωπίζετε;*
- *είναι επαρκή τα μέσα που έχετε στην διάθεσή σας;*

Ναι, υπάρχουν κίνδυνοι στο επάγγελμα μας. Αρχικά από τους ίδιους τους κρατούμενους τόσο μέσα στη φυλακή όσο και έξω από αυτήν. Μέσα είτε στην περίπτωση επίθεσης ή εν μέσω εντάσεων μεταξύ των κρατουμένων όπου εμείς πρέπει να τους χωρίσουμε. Σε τέτοιες περιπτώσεις, εντάσεων, μόνο με την συζήτηση μπορούμε να καταφέρουμε οτιδήποτε, ώστε να σβήσει η "φωτιά", διότι η ελλείψεις σε προσωπικό είναι μεγάλες. Υπάρχει ένας υπάλληλος για 200 κρατούμενους. Οι αντιστοιχίες είναι πραγματικά φοβερές.

Και φυσικά κίνδυνοι υπάρχουν για την υγεία μας. Κυκλοφορούν μέσα στη φυλακή πολλές αρρώστιες, φυματίωση και πολλά ακόμα. Μόνο γάντια έχουμε όταν κάνουμε έρευνες, διαφορετικά δεν διαθέτουμε τίποτα για να προστατευτούμε καθημερινά από την άμεση επαφή που έχουμε μαζί τους. Η μόνη λύση εδώ θα ήταν να μην έρχεσαι σε τόση άμεση επαφή με τους κρατούμενους. Αλλά σε αυτό δεν βοηθά ούτε η δομή της φυλακής, κλείνουμε με κλειδιά τα κελιά, ούτε το κράτος, το οποίο θα έπρεπε να μας παρέχει εξετάσεις . Από πλευράς υπουργείου δεν υπάρχει καμιά μέριμνα για μας, παλαιότερα ερχόταν ανά χρονικά διαστήματα και μας έπαιρναν αίμα για εξετάσεις, αυτό έχει να γίνει τουλάχιστον 10 με 15 χρόνια τώρα.

Συνέντευξη 9

Κατάστημα Κράτησης Ανδρών Κορυδαλλού

- 1) Έτος γεννήσεως: 1981
- 2) Φύλο: Άνδρας
- 3) Τόπος γεννήσεως: Αθήνα
- 4) Τόπος διαμονής: Αθήνα
- 5) Χρόνια υπηρεσίας: 9
- 6) Βαθμός: Φύλακας
- 7) Επίπεδο μόρφωσης: ΤΕΙ
- 8) Οικογενειακή κατάσταση: Παντρεμένος με 1 παιδί

- 9) Για ποιους λόγους επιλέξατε να γίνεται σωφρονιστικός υπάλληλος;

Η επιλογή ήταν τυχαία. Είχα αποφασίσει ότι ήθελα να μπω στο δημόσιο και ήταν η πρώτη προκήρυξη που είδα. Έκανα τα χαρτιά μου και με πήραν.

- 10) Ποια είναι η άποψή σας για το επάγγελμα που ασκείται;

Πιστεύω ότι είναι ένα απαξιωμένο επάγγελμα από την κοινωνία και την πολιτεία. Η κοινωνία από την μεριά της είμαστε το τελευταίο που θα σκεφτούν, εμάς δηλαδή που δουλεύουμε μέσα στην φυλακή. Μας θεωρούν διεφθαρμένους και οι συγγενείς των κρατουμένων καταδυναστές (εννοεί δυνάστες των κρατουμένων). Η πολιτεία με την σειρά της με το ισχύον νομικό πλαίσιο μας έχει χειροπόδαρα δέσμιους, ότι και να κάνουμε και ασχέτως αν κάνουμε σωστά την δουλειά ή όχι.

- Βαθμός Ικανοποίησης και αιτιολόγηση: Θα έλεγα ότι είμαι ικανοποιημένος. Γιατί οι έξυπνοι κρατούμενοι αναγνωρίζουν την δουλειά που κάνουμε, την εξυπηρέτηση που προσφέρουμε και την βοήθεια.

– *Θα αλλάζατε επάγγελμα αν μπορούσατε; ναι/όχι και αιτιολόγηση:*

Ναι, θα την άλλαζα, χωρίς δεύτερη σκέψη. Γιατί θέλω να πιστεύω ότι θα είχα καλύτερες συνθήκες εργασίας και άδεια και ρεπό όταν πρέπει και το δικαιούμαι.

– *Ποια πιστεύετε είναι η εικόνα που έχει η κοινή γνώμη για το επάγγελμα σας; Έρχεται σε αντιδιαστολή με αυτό που πιστεύετε εσείς για το επάγγελμα σας;*

Έχουν την χειρότερη εικόνα πιστεύω ο κόσμος. Ότι είμαστε βασανιστές και διεφθαρμένοι. Και πιστεύω ότι έχουν αυτή την εικόνα γιατί η φυλακή είναι ένας χώρος που δεν είναι εύκολα προσβάσιμος, οπότε ο κόσμος πιστεύει ό,τι ακούει από τους δημοσιογράφους που δεν ξέρουν την πραγματικότητα. Αλλά σαν θέμα η φυλακή πουλάει. Όμως, ότι έχει βγει για εμάς είναι πταίσματα σε σχέση με άλλες υπηρεσίες όπως για παράδειγμα η πολεοδομία και η εφορία.

– *Πως βλέπετε εσείς τον εαυτό σας σαν σωφρονιστικό υπάλληλο;*

Ως ένα μέτρο είμαστε κοινωνικοί λειτουργοί με βάση αυτά που προσφέρουμε στους κρατούμενους. Η κοινωνία και το κράτος μας έχει να κρατάμε τους επικίνδυνους ανθρώπους, κατά την κρίση του νομικού πλαισίου και των δικαστών, μέσα στην φυλακή.

11) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος σας στην καθημερινή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος;*

Θεωρώ ότι είμαστε το Α και το Ω μέσα στην φυλακή. Από μένα θα ξεκινήσει ο κρατούμενος το πρωί να βγει έξω, εγώ θα τον προσέχω μέσα στην ημέρα, και εγώ θα τον κρατάω το βράδυ.

- *Ποια η γνώμη σας για την λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος και τον δικό σας ρόλο σε αυτή;*

Η λειτουργία του καταστήματος δεν είναι αυτή που θα έπρεπε να είναι. Αυτό συμβαίνει λόγω πολλών ιδιαιτεροτήτων. Υπάρχει υπερπληθυσμός και λάθος κατανομή των κρατούμενων. Οι παλιοί λέγανε ότι στην φυλακή μπαίνεις μαθητής και βγαίνεις πρύτανης. Ένας "καλός" κρατούμενος μπαίνει στον πειρασμό αλλά και "του γίνεται και εκμάθηση" σε σοβαρότερες μορφές εγκληματικότητας μέσω της συναναστροφής του με τους άλλους κρατούμενους. Εδώ να προσθέσω ότι δεν θα έπρεπε όλη η αφρόκρεμα των εγκληματιών να έρχεται στον Κορυδαλλό, αλλά αυτό είναι δύσκολο να αλλάξει γιατί τα δικαστήρια είναι στην Αθήνα και εξυπηρετεί η φυλακή.

- *Πόσο εύκολα μπορείτε να εκπληρώσετε τα καθημερινά σας καθήκοντα; Υπάρχουν δυσκολίες / εμπόδια στην εκτέλεση αυτών (των καθηκόντων); Αν ναι, περιγράψτε:*

Πιστεύω ότι υπάρχει φόβος στην εκτέλεση των καθηκόντων μας, Φόβος όταν κάνουμε σωστά την δουλειά μας. Το έγκλημα είναι στα ύψη, αυτοί είναι πολλοί και εμείς λίγοι, δεν έχουμε επαρκή προσωπικό, υλικοτεχνική στήριξη δεν υπάρχει, δουλεύουμε σε ένα κτίριο του 1967, το οποίο καταρρέει.

- *Είστε ικανοποιημένοι με τον τρόπο που αντιμετωπίζετε τους κρατούμενους;*

Προσωπικά έχω ήσυχη την συνείδηση μου. Συμπεριφέρομαι στους κρατούμενους όσο πιο ήπια μπορώ, χωρίς να δημιουργώ αντιπαραθέσεις, κάνοντας όσα μου αναλογούν και δίνοντας το μπαλάκι στους υπεύθυνους - αρμόδιους σε όσες καταστάσεις δεν άπτονται των αρμοδιοτήτων μου.

12) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος της φυλακής στην κοινωνία; Εσείς πόσο πιστεύετε ότι ανταποκρίνεστε σε αυτό το ρόλο;*

Ο ρόλος της φυλακής στην κοινωνία είναι ανεπαρκής. Θα έπρεπε οι άνθρωποι να έρχονται στην φυλακή για να σωφρονίζονται και να βγαίνουν στην κοινωνία και να επανεντάσσονται σε αυτή. Θα έπρεπε να υπάρχουν κοινωνιολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί, μετασωφρονιστική μέριμνα, μαθήματα και να μπορούν οι κρατούμενοι να μάθουν κάποια δουλειά για όταν βγουν έξω. Αυτή την στιγμή η φυλακή απλά απομονώνει κάποιους ανθρώπους για κάποια χρονικά διαστήματα από την κοινωνία.

13) *Θεωρείτε ότι η άσκηση του επαγγέλματος σας ενέχει κινδύνους;*

- *ποιους θα αναγνωρίζατε ως τέτοιους;*
- *που τους αποδίδετε;*
- *πως τους αντιμετωπίζετε;*
- *είναι επαρκή τα μέσα που έχετε στην διάθεσή σας;*

Ναι, υπάρχουν κίνδυνοι, και καθόλου μέσα αντιμετώπισής τους. Αρχικά αντιμετωπίζουμε κινδύνους που αφορούν την ασφάλεια μας. Έχουμε να κάνουμε με επικίνδυνους ανθρώπους, από τους οποίους μπορεί να κινδυνεύσουμε τόσο μέσα όσο και έξω από την φυλακή, στα πλαίσια αντιποίνων για κάτι που δεν έχεις κάνει σε κάποιον κρατούμενο. Θα πρέπει να αλλάξει εξολοκλήρου το Σωφρονιστικό σύστημα για να αντιμετωπιστούν αυτοί οι κίνδυνοι. Να γίνεται διαχωρισμός των κρατουμένων με βάση το αδίκημα και την βαρύτητα του αδικήματος.

Το επάγγελμα αυτό επίσης φθείρει ψυχολογικά. Συναναστρεφόμαστε σε καθημερινή βάση ανθρώπους παραβατικούς, οι οποίοι είναι έγκλειστοι και μπορεί να πάσχουν από ψυχασθένειες ή κατάθλιψη. Είσαι και εσύ έγκλειστος μαζί τους τις ώρες που δουλεύεις μέσα στην φυλακή. Αν είσαι ευαίσθητος, αυτή η φθορά είναι πιο έντονη.

Κίνδυνος όμως υπάρχει και για την σωματική υγεία μας, όχι μόνο την ψυχική. Είναι ένα παλαιό κτίριο, το οποίο είναι γεμάτο υγρασία. Έπειτα λόγω του υπερπληθυσμού και του κλειστού χώρου κολλάμε αρρώστιες. Δεν γίνονται εξετάσεις στους κρατούμενους και έτσι δεν ξέρουμε και εμείς και δεν ξέρουν και οι ίδιοι οι κρατούμενοι ποιοι είναι άρρωστοι και από τι.

Συνέντευξη 10

Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Κορυδαλλού (υποδίκων)

- 1) Έτος γεννήσεως: 1972
- 2) Φύλο: Γυναίκα
- 3) Τόπος γεννήσεως: Αθήνα
- 4) Τόπος διαμονής: Αθήνα
- 5) Χρόνια υπηρεσίας: 4
- 6) Βαθμός: Υπαρχιφύλακας
- 7) Επίπεδο μόρφωσης: ΤΕΙ
- 8) Οικογενειακή κατάσταση: Παντρεμένη με 3 παιδιά

- 9) Για ποιους λόγους επιλέξατε να γίνεται σωφρονιστικός υπάλληλος;

Επέλεξα αυτό το επάγγελμα για βιοποριστικούς λόγους. Είναι μια δουλειά στο δημόσιο, έχει μονιμότητα.

- 10) Ποια είναι η άποψη σας για το επάγγελμα που ασκείται;

– Βαθμός Ικανοποίησης και αιτιολόγηση:

Δεν είμαι απόλυτα δυσαρεστημένη. Το μόνο το οποίο με απογοητεύει είναι ότι η φυλακή δουλεύει με γνωστούς στο κομμάτι του ποιος θα δουλέψει σε ποια θέση ασχέτως των προσόντων του.

– Θα αλλάζατε επάγγελμα αν μπορούσατε; ναι/όχι και αιτιολόγηση:

Όχι, δεν θα άλλαζα επάγγελμα. Είμαι ικανοποιημένη γιατί με ευχαριστεί η δουλειά μου, η συναναστροφή που έχω με αυτούς τους ανθρώπους, αυτές τις γυναίκες.

- *Ποια πιστεύετε είναι η εικόνα που έχει η κοινή γνώμη για το επάγγελμά σας; Έρχεται σε αντιδιαστολή με αυτό που πιστεύετε εσείς για το επάγγελμά σας;*

Η εικόνα της κοινής γνώμης είναι κάκιστη θεωρώ. Πιστεύουν ότι όλοι βαράμε τις κρατούμενες, ότι είμαστε διεφθαρμένοι και τα παίρνουμε. Βέβαια, η φυλακή είναι ένα κλειστό πεδίο, έτσι ο κόσμος μαθαίνει ελάχιστα πράγματα και όλα κακά. Δεν υπήρξε και ποτέ λόγος να υπάρχει "καλή διαφήμιση" για τις φυλακές, δεν έχει ασχοληθεί κάποιος με την δημόσια εικόνα της. Γιαυτό και επικρατεί κακή εικόνα για μας στον κόσμο. Τα τελευταία χρόνια δεν λέω ότι είμαι φύλακας, έχω μια επιφύλαξη σε ποιον θα το πω, που δεν με γνωρίζει. Έχουν μια εικόνα οι πιο πολλοί για μας τους υπαλλήλους ότι είμαστε 200 κιλά και ότι βαράμε. Όταν όμως κάνουμε συζήτηση και τους λέω ότι με τις κρατούμενες μιλάμε όπως κάνω και με αυτούς, τους κάνει εντύπωση.

- *Πως βλέπετε εσείς τον εαυτό σας σαν σωφρονιστικό υπάλληλο;*

Πιστεύω ότι είμαι συνεργάσιμη και ανεκτική με τις κρατούμενες. Προσπαθώ να τις καταλάβω, γιατί και αυτές έχουν πολλά προβλήματα και νιώθω ότι εμείς είμαστε ο συνδετικός τους κρίκος με την έξω ζωή μέσα στην φυλακή.

- 11) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος σας στην καθημερινή λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος;*

Ο ρόλος προσδιορίζεται από άλλους, από τον Αρχιφύλακα και από τους ανωτέρους μας. Εμείς απλά κάνουμε ό,τι μας λένε και προσπαθούμε να βρούμε λύσεις σε ό,τι ανακύπτει και μπορούμε.

- *Ποια η γνώμη σας για την λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος και τον δικό σας ρόλο σε αυτή;*

Η λειτουργία του καταστήματος είναι αρκετά καλή και εμείς οι υπάλληλοι προσπαθούμε να είμαστε όσο πιο οργανωτικοί μπορούμε. Γενικά είναι ένα ήσυχο κατάστημα, δεν αντιμετωπίζουμε πολλά προβλήματα.

- *Πόσο εύκολα μπορείτε να εκπληρώσετε τα καθημερινά σας καθήκοντα; Υπάρχουν δυσκολίες / εμπόδια στην εκτέλεση αυτών (των καθηκόντων); Αν ναι, περιγράψτε:*

Τα καθήκοντά μας μπορούμε να τα εκτελέσουμε αρκετά εύκολα. Η μόνη δυσκολία που μπορεί να προκύψει είναι όταν κάποια κρατούμενη δεν μπορεί να προσαρμοστεί στο περιβάλλον της φυλακής και τότε δυσκολεύει και την δική της ζωή και των συκρατούμενων της, και κατ' επέκταση και την δική μας. Αυτό μπορεί να συμβεί γιατί θέλει το παιδί της, της λείπει η οικογένειά της και πολλά άλλα. Στις δυσκολίες προσαρμογής των κρατουμένων συμβάλλει και η οικονομική κατάσταση γενικότερα, η οποία έχει επιφέρει ελλείψεις σημαντικές, όπως για παράδειγμα στη διάθεση σερβιετών, όπου παλιά μπορούσαμε να δώσουμε ένα και δυο πακέτα το μήνα και τώρα δίνουμε πέντε σερβιέτες το μήνα σε κάθε κρατούμενη.

- *Είστε ικανοποιημένοι με τον τρόπο που αντιμετωπίζετε τους κρατούμενους;*

Θα έλεγα ότι είμαι αρκετά ικανοποιημένη. Στα χρόνια τα οποία δουλεύω πιστεύω ότι δεν έχω αδικήσει καμιά κρατούμενη και όσο μπορώ να βοηθήσω, να μιλήσω γιατί αυτό τις βοηθάει, το κάνω.

12) *Ποιος πιστεύετε είναι ο ρόλος της φυλακής στην κοινωνία; Εσείς πόσο πιστεύετε ότι ανταποκρίνεστε σε αυτό το ρόλο;*

Ο ρόλος της φυλακής δεν είναι σίγουρα αυτός που θα έπρεπε να είναι. Θα πρέπει να παρέχεται περισσότερη βοήθεια στις κρατούμενες από ψυχολόγους, εργοθεραπευτές, με προγράμματα, όλα δηλαδή όσα θα εξασφάλιζαν την ομαλή μετάβαση των γυναικών αυτών πίσω στην κοινωνία. Συνηθίζω να λέω στις κρατούμενες ότι η φυλακή είναι μια σκληρή παρένθεση, δεν είναι όλη η ζωή τους. Αυτή τη στιγμή η φυλακή είναι απλά ένα κτίριο για να υπάρχουν οι εγκληματίες μέσα και όχι στην κοινωνία. Εμείς οι υπάλληλοι προσπαθούμε να κινούμαστε προς την κατεύθυνση που περιέγραψα παραπάνω πως πρέπει η φυλακή να πάρει, όσο μπορούμε και μας επιτρέπεται από τις συνθήκες.

13) *Θεωρείτε ότι η άσκηση του επαγγέλματος σας ενέχει κινδύνους;*

- *ποιους θα αναγνωρίζατε ως τέτοιους;*
- *που τους αποδίδετε;*
- *πως τους αντιμετωπίζετε;*
- *είναι επαρκή τα μέσα που έχετε στην διάθεσή σας;*

Φυσικά υπάρχουν κίνδυνοι. Πρώτα είναι οι σωματικοί κίνδυνοι, αλλά κυρίως για μένα είναι οι ψυχολογικοί κίνδυνοι. Όσον αφορά τον κίνδυνο για την σωματική μας ακεραιότητα, αυτός συνίσταται στο ότι μπορεί κάποια κρατούμενη να μας χτυπήσει. Τα πράγματα μέσα στην φυλακή είναι απρόβλεπτα. Οι παλιοί συνάδελφοι λέγανε ότι ο κρατούμενος είναι σαν το κάρβουνο, σβηστό σε λερώνει και αναμμένο σε καίει. Δεν ξέρεις πως μπορεί να αντιδράσει η κρατούμενη και δεν έχεις και τις απαραίτητες γνώσεις να μιλήσεις όπως χρειάζεται στην κάθε περίπτωση.

Όμως, αυτή η δουλειά κυρίως είναι ψυχοφθόρα. Έχεις κυρίως κούραση ψυχική και όχι σωματική. Κάθε μέρα ακούμε τα προβλήματα των κρατουμένων, στεναχωριόμαστε και εμείς. Στο κατάστημα υπάρχει ένας ψυχολόγος για όλες τις κρατούμενες. Έτσι διαδραματίζουμε και αυτό τον ρόλο. Θα έπρεπε να υπάρχει περισσότερο προσωπικό, ειδικά επιστημονικό. Σε αυτό τον κίνδυνο της ψυχικής φθοράς η μόνη αντιμετώπιση έχει να κάνει με την ψυχοσύνθεση του κάθε υπαλλήλου και την διαχείριση που κάνει αυτής της κατάστασης.

Τέλος, υπάρχουν και κίνδυνοι για την υγεία μας, να κολλήσουμε κάτι, λόγω της καθημερινής και άμεσης επαφής που έχουμε με τις κρατούμενες. Τον χειμώνα μια γρίπη να ξεκινήσει και είμαστε όλοι χάλια, προσωπικό και κρατούμενες.

Βιβλιογραφία

1. Ελληνική

Αρφαράς Α., *Η επαγγελματική κοινωνικοποίηση των σωφρονιστικών υπαλλήλων και ο ρόλος τους στην άσκηση σωφρονιστικής πολιτικής*, Διδακτορική Διατριβή, Πάντειο πανεπιστήμιο, 2011 (<http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&pid=iid:4691>).

Αρφαράς Α., «Σωφρονιστικός υπάλληλος: Φυλακισμένος στην εικόνα του επαγγέλματός του», «*Οιονεί...κρατούμενος*», Οκτώβριος-Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2014, σελ. 22-24 (http://www.osye.org.gr/arxeiadb/OIONEI_KRATOUMENOS_18_pdf_08cd60c66decee46bd7b1cc55882ebe0.pdf).

Αρχιμανδρίτου Μ., *Ειδικά ζητήματα έκτισης των ποινών*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1994.

Ασημακοπούλου Ζ., *Κοινωνική & Οικονομική Ιστορία της Ευρώπης*, Εκδόσεις ΕΑΠ, Πάτρα, 2008.

Γιανούζα Ι. & Κάρζο Ρ., *Η Τυπική Οργάνωσις: έρευνα συστήματος*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1968.

Κυριαζή Ν., *Η κοινωνιολογική έρευνα, κριτική επισκόπηση των μεθόδων και τεχνικών*, Ελληνικές Επιστημονικές Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2009.

Λαμπάκη Κ., *Άνδρες –Γυναίκες Σωφρονιστικοί Υπάλληλοι: Μελέτη της επίδρασης του κοινωνικού φύλου στην εικόνα που διαμορφώνουν για το ρόλο τους και τους κρατούμενους*, Διδακτορική διατριβή, Πάντειο πανεπιστήμιο, 2009 (<http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&type=0&q=%CE%BB%CE%B1%CE%BC%CF%80%CE%B1%CE%BA%CE%B7&page=1&scope=0&lang=el&pid=iid:4444>)

Λαμπροπούλου Ε., «Το σύστημα των κρατουμένων από την εποχή του Big House μέχρι τη σύγχρονη φυλακή», *Σύγχρονα Θέματα*, τεύχος 41-42, Ιούνιος, 1990, σελ. 26-46.

Λαμπροπούλου Ε., *Κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1994.

Λαμπροπούλου Ε., *Η κατασκευή της κοινωνικής πραγματικότητας και τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, Η περίπτωση της βίας και της εγκληματικότητας*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1999.

Μαρτινίδης Π., «Φυλακές. Οι περιορισμοί μιας περιοριστικής αρχιτεκτονικής», στο *Εικόνες φυλακής*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 2006, σελ. 92- 107.

Μουζέλης Ν., *Οργάνωση και Γραφειοκρατία, Ανάλυση των σύγχρονων θεωριών*, μτφρ. Ε. Σοφούλη, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2009.

Παπαιωάννου Α., Θεοδωράκης Ι. & Γούδας Μ., *Για μία καλύτερη φυσική αγωγή*, Εκδόσεις Χριστοδουλίδη, Θεσσαλονίκη, 2003

Παπαστάμος Σ. (Επιστ. Υπευθ.), Αντωνίου Σ., Κατερέλος Ι.Δ., Μαντόγλου Α., Προδρομίτης Γ., Ρήγα Α.Β., Σακαλάκη Μ. (Συνεργ.), *Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχολογία, Επιστημολογικοί προβληματισμοί και μεθοδολογικές κατευθύνσεις*, Τόμος Α', Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2001.

Σπινέλλη Κ., Τσήτσουρα Α., *Κρατούμενοι και Δικαιώματα του Ανθρώπου*, Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα, 1996.

Φίλιας Β., *Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των κοινωνικών ερευνών*, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 1993.

Χάιδου Α., *Το σωφρονιστικό σύστημα: ζητήματα θεωρίας και πρακτικής*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2002.

2. Ξένη

Clemmer D., *The prison community*, Holt, Rinehart & Winston, New York, 1958 (1940).

Eisner W. E., *The enlightened eye, qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*, New York: Macmillan, 1991.

Fox J., *Organizational and Racial Conflict in Maximum-Security Prisons*, Lexington Books, Toronto, 1982.

Flanagan T., Johnson W., & Bennet K., «Job satisfaction among correctional executives: A contemporary approach portrait of wardens of state prisons for adults», *Prison Journal*, 76, 1996, σελ. 385-397

Giddens A., *Κοινωνιολογία*, Gutenberg, Αθήνα, 2002.

Hill G., «Improving the image of the professional corrections officer», *The Keeper's Voice*, 15(2), 1994, σελ. 8-10.

Jacobs J., «What prison guards think : A profile of the Illinois Force», *Crime & Delinquency*, 24, Απρίλιος, 1978.

Jacobs J., Retsky H., *Prison Guard*, Gage Publications, Inc. Reprinted with permission from *Urban Life*, 4 (1), 1975.

Kauffman K., *Prison officers and their world*, Harvard University Press, Cambridge, 1988.

Lambert E.G. & Clouse-Tolar T., «This job is killing me: the impact of job characteristics on correctional staff job stress», *Applied Psychology in Criminal Justice*, 3, 2007, σελ. 117-142.

Lambert E., Hogan N. & Barton S., «Satisfied Correctional Staff: A Review of the Literature on the Correlates of Correctional Staff Job Satisfaction», *Criminal Justice and Behavior*, 29 (2), 2002, σελ. 115-143.

Lambert E., «The impact of job characteristics on correctional staff members», *The Prison Journal*, 84 (2), 2004, σελ. 208-227.

Long N., Shouksmith G., Voges K., & Roache S., «Stress in prison staff: An occupational study», *Criminology*, 24, 1986, σελ. 331-345.

Lindquist C. & Whitehead J., «Burnout, Job stress and job satisfaction among southern correctional officers: Perceptions and causal factors», *Journal of Offender Counseling, Services and Rehabilitation*, 10, 1986, σελ. 5-26.

March J., Simon H., *Οργανώσεις*, μτφρ. Κ. Μάστορα, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, 2003 (1958).

Thomas J., *The English Prison Officer Since 1850*, Routledge and Kegan Paul, London, 1972.

3. Διαδικτυακοί τόποι

<https://sciencearchives.wordpress.com>

http://www.osye.org.gr/arxeiadb/sofronistikos_kodikas_pdf_7413e680a6a1645b75a1344aabfdd6c.pdf

<http://www.et.gr/>

<http://www.opengov.gr/ministryofjustice/?p=5501>

<http://wikimapia.org>

<http://www.tovima.gr/files/1/2015/03/17/FYLAKES%20G.pdf>

http://www.ohchr.org/Documents/Issues/RuleOfLaw/OverIncarceration/NCHR_Greece.pdf

<http://www.osye.org.gr/Efimerida.php>

<http://www.koutipandoras.gr/article/113780/yperdiplasioi-apo-provlepomeno-oi-kratoymenoi-stis-fylakes-korydalloy>

«Η παρούσα εργασία δεν αποτελεί –εν όλω ή εν μέρει- προϊόν κλοπής πνευματικής ιδιοκτησίας και κανένα τμήμα της ούτε στο σύνολό της έχει υποβληθεί προς απόκτηση άλλου πτυχίου ή τίτλου σ' αυτό ή οποιοδήποτε άλλο πανεπιστήμιο ή εκπαιδευτικό ίδρυμα της ημεδαπής ή αλλοδαπής».